CORPUS
SCRIPTORUM CHRISTIANORUM ORIENTALIUM
EDITUM CONSILIO
UNIVERSITATIS CATHOLICAE AMERICAE
ET UNIVERSITATIS CATHOLICAE LOVANIENSIS
Vol. 143

SCRIPTORES IBERICI
TOMUS 3

TYPICON
GREGORII PACURIANI

EDIDIT

MICHAEL TARCHNIŠVILI

LOUVAIN
IMPRIMERIE ORIENTALISTE
L. DURBECQ
1954

INTRODUCTIO

Gregorius Pacurianus († 1086), ἐκ τῆς τῶν Ἰβήρων πανφαεστάτης φυλῆς, sicut ipse dicit[1], dux Occidentis Imperii Byzantini, condidit anno 1084 monasterium Deiparae dicatum in regione Bulgarica loco dicto Petrizoni pro monachis georgianis quibus dedit chartam typici seu regulam monasticam.

Textum graecum huius typici edidit L. Petit a.D. 1904[2]. Iuxta hunc textum Gregorius videtur typicum suum scripsisse in tribus linguis : graeca scilicet, armena et iberica. Textus ibericus nuperrime detectus, qui hic primum in lucem prodit, loquitur tantum de typico a Gregorio conscripto graece et iberice, nullam omnino faciens mentionem de textu armeno.

Codex chartaceus e quo desumptus est textus ibericus asservatur in Bibliotheca Nationali Sofiae in Bulgaria[3] sub n. 581.

1 Pag. 2 textus graeci, vid. notulam subsequentem.

2 *Typicon de Grégoire Pacourianos pour le monastère de Pétritzos (Bačkovo)*, in *Vizantiiskij Vremennik*, t. XI, 1904, *Supplementum*, No 1. — Versionem neograecam huius textus mutilam divulgavit G. Musaeos, Γρηγόριος Πακουριανὸς μέγας δομέστικος τῆς Δύσεως καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τυπικὸν τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Πετριτζονιτίσσης, in *Dissertationes Ienenses*, t. IV, Leipzig, 1888, p. 135-210. — Iuvabit hic notare etiam alia scripta quae tractant de Gr. Pacuriano et de eius typico : K. Kekelidze, *Historia litteraturae ibericae*, t. I, Tbilissi, 1941, p. 531; E. Honigmann, *Die Ostgrenzen des byzantinischen Reiches*, Bruxelles, 1935, p. 222-226 (*Corpus Bruxellense Historiae Byzantinae*, 3); A. A. Vasiliev, *Byzance et les Arabes*, III; R. Guilland, *Le grand domesticat à Byzance*, in *Échos d'Orient*, 37 (1938), p. 54; Nic. Vsevolod, *Edin feodalen institut ot XI vek v našite zemi s' spezialno prednaznačenie*, in *B'lgarska Akademija na naukite. Izvestija na instituta za b'lgarska istorija*, 1-2, 1951, p. 99-189; Idem, *S'dbata na tipika-ustava na Grigorii Bakuriani (Pakurian) i na negovoto gruzinsko kopie ot Sofiiskata narodna biblioteka*, ibid., p. 266-297; Em. Hermann, *Ricerche sulle istituzioni monastiche bizantine*, in *Orientalia Christiana Periodica* 6 (1940), p. 293-375.

3 B. Tsonev, *Opis na rǫkopisite i staropečatnite knigi na Narodnata Biblioteka v Sofija*, Sofia, 1910, p. 517.

Codex exaratus est cursiva sacerdotali, unica columna lineis ca. 18-22 constanti. Litterae initiales, quae maiusculae sunt, et capitula, partim atramento partim colore rubro confecta sunt. Manuscriptum bis signatum est numeris arabicis, indicantibus paginas (non folia) codicis (1-134), ab ipso transscriptore eius et a quadam manu posteriore. Nos secuti sumus primigeniam numerationem, negligentes alteram.

Manuscriptum mutilum est. Desunt quattuor paginae inter p. 42 et 47. Aliae etiam lacunae observantur, minimi tamen momenti. Insuper aliqua verba exciderunt in paginis 86, 88, 89-90.

Ad calcem paginae 131 occurrit notula :

ქ. და მე ფრიად ცოდვილმან და ყოვლისა კაცისა უარესმან და ცოდვილმან იოვანე მღდელმან მარკოზის შვილმან ახალ ციხელმან მოველ და წიგნები წავიკითხე თვისა [4] აღვისტოსა ამ წელსა რომ კალინითკე [4] პატრიახი [4] რომ მოკუდა გაბრი[ელ]ა დაჯდა პატრიაქად [4] ვინცა შენ-დობა გვითხრათ [თ]ქვენცა შეგინდნეს [4] ღმერთმან ამინ.

Christe, et ego nimis peccator et omnium hominum pessimus ac peccator, sacerdos Iovane Markosišvili ex Achal-ziche [5] veni et libros legi mense Augusto, anno quo Callinicus patriarcha mortuus est (et) Gabriel factus est patriarcha.

Cum haec notula videatur exarata eadem manu qua ipse textus typici, deducendum est sacerdotem Iohannem totum textum transscripsisse anno quo, defuncto Callinico II, sedem patriarchalem Constantinopoleos occupavit Gabriel III, id est anno 1702 [6].

Exemplar e quo Iohannes hunc textum transcribebat videtur constitisse foliis parvis solutisque; solum hoc modo explicari possunt tot confusiones atque inversiones textuum et paginarum quae in hoc manuscripto observantur et quas nos,

[4] Sic.

[5] In Georgia occidentali, ad fines Turciae.

[6] *Dictionnaire de Théol. Cath.*, III, 2, 1938, col. 1312.

secundum textum graecum vel contextum aut calendarium ecclesiasticum, quantum licuit, correximus.

Alius textus ibericus huius typici habetur in manuscripto n. 1598, fol. 1-73, quod asservatur in Bibliotheca Coray (Κοραῆ) in insula Chio; hic tamen codex nobis inaccessibilis remansit [7].

7 Vide NIC. VSEVOLOD, *S'dbata na tipika ...*, ibid., p. 286, et tabulam post pag. 288. Cfr St. KABBADA, Ἡ ἐν Χίῳ βιβλιοθήκη Κοραῆ, Athenis, 1933; M. RICHARD, *Répertoire des bibliothèques et des catalogues de mss grecs*, Paris, 1948, p. 101, not. 2; K. AMANTOS, Μικρὰ Θρᾳκικὰ Μελετήματα Β'. Χειρόγραφα τῆς μονῆς Γρηγορίου Πακουριάνου παρὰ τὸν Στενήμαχον, in Θρᾳκικά, 10, 1938, p.234-252, cum tabulis. Cfr *Byzant. Zeitschr.* 39, 1939, p. 231.

(გუჯარი ტიპიკონისაჲ).

1. * დიდებაჲ : მაცხოვარსა : მჴოლოსა : ღმერთსა : * p. 1
ჩუენსა : დაუსაბამოსა : და ძესა : მისსა : მჴოლოდ :
შობილსა : და ცხოველს : მყოფელსა : ყოვლად : წმიდასა
სულსა : მისსა : რომელი : იგი : მისცემს : სიტყუასა :
მახარებელთა : ძალითა : მრავლითა :· :· :· :·

2. აწ უკუე ვიწყოთ ჩუენ აღწერაჲ ღმრთისა მიერ
განსაზღვრებაჲ ესე საკრებულოჲ[1] : და მცნებაჲ კანონისაჲ ·
ერთ-სამყოფად (?) ქმნულთა მათთჳს მონაზონთა · რო-
მელნი მყოფ არიან სახელსა ზედა ყოვლად წმიდისა
მდედოფლისა[2] ჩუენისა ღმრთის მშობელისსა : აღშენე-
ბულსა ქართველთა მონასტერსა პეტრიწონისასა : რომელი
ესე აღიწერა და დაემტკიცა · ბრძანებითა ჩემ გრიგოლისითა ·
ნებითა[3] ღმრთისაჲთა სევასტოსისა და დიდისა დემესტ-
ლიკოსისა დასავალეთიათა[4] : ძისა სანატრელისა ერისთა-
ვთა მთავრისა ბაკურიანისაჲთა : * აღმოსავალელისა · და * p. 2
ქართველისაჲთა : რომელი ესე მებრ მაშენებელი ვარ :
პირველ-ჴსენებულისა · ახალ-შენებულისა მონასტრისა ·
და მას შინა სამარხოჲსა მის განსასუენებელისა ჩემისა ·
რომელიცა სახელ დებით წოდებულ არს სახელსა ყოვლად
წმიდისა ღმრთის მშობელისა მარიამისსა · და შუენიერად
შეზავებულისა წმიდისა ტაძრისა და ჭეშმარიტად კარვისა
დიდებისა ღმრთისა[სა] : რომელი ესე აღემართა მას შინა
შემწედ და შესავედრებელად და საჴსრად და შეს[აწევნე-
ლად (?)][5] ჩემდა ცოდვათა განფრდილისა ამის : და
თანამეღჳძლისა ძმისა ჩემისა : სანატრელისა აბაზ მაგი-
სტროსისა :·

[1] Sic. [2] Sic. [3] ნეთთა. [4] Sic. [5] შესანდობლად?

3. ვინაჲთგან [1] უკუე მაქუნდა სიყუარული და ძმობაჲ სულიერი პატიოსნისა მონასტრისა პანაგიისაჲ· რომელი
* p. 3 იგი არს შინაგან ღმრთივ დაცულისა ქალაქისა კოსტან*ტინოპოლისა ახლისა მის ჰრომისაჲ : და ფრიად მთნდა და ჯეროვან მიჩნდა მათი იგი წესი და განგებაჲ სამონაზუნოჲ· [2] და საკრებულოჲ : და მოქალაქობაჲ რომელი აქუნდა მათ ამისთჳსცა ვინებე· რაჲთა ეგრევე სახედ მითვე წესითა და განგებითა : დაემტკიცოს ჩუენიცა ესე მონასტერი და ეკლესიაჲ· ყოვლითავე საეკლესიოჲთა განგებითა· და რაჲთა ეგრე მოქალაქობდენ წინამძღუარიცა· ჩუენი· [3] და სხუანიცა ძმანი ყოველნივე : ვითარ იგი არიან ზემოჴსენებულისა მონასტრისა პანაგიისანი· ყოვლისაებრ წესისა მათისა· რომლისა აღწერაჲ ამისსა შემდგომად გუეგულების :

4. რამეთუ უკუეთუ იგინი რომელნი ბუნებით მოქალაქენი ყოფილ არიან ოდესმე და ჩუეულნი· კეთილად ცხორებასა და აღზრდილნი ფუფუნებით : [4] და ესე ვითარსა მას შორის დიდსა და ერმრავალსა ქალაქსა· დაჯერებულ არიან ეგე
* p. 4 ვითარსა მაშე * ნებელისა მათისა დადებულსა წესსა და უცდომელად უპყრიეს მათდა მიცემული იგი ნამარხევი დადებულისა მის წესისა მათისაჲ :· და აწ ჩუენცა ჵ მამანო და ძმანო· რომელნი ესე მკჳდრ ვართ მონასტერსა ამას შინა· ვინაჲთგან ქართველნი ვართ ნათესავით მკნენი და მჴედრობითა აღზრდილნი და მარადის ჭირვეულსა ცხორებასა ჩუეულნი· ვიდრელა იგი სოფელსა შინა ვიყვენით : და მოსრულ ვართ აწ სამონაზუნოსა ამას წესსა და გარეგან ქალაქისა არს ყოფაჲ ჩუენი· შორს სოფელთაგან და მსოფლიოთა· ესე ვითარსა ამას შუენიერსა უდაბნოსა რომელი აღსავსე არს· მრავლითა [5] კეთილითა : ესე იგი არს· მრავლითა და ტკბილითა· წყლითა და წყაროებითა· და მათ შინა მრავლითა და გულის სათქუმელითა თევზითა

[1] ვინაჲთის. [2] Sic. [3] ჩისა. [4] ფუენებით, [5] მრეყითა.

და თითოსახითა ნაყოფითა : ზილითა და ვენა*კებითა · * p. 5
და მტილითა [1] გუარად გუარადითა და სხჳთა ყოვლითავე ·
რომელიცა უკმს მონაზონთა : ვითარ უკუე არა უფროჲსად
თავს ვიდვათ და დავიმარხოთ წესი მცნებისა მის მათისაჲ :·

5. ხოლო და უკუეთუ ეგრეთ რაჲმე არს რომელ რაჲ იგი
მე არა მწადის : და უმეტეს ჩუენ მიერ დაწესებულისა ამის
წესისა პატიოსნისა მონასტრისა პანაგიისა უფართოესი და
უმდიდრესი ცხორებაჲ ვისმე ენებოს · და უფროჲსი
განსუენებაჲ უნდეს · წარვიდენ კეთილად ვინაჲცა პოონ
გულისთქუმაჲ გულისა მათისაჲ : რაჲმეთუ არცა თუ
ნეტართა მათ იწროჲ რაჲმე ცხორებაჲ უქადაგებიეს :
არამედ საშუვალსა ოდენ გზასა სლვაჲ :·

6. აწ უკუე წესი ესე განგებისა სამონაზუნოჲსა მის
წიგნისაჲ რაჲ რომელი ესე გამოვარჩიეთ და გარდავთარ-
გმნეთ ზემო კსენებულისა პატიოსნისა მონასტრისა პანაგი-
*ისა განგებისაგან · და სხუაჲ მცირედი რომელ ჩუენ * p. 6
შევსძინეთ და შთავ[ს]წერეთ მას შინა · ესე არიან რომელსა
თჳთოეულად გამოაჩინებენ თავსა ზედა გამოსახულნი ესე
რიცხუნი [2] თავთანი რაჲმეთუ ესე ესრეთ განვაწესეთ :
რაჲთა ყოველმანვე გამომეძიებელმან რომლისავე პირი-
სამან ჟამსა თჳსსა ადვილად პოოს საძიებელი თჳსა :·

7. (1) თავი :· თუ ვითარ სახედ აღიშენა ანუ ვითართა
მიერ საკმართა პატიოსანი ესე მონასტერი ქართველთაჲ :·

(2) თავი :· თუ რაულნი ანუ ვითარ სახენი შესაწირავნი
და ადგილნი მიეცნეს წმიდასა ამას ეკლესიასა :·

(3) თავი :· აზნაურებისათჳს მონასტრისა ჩემისა ყო-
ველთაგან სამეუფოთა და სამღდელთმთავროთა ხარკთა
და მისაკდელთაგან გამოსავალთა :· ჩემთაგან მონაგებთა ·
და ძმისა ჩემისა აბაზისთაგან : რომელ არიან მოძრავნი
და უძრავნი და თჳთ ძრვადნი :·

(4) თავი :· ერთობისა და ზოგებით ცხორებისა ძმათა

[1] მტლითა. [2] რიხუვნი.

* p. 7 მათთა (?) კრებულისათა და დაყენებისათჳს მათსა მო*სე-ნაკეობისაგან · და თავისა თჳსისათჳს საკუთრად[1] რაჲსამე ზრუნვისა · გინა სენაკსა შინა თჳსსა საზრდელთა შემზადებისა :·

(5) თ ა ვ ი :· წინამძღურისათჳს მონასტრისა თუ ვითარ ჯერ არს გამორჩევაჲ და დამტკიცებაჲ და თუ შემდგომად პირველისა ვითარ ჯერ არს მეორისა დაყენებაჲ მასვე სამსახურებელსა მონასტრისასა :·

(6) თ ა ვ ი :· რავდენობისათჳს მონაზონთაჲსა და რიცხჳსა · რომელნი დავაწესენით რაჲთა არა დააკლდენ · არცა ამათგან საკმარი პურის ფასად გინა ძღუნად იძიოს · და თუ რავდენთაჲ ჯერ არს ამათგან მსახურად და კელის უფლად დაყენებაჲ ანუ ვითარ სახედ.

(7) თ ა ვ ი :· მღდელთათჳს ჟამის მწირველთა თუ ვითარ ჯერ არს გამორჩევაჲ და დაწესებაჲ მათი ანუ თუ მსგეფსსა შინა რავდენი დღე ჯერ არს რაჲთა სასეფოდ ჟამი წირონ :·

(8) თ ა ვ ი :· ტაბლისა დაგებისათჳს და მსახურთა დუმი-
* p. 8 ლით და სიმშჳდით მსახურებისათჳს :· *

(9) თ ა ვ ი :· შესამოსელთათჳს გინა სამოსლისა ფასისა თუ ვითარ ჯერ არს ანუ რომელსა ჟამსა განყოფაჲ რაჲთა განუყოს წინამძღუარმან ძმათა :·

(10) თ ა ვ ი :· სამთავე მარხვათა სიწმიდით მარხვისათჳს და მარა დღე გლახაკთა ღუწისათჳს ქველის საქმითა :·

(11) თ ა ვ ი :· დღესასწაულისათჳს წმიდისა ეკლესიისა ჩუჱნისა და სხუათათჳს საუფლოთა დღესასწაულთა და საჩინოთა წმიდათა რომელ ბრწყინვალედ აღესრულებოდიან :·

(12) თ ა ვ ი :· შემკობისათჳს და განახლებისა წმიდისა ეკლესიისა ჩუჱნისა სანთელთა მიერ და კანდელთა თუ ვითარ ჯერ არს ყოფაჲ · და განკრძალულად ლოცვისათჳს · ვითარმედ ჯერ არს რაჲთა გულის[2] მოდგინებით იქმნებოდის და მოწიწებით :·

[1] სასუთრად. [2] გლის.

(13) თავი :· ვითარმედ ჯერ არს რაჲთა ყოველთა დღეთა აღუვარებდენ ძმანი წინამძღუა*რსა გულის სიტყვათა და საქმეთა და ყოველსავე ბრალსა რაჲცა შეჰმთხუეოდა მათ :· * p. 9

(14) თავი :· ჴელთ საქმეთათჳს და შრომისა და ვითარმედ ჯერ არს ყოვლადვე ფსალმონებაჲ შრომასა შინა :·

(15) თავი :· ძმათთჳს რაჲთა არა განვიდოდიან არცა იქცეოდიან გარეგან მონასტრისა თჳნიერ წინამძღურისა ბრძანებისა და მათთჳს რომელნი ორგულთაებრ მაჩუენებლობით [1] ილოცვიდენ შორის კრებულისა :·

(16) თავი :· ჴელის უფალთათჳს მონასტრისათა რომელ არიან [ი]კონომოსნი და აბარმადნი :·

(17) თავი :· მცნებაჲ განკრძალვისათჳს საჭურისთაგან რომელ არიან ყუერულნი და სხუათაგან ჭაბუკთა ჰასაკითა :·

(18) თავი :· აზნაურებისათკს მონასტრისა და * თავისუფლად ყოფისა ყოველთაგან თჳსთა ჩემთა შორიელთა და მახლობელთა და სხუათა ვიეთგანცა · რაჲთა არავის აქუნდეს ზიარებაჲ რაჲვე რაჲთურთით :· * * p. 10 * p. 9

(19) თავი :· ვითარმედ უკუეთუ ეცროვოს [2] წინამძღუარი ანუ სხუაჲ ვინ ჴელის უფალი აღთქუმასა თჳსსა და იპაროს მონასტრისაჲ გინა ეკლესიისაჲ რაჲმე : აღიკოცოს მგე ვითარი იგი :· * * p. 10

(20) თავი :· მათთჳს რომელნი საკმარსა შემოსწირვენ მონასტერსა · ჟამის საწირავად მიცვალებულთა მათთათჳს· სწავლაჲ თუ ვიეთგან ჯერ არს მოღებაჲ ესე ვითარისაჲ :·

(21) თავი :· მცნებაჲ ძმა[თა] მიმართ თუ ვითარ ჯერ არს ყოფად საჴსენებელი ჩემი და მიცვალებულთა ჩემთაჲ და აღაპისა ჴსენებისა ჩუენისასა : და წყალობისა ყოფად გლახაკთა მიმართ :·

(22) თავი :· მიცვალებულთათჳს წინამძღუართა და ძმათა მონასტრისათა თუ ვითარ ჯერ არს ჴსენებაჲ მათი წმიდითა ჟამის წირვითა და ლოცვითა :·

[1] მაქუენებლობით. [2] Sic.

(23) თავი :· არა შესლვისათჳს მონასტრად ჩუჱნდა დედა-კაცისა : არცა სადედოჲსა მონასტრისა შენებად ოდესმე საზღვართა მისთა :·

* p. 11 (24) თავი :· არა დაწესებისათჳს შინაგან მონას * ტერსა ჩუჱნსა ბერძნისა ხუცისა და მონაზონისა და თუ რაჲ არს მიზეზი ამისი :·

(25) თავი :· ნათესავთა და მსახურთა ჩუჱნთა ქართ-ველთათჳს რომელნი წესსა მონაზონებისასა მოვიდენ თუ ვითარ ჯერ არ[ს] შეწყნარებაჲ მათი მამასახლისისაგან და ძმათა· ანუ თუ მათ ვითარ უკმს ყოფაჲ და მსახურებაჲ კრებულისათა თანა :·

(26) თავი :· ლოღარიას ქმნისათჳს [1] და ანგარიშის ყოფისა [ი]კონომოსთა და სხუათა მსახურთაჲსა წინა-მძღურისაგან და წინამძღურისაჲ ძმათაგან :·

(27) თავი :· ჴსენებისა ყოფისათჳს ზოგად მიცვალე-ბულთა ყოველთა ძმათათჳს რაჲთა დაუცადებელად იჴსე-ნებოდიან სულნი მიცვალებულნი ლოცვითა და ჟამის წირვითა :·

(28) თავი :· მონასტერსა შინა სასნეულოჲსათჳს· თუ ვითარ ჯერ არ[ს] ფუფუნებით და განსუჱნებით მსახურე-ბაჲ მათი :·

(29) თავი :· თუ რაჲსათჳს აღშენებულ არიან ჩემ მიერ * p. 12 * ქსენადოშნი [2] რომელ [3] არიან უცხოთა სადგურნი სტე-ნიმახისაჲ : მარმარისაჲ და პრილონგისაჲ და თუ ვითარ განიწესნეს იგინი :·

(30) თავი :· ჩემ მიერ დადგინებულისათჳს პირველისა წინამძღურისა გრიგოლ ვანელისა თუ ვითარ ჯერ არს შედგომად (?) [4] მისი ანუ რომელსა დღესა :·

(31) თავი :· მოყმეთათჳს დიაკონთა თუ სადა იყვნენ

[1] Λογαριάζειν. Vid. Fr. DÖLGER, *Beiträge zur Geschichte der byzantinischen Finanzverwaltung, besonders des 10. und 11. Jahrhunderts*, (*Byzantinisches Archiv*, 9), Leipzig-Berlin, 1927, p. 145, 186.

[2] Ξενοδοχεῖον. [3] რ̃ა. [4] შდ̃ღ.

ანუ ვითარ განისწავლნენ და მერმეღა შევიდენ მონასტრად და მღდელისათჳს რომელი იყოს ნიკოლწმიდა[ს] :·

(32) თავი :· საკარგავისა არა მიცემისათჳს წინამძღურისაგან ძმათაგანსა ანუ თუ სხუასა ვისმე რაჲთა არა
5 აქუნდეს ჴელმწიფებაჲ· არცა განყიდად მონაგებთაგანი რაჲ ეკლესიისათაჲ :-

(33) თავი :· კრძალულად დამარხვისათჳს წიგნისა ამის განსაგებელისა, რომელ არს გუჯარი ტიბიკონისაჲ : და თუ ვითარ ჯერ არს წარკითხვაჲ * ამისი :· * p. 13

*
* *

10 **8.** კურთხეულ არს ქრისტე ღმერთი ჩუენი **ყოვლადვე** აწდა მარადი და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

(1) თავი :·
და სიტყუა შესავალი აღშენებისათჳს
წმიდისა ამის მონასტრისა :·

15 **9.** რაჲმეთუ ნანდვილვე ჯერ არს და სამართალ ზოგად ყოველთათჳს ქრისტიანეთა მართლმადიდებელთა რომელნიცა ნათელ ღებულნი არიან : სახელითა მამისაჲთა და ძისაჲთა და სულისა წმიდისაჲთა მარადის მოლოდებად ზოგადსა მას ყოველთა კაცთა აღსასრულსა· და ზრუნვად
20 დღისათჳს სიკუდილისა მათისა : სასოებითა მით მკუდრეთით აღდგომისაჲთა და მოგონებად საშინელი იგი და შესაძრწუნებელი განკითხვაჲ· სამართალთა მათ სასჯელთა ქრისტეს ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისათაჲ და თითოეულისა ჩუენისათაჲ და თითოეულისა ჩუენისა საქმეთა
25 თჳსთაებრ სამართლად მიგებაჲ : რომლისათჳსცა თანა გუაც ყოველთა ყოვლითა ძალითა ჩუენითა ამათ ესე ვითართათჳს ზრუნვაჲ და ღუწოლაჲ : ვიდრეღა ცხორებასა ამას შინა ვართ ყოფით· რაჲთა * ყოვლითა ძალითა * p. 14 ჩუენითა მოსწრაფებით ვიღუაწოთ· განრინებად საში-

ნელთა მათგან[1] საუკუნეთა სატანჯველთა : და ცეცხლისა
მისგან გეჰენიისა : და გმისა მისებრ და სწავლისა წმიდისა
სახარებისა მიცემად აქა და მივასხებად ღმრთისა საგსრისა
კეთილისა თავთა თჳსთათჳს :· რაჲთა იყოს იგი ღმრთისა
მიმართ ვითარცა მცირედი ნუ რაჲ მიზეზი მიცემული
მისდა რომლითა ღირს ვიქმნეთ მიმთხუევად მიუწდო-
მელთა მათ კაცთმოყუარებისა მისისა კეთილთა და ამით
სახითა ქმნად ჩუენდა ყოვლადვე საქმეთა კეთილთა ძალი-
საებრ თითოეულისა და ესრე სახედ მოღუაწებითა მოგებად
ჩუენდა მამონაჲსა ამისგან სიცროვისა · მეგობართა საც-
ნაურთა სახიერებით შემწყნარებელთა ჩუენთა მერმესა მას
საუკუნესა : რაჲთა ამის ყოვლისა ესრეთ წარმართებითა
მათთანა მებრ ღირს ვიქმნნეთ საღმრთოსა მას მკჳდრობასა
მიმთხუევითა · ქრისტეს მიერ მოტევებასა ბრალთასა :·

10. რომლისათჳსცა მე გრიგოლ ზემოჴსებულმან სევა-
სტოსმან და დიდმან დემესტიკოსმან · ფრიად ცოდვილმან
* p. 15 და უღ*ირსმან მონამან ქრისტესმან · ვიხილ[ე] თავი · ჩემი
სიყრმით ჩემითგან და ვიდრე სიბერედმდე : ამაოდ და
ცარიელად · ყოველთაგან საქმეთა კეთილთა · ოდენ ღირს
ქმნულად ჭეშმარიტსა და მართლმადიდებელსა ქრისტია-
ნეთა სარწმუნოებასა ქართველთასა : რომელთა იგი სწორად
აქუს და განუყოფელად · მტკიცესა თანა სარწმუნოებასა
და აღსარებასა ჭეშმარიტთა ბერძენთა ნათესავისასა : და
დაღაცათუ წადიერებაჲ მაქუნდა პირველითგან და განვი-
ზრახევდ აღმოსავალეთსვე ყოფასა ჩემსა და ვიდრე დასა-
ვლეთს დამკჳდრებადმდე : აღშენებასა ეკლესიისასა და
მონასტრისასა სამარხოდ და განსასუენებელად ბრალე-
ულთა ძუალთა ჩემთა : გარნა მრავალთა მიერ ცოდვათა
ჩემთა · და ცვალებისაგან ამის სოფლისა საქმეთაჲსა და
ჩემისაგას საწუთროჲსა ზრუნვათა შექცევისა და სიყუარუ-
ლისაგან · ვერ ღირს ვიქმენ[2] აღსრულებად გულის ზრახვასა
ჩემსა ვიდრე აქამომდე :·

[1] მრჳნ = მრავალთაგან ?   [2] ვიქმსაშენ ?

11. ხოლო აწ ჟამსა სიბერისა ჩემისასა· არა თუ მე
ჩემი * [თა] სიბრძნითა და მეცნიერებითა : გინა თუ გულის * p. 16
ჴმისყოფითა : არამედ უფროჲსღა აურაცხელითა და
გამოუთქმელითა· კაცთ მოყუარისა ღმრთისა ჩუენისა
სახიერებითა : და მოწყალებით მოხედვითა უღირსსა ამას
და ყოვლად უნდოსა მონასა მისსა ზედა : მცირედ რაჲმე
განვიფრთხვე საწუთროჲსა ამის ზრუნვათაგან : და
მოვიჴსენე რაჲ დღე აღსასრულისა ჩემისაჲ· და წინამდე-
ბარე იგი საქმეთა ჩემთა მოსაგებელისა ზარი და შიში და
ვითარცა პირველ ვთქუ განვიცადე თავი ჩემი : რაჲმეთუ
ცუდ ვარ და ცარიელ ყოველთაგან საქმეთა ღმრთისა
სათნოთა :· ამისთჳს უკუჱ შევევედრე მე : ჩემსა მას და
ყოველთავე შეცოდებულთა სასოსა : და შემდგომად
ღმრთისა შესავედრებელსა· და მჴსნელსა ქრისტიანეთასა :
უმეტეს კურთხეულსა დედასა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენი-
სასა : მარადის ქალწულსა მარიამს ყოვლად წმიდასა
ღმრთის მშობელსა : და მის თანა ზეშთა საკჳრველად
დიდებულსა· დიდსა მას წინამორბედსა· და ნათლის
მცემელსა ქრისტესასა· ნაშობთა შორის დედათაჲსა [1]
უმეტეს უაღ*რესსა წმიდასა იოვანეს : და ეგრეთვე თავადსა * p. 17
მას ელვარედ მბრწყინვალესა მთავარ მოწამესა და თავსა
ქრისტეს მარტჳლთასა ახოვნად მოღუაწესა წმიდასა გიორ-
გის : და ვყვენ ესენი წინამძღუარ ჩემდა ცხორებისა და
მეოხად ქრისტეს მიმართ ღმრთისა ჩუენისა დღესა მას
განკითხვისასა ყოველთა თანა წმიდათა· სათნოთა და
საყუარელთა ქრისეტსთა :

12. და აღვაშენენ ყოვლითა გულის მოდგინებითა და
დიდითა წარსაგებელითა· ეკლესიანი ტაძრად სამკჳდრე-
ბელად დიდებისა : ერთბამად სახელსა ზედა, სამთა ამათ
ზეშთა საკჳრველთასა : ჰაეროვანნი [2] და დიდად შუენიერნი
ძალისაებრ ჩემისა· და ქცეულებისა დაუდგრომელთა მათ·

1 Sic. 2 ჰაეროვიანნი.

და დაუმტკიცებელთა ჟამთა ამის საწუთროჲსათა : თემსა
შინა ფილიპუპოლისასა : მიღმართ სამხრით კერმო·
ჴევსა შინა ერთსა ფრიად მაგარსა· საზღვართა შინა
სოფლისა მის რომელსა პეტრიწონ[1] ეწოდების· რომელი
იგი ვასილიკოსობად[2] ჩინებულ არს· რომელიცა წმიდათა
და თჳთ მპყრობელთა მეფეთა ჩუჱნთა თჳსითა წმიდითა
სარწმუნოჲთა· და თაყუანის საცემელითა ოქრობეჭდებითა
* p. 18 მო*უნიჭებიეს ჩემდა· ნაცვალად ჩემთა მათ მრავლითა
სისხლითა სარწმუნოებით მსახურებათა : რომელი ესე
ჰასაკითგან სიყრმისა ჩემისაჲთ· და ვიდრე სიბერედ
ჩემდამდე· არა ოდეს უდებ ვიქმენ დათხევად სისხლთა
ჩემთა და თჳსთა ჩემთა : და მრავლისა მის ერისა ჩემისასა :
სათნო ყოფისათჳს მეფობისა მათისა ვინაჲცა ვიბრ[მ]ანე
მსახურებად· აღმოსავლეთსა სარგებელსა დამსახურებასა[3]:
ჰე ნანდჳლვე და ვიდრე ტყუჱობათა შთავრდომადმდეცა
თავით ჩემით და ჩემ თანა არა მცირედთა ნათესავთა
ჩემთა კელსა წარმართთასა მიცემადმდე მიმსახურებია·
საბერძნეთსა და[4] უკუჱთუ ვთქუა თუ მცირედნიღა ვინ
ჩუჱნნი მომკუდარ არიან სარეცელსა ზედა თჳს[სა] მშჳდო-
ბით : რომელნი არა კელისაგან[5] საბერძნეთისა და მელისა
ცხორებისა მტერთაჲსა მახჳლითა მომწყდარ არიან არა
ვტყუვი :·

13. ხოლო აწ რაჲმეთუ ღირს მყო მე ღმერთმან აღსრუ-
ლებად გულის თქმასა გულისა ჩემისასა და განსრულდეს
წმიდანი ესე ეკლესიანი გარემოზღუდვილით მონასტრით·
და სენაკებითურთ : ჩემთა მრავალთა საფასეთა წარგე-
* p. 19 ბითა· * რომლისათ[ჳს] ვიკადრო და ვთქუა : ვითარმედ
არა ვის სხჳსა მიკნინამდე საკმრისა· გინა ვინაჲვე მონა-
ხუჱჭისა ანუ თუ გლეხთა ჩემთა უსასყიდლოდ მოპაპრა-
კებითა რასავე მსახურებასა შინა· გინა ჭირვებითა მათითა

[1] აეტრიწონ. [2] βασιλικίς. [3] და მსახურებასა? [4] და და.
[5] კელთგისა?

ქმნილ არს შენებაჲ წმიდისა ამის ეკლესიისა და მონას-
ტრისა ჩემისაჲ [1] : არამედ ყოველივე მხოლოდ ჩემისა
გებისაგან [2] ქმნილ არს :·

(2) თავი :·

5 შესაწირავთათჳს : და ძღუჱნთა : და ადგილთა :
რომელნი : მიეცნეს : და დაიხსნეს :
ეკლესიასა : ამას :·

14. მივეც უკუჱ და დაუმტკიცე წმიდასა ეკლესიასა ჩემსა :
მე გრიგოლ ნებითა ღმრთისაჲთა · სევასტოსმან და დიდმან
10 დემესტიკოსმან ყოვლისა დასავალეთისამან ძემან სულ
კურთხეულისა ბაკურიანისამან : ოქროჭედებითა · ჩემდა
მონიჭებულისაგან მონაგებისა და მამულისა ჩემისა ·
რომელნიცა მაქუნდეს გელმწიფებით · სრულითა და შეუ-
ძრავითა · უფლებითა · ლოგისქმნილითა [3] ოქროჭედებითა :
15 **15.** პირველად თვითგანვე თემსა ფილიპოპოლისასა [4] :
ციხედ წოდებული სოფელი პეტრიწონისაჲ · რომელი
ვასილისკოსობად [5] წოდებულ არს · სრულიად * ყოვლითა * p. 20
აგარაგითა [6] თჳსითა : ივანოვა აგარაკი რომელსა შინა აწ
მონასტერი აღიშენა : პეტრიწონი აგარაჲ : და ვაჩქოვა
20 აგარაჲ : დობროლონგი აგარაჲ : დობროსტანი აგარაჲ :
მოსინაჲ აგარაჲ : ლაბკოვა აგარაჲ : ლივოროვა აგარაჲ :·
ესე ყოველნი თავეთ ზღვრითა [7] და სინორითა და
ყოვლითა სამართალითა · და პირველითგანვე ქონებულითა
ნაქონებითა მათითა · და შემოსავლითა [8] მათდა ქმნილისა
25 მისებრ პერიზმონისა [9] :·

16. ეგრეთვე მივეც დამოკიდებით მისსა · ჩემ[ი] დიდი
სოფელი სტენიმახი : ჩემ მიერ აგებულითა ორთავე ციხით
მისითურთ · და ეგრეთვე მსგავსად აგარაებითურთ :
ლიპიწონით : და აგარაჲთ ბარბარე წმიდითურთ : რომელი

[1] ქმისაჲ. [2] Sic. [3] Λογίσιμον. Cfr Dölger, *Beiträge*, p. 144.
[4] Sic. [5] Sic. [6] Forsitan აგარაკებითა. [7] ზღვროა?
[8] შემოსავაითა. [9] Περιορισμός.

იგი ფრენაკსა ახლავს : და სოხასტრებით [1] მისით· ნიკოლ
წმიდით· ელია წმიდით· ზემოჲთ გიორგი წმიდითურთ
და ქუშმოჲთ რომელი სოფელსა ახლავს : მითვე სახითა
* p. 21 სრულებით : თვის[ითა] * ყოვლითავე პირველითგან გარე
შემოწერილითა ზღვრითა : და ჩემ მიერ დადებულითა 5
სინორითა : შორის მისსა და მეორისა ციხისა ვოტანაჲსა :·

მივეც კუალად ციხეცა ვანსკაჲ ახალ ციხითურთ ვრისით :
და სხჳთა ყოვლითა სოფლებითა და აგარაებითა მისითა
და პლანინაებითა [2] და ყოვლითავე ზღვრითა და პირვე-
ლითგან ნაქონებითა მისითა :· 10

17. ეგრეთვე მივეც თოფოლიწონთა პრეტორად [3] სახელ-
დებული სოფელი· რომელსა ქელოვა ეწოდების თავისა [4]
ყოვლითა შემოწერილებითა და ზღვრითა : და ყოვლითა
ნაქონებითა სრულებით :

მივეც მაგასვე ზემო ჴსენებულსა ეკლესიასა ჩემსა : თემსა 15
შინა ვოლერონისასა ვანდსა [5] მისინოპოლისასა პრასტინი
ჩემი ზაუწი თავისა [4] ყოვლითა ზღვრითა და პირველით-
განითა ნაქონებითა სრულებით : და ციხესა მისინოპო-
ლისასა შიგნით : ჩემ მიერ განმითა ნასყიდნი სასახლენი
ადგილნი : და ჩემგანვე აღშენებულნი სახლნი მას შინა : 20
და ეგრეთვე ყმისა ჩემისა ვარდან პრონოიტისისა [6] ჴელითა
განმითა ჩემითა ნასყიდნი სახლნი მასვე ციხესა შინა
მისინოპოლისასა : და ციხესა გარეგნით მონასტერი გიორგი
* p. 22 წმიდისაჲ· რომელი იგი არს პაპ*იკისა [7] მთის ძირსა·
თავისა [4] ვენაჴებითა და ყანებითა და მტილებითა· და 25
ყოვლით[ა] სამართალითა და ნაქონებითა და მასვე თემსა
შინა ვანდსა პერითორისასა· მივეც პრასტინი [8] ჩემი
სახელით მინა [9] ზედა ნართაულით მიწით და ყანებით
მისითურთ : ვითარ იგი საპარადოდიკოსა პრაჴტიკონსა [10]
შინა სწერია : ეგრეთვე პერითორისა ციხესა შიგნით 30

[1] Ἡσυχαστήριον. [2] Πλανηνή. [3] Πραιτώριον. [4] Sic. [5] Βάνδον. [6] Προνοητής. [7] პაჲიკისა. [8] Προάστειον. [9] Μηνᾶ. [10] Παραδόσεως *πρακτικόν*. Cfr DÖLGER, *Beiträge*, p. 100.

ავლინი [1] რომელი ახსართანის ძმასა სიძესა ჩუენსა ჰქუე-
ნდა [2]· მითვე ყოვლითა შენებულებითა და ნაქონებითა :·

18. ესე უკუე ყოველნი რომელნი სახელ დებით ზემოთ
სწერიან მიმიცემიან ზემო გხსენებულისა მონასტრისა ჩემისა
5 ქართველთა ღმრთის მშობელისა პეტრიწონისა და ვითა
ზემო ვთქუ თავიეთ [3] ყოვლითავე ზღვრითა : და პირვე-
ლითგანვე ქონებულითა მამულებითა [4] და სამართალითა
და თავიეთ უღლებითა [5] ყოვლითა და თესულებითა და
ყოვლითა ალაგებითა და შემოსავლითა :·

10 **19.** სანატრელსა უკუე ძმასა ჩემსა აბაზ მაგისტროსსა
ესრეთ დაეწერა ანდერძსა შინა მისსა ვითარმედ სადაცა
ინებოს ძმამან ჩემმან გრიგოლ აღშენებაჲ ეკლესიისა და
საფლავისაჲ მე მუნ დამმარ * ხეთ : და სხუათა თანა საჴ-
მართა დაეწერა და დაეწესა ნაწილად სულისა თჳსისა
15 თავისა სოფელი პრილონგი · თემსა შინა სოლონიკისასა ·
რომელ არს საარხონდოსა სტეფანიანისასა რომელი იგი
აქუნდა მას პატიოსნითა და თაყუანისსაცემელითა სარწმუ-
ნოჲთა ოქროპეჭდითა · მინიჭებულად მისდა ნაცვალად
პრასტინთა მისთა რომელნი დაეტევნეს ანტიოქიას · და
20 კუალად ესეც დაეწესა ანდერძსა [6] შინა თჳსსა · ვითარმედ
უკუეთუ ვერ ეწიფოს ძმასა ჩემსა შენებად ეკლესიისა და
მონასტრისა · მამაჲ სადაც დავიმარხო მუნ მიეცეს ესე
სოფელი :·

* p. 23

გარნა ვინაჲთგან წინამძღურებითა ღმრთისაჲთა აღიშენა
25 ჩემ მიერ ზემო თქმული [7] ესე ეკლესიაჲ და მონასტერი
ჩემი ვყავთ ჩუენ ბრძანებისაებრ მისისა : და მოვიყვანე
ლარნაკი მისი აქა მონასტერსა და ეკლესიასა სამარხოსა
ჩემსა : და მუნ დავდევით საფლავსა შინა გუამი მისი :
და ვითარ იგი ჯერ იყო და შეჰგვანდა ჩემისა მისგან
30 დიდისა და მრავლისა შეურვებისა და მკურვალედ შემწუ-
ველისა სურვილისა რომელი მაქუნდა მისსა მიმართ ·

[1] Αὐλή. [2] Sic. [3] Sic [4] ჭამულებითჲ. [5] (ζευγάριον).
[6] ანდერძძსა. [7] თქუმული.

ეგრეთ პატივით და ღირსებით ვიღუაწეთ იგი · და განვა-
* p. 24 წესეთ ყოვლითვე სარგებელი სულისა მის*ისაჲ : და ფრია-
დიცა გასაყოფელი მივეც ჴელითა ჩემითა საჴმართა და
საფასეთა ჩემთაგან : პირველ ოდეს იგი ვიყავ მე თეო-
დოსოპოლისს · და აწცა კუალად დასავლეთს მოსლვასა 5
ჩემსა :·

აწ უკუე ვითარცა ვთქუ სოფელი იგი პრილონგი მისი-
საებრ გასწესებისა მივეცით მონასტერსა ჩუჱნსა და სამარ-
ხოსა მისსა · და განვაწესეთ ყოფად მისთჳს ლოცვისა
მრავლისა და ჟამის წირვისა ვითარ ესე რა ქუჱმოჲ სწერია 10
მიგჳცემიეს · უკუე სოფელი ესე პრილონგი მონასტრისა
ჩუჱნისა და თავისა ძუჱლითა[1] ციხებითა და აგარაებითა ·
ქსენადოშებითა და ყოვლითა ზღვრითა მისითა · და პირ-
ველითგანითა ნაქონებითა და სამართალითა მისითა :· ·

20. ეგრეთვე დაეწერა ანდერძსა შინა თჳსსა : სანატრელსა 15
ძმასა ჩემსა და მოეცა ლეღატად ნაწილად ჩემდა : ეგრეთვე
სახედ ოქრობეჭდითა მისდა მინიჭებულთა ადგილთაგან
სოფელ[ი] ზრავიკი კესაროპოლი თურთ[2] : რომელ არს
თემსა სერაჲსასა ვანდსა შინა ზავალტონისასა სათევზითა
ტბითა მისითა და აგარაჲთა რომელსა ტლავავა[3] ეწოდების : 20
და მე ვექმენ უფალ და ჴელმწიფე ამის სოფლისა და
* p. 25 ციხისა *

გარნა მე პირველად სურვილისათჳს მისისა და მოწლედ
სიყუარულისა : და მერმე რაჲმეთუ არა რაჲ მაქუნდა
ხუჱჭაჲ ამის სოფლისა საჴმართათჳს · რაჲმეთუ ნებითა 25
ღმრთისაჲთა და ბედითა[4] წმიდათა და თჳთმპყრობელთა
მეფეთაჲთა და ჩემითა მოსწრაფებითა და მოჭირვებითა :
არა რაჲ მაკლდა არცა მაქუნდა ხუჱჭაჲ რაჲსავე : რომლი-
სათჳსცა პირველ თქმული ესე სოფელი და ციხე რომელი
ლეღატად ჩემდა დაეტევა მას განვაწესე და მივეც კუალად 30
იგიცა ამასვე ზემოჴსენებულსა ეკლესიასა და მონასტერსა

[1] რუჱლითა. [2] ძურთ. [3] ხლავავა? [4] ბედეთა?

ჩემსა და სამარხოსა მისსა : აწ უკუჱ სახელ დებით ზემოთ-
ქმულნი ესე ციხენი და სოფელნი და პრასტინნი ყოველნივე
რომელნიცა შევწირენით და მივსცენით წმიდასა ეკლესიასა
ჩუჱნსა და მონასტერსა ქართველთასა პეტრიწონისასა :
5 ყოველთავე სახელები პატიოსანსა შინა და სარწმუნოსა
სიმტკიცისა ოქრობეჭედსა რომელი შეიქმნა ამის მონას-
ტრისათჳს : თითოეულაჲ წერილ არიან :·

21. მრავალი უკუჱ სხუაჲცა საჴმარი განეწესა პირველ
თქუმულსა * სანატრელსა ძმასა ჩემსა მონაგებთა და * p. 26
10 საფასეთა მისთაგან ჴელითა ჩემითა მიცემად· სულისათჳს
მისისა : ესე იგი არს· განძისაგან ვეცხლისა ჭურჭელთაგან·
შესამოსელთაგან და სხჳსა ყოვლისავე საჴმრისაგან და
ეგრეთვე ოთხფერჴთაგან და ყოვლისაგანვე ჰასაკისა პირ-
თაჲსა რაჲმეთუ ნებითა ღმრთისაჲთა მდიდარ იყო და
15 აქუნდა ყოველივე საჴმარი უკლებად : ჰხდა[1] ჩემიცა არა
მცირედი აქუნდა საფასე მისთანა ნამარხევად დადებული :
რომელიმე ჴელითა ჩემითა მიცემული მისდა· და სხუაჲ
რომელიმე შემდგომად აღმოსავალეთს განმგებელად წარს-
ლვისა ჩემისა თეო[დო]სოპოლისს· ჩემთა პრასტინთა
20 ყოველთასავე შემოსავალსა ამათ წელთა ბრძანებითავე
ჩემითა აიღებდა და დაჰმარხვიდა რაჲმეთუ არავინ მესუა
მე სხუაჲ ვინ უფროჲს მისსა მისანდობელი სულისათჳს
ჩემისა ვითარ იგი : არცა მას ვინ ესუა უფროჲს ჩემსა
მისთჳს მისანდობელი· და რომელი იგი იყო ჩემი მისთანა :
25 ყოველივე მუწლი განძი იყო : რომანატი· მონამახი·
დუკატი ექუსთაველი და მიხაილატი რომლისაგან აღმო-
სავალეთით რაჲ მოვიქეც : შემდგომად ძმისა ჩემისა დალე-
ვნისა * არცა ერთი რაჲ ვპოვე : გინათუ ჩემისაგან გინათუ * p. 27
მისისაგან საფასისა : რომელიცა მას სულისა თჳსისათჳს
30 დაეწერა მიცემად ხოლო ზემოჴსენებულნი ეგე მონაგებნი
ყოველნი : რომელთაცა სახელები თჳთოეულად ზემოჲთ

[1] ხოლო და ?

სწერიან ესრე სახედ მიგჳცემიან სრულებით ყოვლითა საჴმრითა მათითა სეფითა უღლებითა და ეგრეთვე გლეხებითა მათითა მთაბარითა[1]· ტყითა და პლანინაებითა და სასამოვრითა[2] ადგილებითა : ვენაჴებითა და ხილნარებითა წისქჳლებითა და სახლებითა· ზღჳთა და ჴმელითა : ციხეებითა[3] და ყოვლითა შენებულებითა მათითა· და ყოვლითა ქონიერებითა[4] მათითა და შემოსავლითა შინა და გარე ძრვადითა და უძრავითა და თჳთ მოძრავითა ყოვლითა :·

22. ამასთანა შევწირენით და მივსცენით ხატნი პატიოსანნი მრავალნი· და ჯუარნი საუფლონი სავსენი ნაწილითა ძელისა ცხორებისაჲთა· და სახარებანიცა ქართულნი და ბერძულნი· ამათგანნი უმრავლესნი დიდ ძალითა წარსაგებელითა შემკულ არიან· თუალებითა პატიოსნითა· და მარგალიტითა მინაჲთა და შემეფტონითა და სხუაჲ სამკა-
* p. 28 ული მრავალი ფერი ეკლესიისაჲ რომელ *არიან ბარძიმ ფეშხჳმები· და საცეცხურები[5] ვეცხლისაჲ· და ქორაკანდელნი ვეცხლისაისანი[6] და ჭიქანი ბრწყინვალედ პატიოსანნი : და ეგრეთვე სამეუფონი შესამოსელნი პატიოსანნი თჳთ მებრ წმიდისა მეფისა კირუ ალექსისა კომნიანოსისა თჳსისა წმიდისა ტანისაგან წარმოცემული ჩემდა ჟამსა მას ოდეს იგი ღმერთმან დიდითა ძალითა თჳსითა : და შეწევნითა ძლიერისა მარჯუენისა თჳსისაჲთა· და ეგრეთვე მსგავსად ბედითა წმიდისა და თჳთ მპყრობელისა მეფისა ჩუენისაჲთა დაამჴუა ჩუენ მიერ უშჯულოჲ და ფრიად მძლავრი მტერი ქრისტიანეთა და საბერძნეთისაჲ ნათესავი პეწინაგთაჲ რომელთაცა ძლეულებაჲ და მოსრვაჲ· წიგნითა აღწერად ვერ ძალ მიც რომელთასა ვგონებ : რომელ შემდგომად აღსრულებისა ჩემისა მრავალთა შინა ჟამთა იჴსენებოდის მაშინ ყოფილი იგი ღმრთისა მიერ საკჳრველებაჲ :· ეგრეთვე იგიცა შესამოსლები მივეც· რომელ

[1] მაბარითა. [2] Sic. [3] ციხებითა. [4] Sic. [5] Sic. [6] Sic.

ოდეს კუმანთა ტყუჱობისატან გამომიკსნა ღმერთმან წყა-
ლობითა თჳსითა· წარმოეცნეს ჩემდა წმიდასა მეფესა·
და ძლიერსა სევასტოკრატორსა ძმასა მეფობისა მისისასა :·
მივსცენით კუალად სხუანიცა სამოსელნი უკერველნი
5 დიდ ფასისანი· და სხუანიცა [ხა]ტნი ფიცრისანი ოქრო-
პეტალოჲთა და წამლითა შუჱნიერად დაწე*რილნი საკმარად * p. 29
და სამკაულად ეკლესიისა : და ეგრეთვე საკანდლენი
რვალისანი ჯაჭუჱბითურ : და სასანთლენი კელაჲტარნი[1]
მრავალნი : და ამათ ყოველთა საზომი და სახე ამისა
10 შემდგომად წიგნსა ამას შინა წულილ წულილად ქუჱმო
შთაგჳწერია რომელნიცა მიგჳცემიან წმიდისა ეკლესიისა
ჩუჱნისადა :·

(3) თავი :·

აზნაურად ყოფისათჳს მონასტრისა ჩუჱნისა·
15 ყოვლისაგანვე სახისა სახარკოჲსა·
და მსახურებისა :·

23. შემდგომად ყოვლისა ამის განვაწესე წმიდაჲ ეკლესიაჲ
ჩემი და სამოღუაწეოჲ სენაკები და უდაბნისაჲ (?) ესე და
მონასტერი საკრებულოჲ ყოფად თჳნიერ ყოვლისა მსახუ-
20 რებისა სამეუფოჲსა და სამთავროჲსა· ყოვლითა ამით
ზედა წერილით მონაგებითურთ· რომელი დაგჳწერიეს და
მიგჳცემიეს ამის მონასტრისადა : ზემავალითა და ქუჱმ-
დებარითა· და თჳთმავალითა ყოვლითა : რაჲთა იყოს
თავისუფალ ყოვლითურთ აზნაურ და თჳთკელმწიფე :
25 თჳთმფლობელ და დაუმონებელ : და რასავე ხარკსა ქუჱშე
შეუვრდომელ· სამეუფოსა * და საპატრიარქოსა : სამე- * p. 30
ტროპოლიტოსა : და საეპისკოპოსოსა : და სამამასახლისოსა
ყოველსა : და უფროჲსღა მიტროპოლიტისაგან ფილიპო-
პოლელთაჲსა არს აზნაურ და შეუვალ : მიმუნადმდე·
30 ვიდრე არცაღა თუ კუჱრექსსა შინა იკსენებოდის სახელი

[1] Sic.

მისი : გარნა ამას ხოლო იტყოდიან ვითარმედ მოიჴსენენ ოჳფალო ყოველნი ეპისკოპოსნი მართლმადიდებელნი და შემდგომი ამისი : და ეგრეთვე ყოველთაგან მთავართა და ჴელ მწიფეთა· მსოფლიოთა არს თავისუფალ მონასტერი ჩემი : დიდთაგან ვიდრე მიმცირეთადმდე ვითარ იგი 5 სარწმუნოთა მიერ სამეუფოთა ოქრობეჭედთა არს დამტ-კიცებუ[ლ] ესე ყოველი :

(4) თავი :·

ზოგად მცხოვრებელთა· თჳს : კრებულისა· ძმათა : და განყებისათჳს : მათსა მოსენაკეობისაგან :· 10

24. ნებითა ღმრთისაჲთა განწესებისაებრ წმიდათა პირ-ველთა მამათაჲსა ვინებე მეცა უნდომან და უღირსმან მონა-მან ქრისტესმან ძეგლ ყოფად მონასტრისა ჩემისა და მას შინა დამკჳდრებულთა ძმათაჲ რაჲთა იყვნენ ყოველნი იგი.

* p. 31 ზოგად მცხოვრებელ ერთობით· წინამ*ძღუარიცა და ძმა- 15 ნიცა : ბრძენმცა არიან და გულისჴმის მყოფელ : საღმრ-თოთაცა საქმეთა შინა და კაცობრივთა : ერთგულ და ერთ სიტყუა ყოვლით კერძო : მყუდროსა მას შინა და დაწყნა-რებულსა ცხორებასა : და იყავნ ტაბლაჲ მათი საზოგადო და საერთადო. რაჲმეთუ არა მნებავს რაჲთურთით რაჲთა 20 ორი გუარი პური გინა საჭმელი ანუ სხუაჲ რაჲმე სანოვა-გეთაგანი შეიქმნებოდის ანუ თუ ორი გუარი ღჳნოჲ იწდე-ოდის : რაჲმეთუ სადაცა ზოგად მცხოვრებელნი იყვნენ არა ჯერ არს რაჲთა ერთი მეორისა უმჯობესთა საზრდელ-თა და სასუმელთა იჴუმევდეს არცაღა თჳთ მებრ მამასახ- 25 ლისი : რაჲმეთუ უფროჲსღა მისა ჯერ არს ქონებად უმეტესისა სიმდაბლისა და წესიერებისა რაჲთა ესრეთ შეუძლოს მან სხუათათა [1] მათ დამჭირვად და პყრობად განწესებულსა ამას ქუჱშე :·

25. განვაყენებ ამისგანცა რომელ არს საკუთრად თავისა 30

1 Sic.

თჳსისათჳს ალაგისა რაჲსამე ღუწოლაჲ ძმისაჲ : ანუ თუ ნაშრომისა ანუ ოთხფერგისა მოგებაჲ· ანუ სენაკთა შინა მათთა რაჲსამე დამარხვაჲ· რაჲმეთუ ამას ყოველსა გარე განვსდევნით : მარტოდჭამასა და სუმასა ფარულად გინა
5 ცხადად გი*ნა თუ სხუასა თანა რაჲმეთუ რომელი ამას * p. 32
იქმოდის იგი წინა აღუდგების აღთქუმასა მას და მცნებასა რომელი იგი წინაშე ღმრთისა და კაცთა არა კაცთა არამედ ანგელოზთა აღუწერიეს ცათა შინა რომლისათჳს სიტყჳსა მიცემაჲ მოგუწგადების წინაშე საშინელთა საყდართა ქრის-
10 ტესთა : ეგრეთვე არცა სად· ორისა (?) ჭურჭლისა ჯერ არს ქონებად· არცა წუწნისა ქმნად გინა კიდეგნად ტაბლისა შემზადებად ანუ თუ მოღებად რაჲსამე საზიაროსა მას ტრაჲ[პ]ეზსა და მუნ შეჭმად : რაჲთა არა პატიოსნისა ტაძრისა წილ და სამოციქულოჲსა ტაბლისა საფარდულ
15 იქმნას ადგილი ესე :· ხოლო უკუეთუ უძლურებისათჳს გინა სიბერესა დიდსა მიწევნისა მიზეზითა ნუგეშინისცემაჲ გმდეს ვისიმე : ჯერ არს გარნა კნინ ოდენ :·

26. ხოლო უკუეთუ მთავართაგანი ვინ გინა თუ შუწბულად ცხორებულთა[განი] მოსრულ იყოს მონაზონებად :
20 და ესე ვითარნი იგი მსახურისა გინა მოწაფისა საკუთრად დადგინებასა ინუკევდენ : არა ვსცემთ მიშუწბასა :· რაჲმეთუ უკუეთუ მიუშუას ვინ და ადგილი სცეს მათ :· არა ხოლო თუ უსწორებლობაჲ და განყოფილებაჲ შეიქმნების ამის მიერ შორის ძმათა : და საზიაროსა მის ცხორებისა წესისა
25 * შეცვალებაჲ არამედ დიდიცა : სავნებელი [1] : და ახალსა- * p. 33
ხეობაჲ : არა სულიერი ოდენ შორის შემოვალს : არამედ მონაგებთაცა ადგილისათა სარგებელისა წილ სავნებელი ფრიადი შეემთხჳოს (?) [2] : და ევნოს მას შინა შყოფთა მათ თჳთრჩულობითა მით და შემინების მოყუარებითა·
30 რაჲმეთუ განთჳსებით საკუთრად წესისა მიებითა ზოგად საცხორებელსა მას წესსა და საქმესა უწესოებად და ორგუ-

[1] Bis habetur სავნებელი. [2] შეემთხჳრს.

ლებად შესცვალებენ : და რაჲთა ესრეთცა ვთქუა ვითარმედ საკმარსა მას უკმრად გამოაჩინებენ თავკედლობით : არამედ უფროჲსღა თანა აც ესე ვითართა მათ· რაჲთა ღმრთის მომიშებით და სიბრძნით სხუათაცა მსახურებისა განგებაჲ თავს იდვან : და არა საჭამადთა და სასუამადთა [1] სენაკთა შინა თჳსთა დაჰმარხვიდენ· და გინა ცხადად გინა ფარულად ჭამად გული უთქუმიდეს : რაჲმეთუ ამას ყოველსა გარე განვაშორებთ ქონებად ვისსამე : და არა გუნებავს * p. 34 რაჲთა * ძმათა საკმარი რაჲმე აქუნდეს განთჳსებულად· ცხადად გინა ფარულად· დიდი გინა მცირე არცა სხუათაგან მოღებად რაჲსამე გინა მიცემად ვისამე ქველის საქმედ დაღაცათუ გლახაკიცა იყოს და ნუმცა ვინ არს უმეცარ ესე ვითართა· ვითარმედ არა რას საქებელ არიან : რაჲმეთუ საეშმაკო არს ესე და გარეგან შჯულისა და კანონისა მის მორჩილებისა დამკსნელ :·

27. რაჲმეთუ ოდესღა იგი არავის აქუნდეს კელმწიფებაჲ თავისა თჳსისა უფლებად· ვითარ უკუჱ ეუფლოს სხჳსა საკმართა ვითარცა თჳსთა : და რომელი იგი თჳსთაგან საკმართ[ა] ყოველთა ეჯმნას ვითარ განაგებდეს სხჳსასა მას და ვითარცა თჳსსა მისცემდეს მოქენეთა მათ : რაჲმეთუ რომელსა თავიცა თჳსი უარ ეყოს ერთგზის და ნებაჲცა· და სიმართლისადა იყოს დამონებულ : და მერმე თავ მოთნებით განაგებდეს რასმე [2] : რასამცა [2] სხუასა იქმოდა ეგე ვითარი თჳნიერ რაჲმეთუ სიმართლესა განეყენების : და მონა[დ] ცოდვისა ჰყოფს თავსა თჳსსა : და რაჲმცა * p. 35 უკუჱ სას * ყიდელი მისცა ქრისტემან ესე ვითარსა მას რომელი სიმართლესა თჳსსა ემიებდეს დამტკიცებად· და სიმართლესა ღმრთისასა არა დაემორჩილოს გინა რომე-ლიმცა საქმე წყალობისა გინა უცხოთ მოყუარებისა იყო ესე· რაჟამს იგი არცა თუ მცირედი ზღვევაჲ თავს იდვას ვინ· არამედ ნაცვალად მისსა რომელი იგი გლახაკსა მისცა·

1 Sic. 2 Sic.

სხუასა საკმარსა ითხოვდეს წინამძღურისაგან· და მუჱლისა წილ ახალსა ინებებდეს· და უკმრისა წილ საკმარსა : ბოროტად მოვაჭრებითა : ვითარ უკუჱ არა ცხად არს· ვითარმედ იჭირვი შენ რომელი ეგე ამას ჰყოფ არა თუ სტუმართ მოყუარეობისათჳს გინა გლახაკთ მოწყალებისა ; არამედ საფარდულისა (?)[1] … შემინებითა და ანგარებითა : ოდესღა მათსა მას ზღვევასა რეცა ლმობიერად იჩქურებ და სიცივისა და სიშიშულისა თავს დებად ჰმაჩუჱნებლობ სიყუარულისათჳს მოყუსისა· რაჲთამცა ესრე სახედ არა მიემთხჳე მეცნიერებით დასჯილებასა : * * p. 36

28. ჯერ არს უკუ[ჱ] და სამართალ განკრძალვად ყოვლ-თა· და უფროჲსღა წინამძღურისა სწავლათა შედგომად : და იგი ოდენ ცნობად შჯულად და მცნებად· და საღმრთოდ ბრძანებად რომელი რაჲ მან უბრძანოს : და არა შთავრდო-მად რეცა გონება ტკბილობით მპარაობასა (?) და არა უმეცრებად ვითარმედ ზიარი არს და ზოგად[2] ყოვლთათჳს უცხოთ მოყუარებაჲ იგი და ქველის საქმე· რომელი იქმნე-ბის მნეთა მიერ და განმგეთა ეკლესიისათა :·

აწ უკუჱ რომელი წესსა ამას ზედა არა დაადრგეს· არამედ უმეტესსა რასმე კელ ჰყოფდეს და ზეციერსა მას მორჩილებასა ზაკულებით[3] აღაშფოთებდეს : უკუჱ არა ინებოს განმართებად თავისა თჳსისა და მოხავად[4] სიმარ-თლესა ეგე ვითარი იგი· ვითარცა კუჱბული შვილებისაგან· უცხოდ შეირაცხენ ძმობისა ამისაგან და იჯმენინ და განვარდინ საღმრთოჲსა ამისაგან სამკჳდრებელისა :

(5) თავი :·

წინამძღურისა :· თჳს მონასტრისა : ვითარ : ჯერ არს : გამორჩევაჲ[5] და დამტკიცებაჲ : ანუ : * შემდგომად : პირველისა : წინამძღუ- * p. 37

[1] საფარდ ულინა? Forsan hic nonnulla desiderantur. [2] ზოგაძ.
[3] Sic. [4] მოხიავად. [5] გამორცევაჲ.

რისა : ვითარ : ჯერ : არს : მეორისა დაყენებაჲ : მასვე მსახურებასა : მონასტრისასა :·

29. ჭეშმარიტად უკუჱ და სამართლად · პირველ ყოვლისა წინა მდებარეთა[1] მათ განწესებათაჲსა · ჯერ არს წინამ- მძღურისა ძმათა მონასტრისათა ყოფად : ურჩეულესი · და უფროჲ[2] უწესიერესი : რომელი უმეტეს ყოვლისა სასწრაფო არს ჩუენდა ფრიად : და რომლისათჳს ყოველი მოგონებაჲ და გულის მოდგინებაჲ ჩუენი აღვძართ და განვიკითხეთ ურთიერთას[3] გამოცნობით : და ესე ვპოვეთ წრფელი : და ყოვლისა შფოთისაგან თავისუფალი გზაჲ : რაჲთა ვიდრე მე მაშენებელი ზემოჴსენებულისა მის მონასტრისაჲ ცოც- ხალ ვიყო : რომელიცა მე დავაწესო წინამძღურად მონას- ტრისა იგი იყავნ და უკუეთუ დაადგრეს წესიერად და სიწრფოებით განწესებულისა ამის ებრ მცნებისა : ეგოს იგი წინამძღურობასა მას შინა · ვიდრე დღედმდე აღსას-
* p. 38 რულისა მი*სისა : ხოლო : შემდგომად მისსა დაყენებადი იგი : წესისაებრ ჟამისა წინამძღუარი ჟამსა მიცვალებისა მისისასა მანვე პირველმან გამოარჩიოს : მეორედ წინამ- ძღურად ყოფადი იგი მწყემსად ძმათა · გარნა არა თჳსებისა გინა მეგობრობისა მიზეზითა · არამედ ძმათა ყოველთა წამებითა და დამტკიცებითა ყოს : და რომელი იგი შემძლე- ბელ იყოს ჟამსა მას შინა · და ურჩეულესი უფროჲს ყოველთა გულის ჴმის მყოფელი და თუალ უხუავი : ხოლო მისდა ესრე ჯერ არს ქონებად ჴელმწიფებისა : ჴელთ დებულისა მის მამობისასა : რომელი იგი ძმათა წინამძღუარ ყოფად იყოს : რაჲთა არა იყოს ნეფსით თჳსით მოსწრაფე წოდე- ბასა მას : არამედ ვითარცა ზემო ვთქუ გამორჩევასა მას · და ბრძანებასა მოელოდს ზედა მდგომელისასა : რაჲმეთუ ესრე მნებავს ყოფად ყოველთა მათ : უფროჲსღა რაჲთა ესე ვითარ[4] იგი ჴელყოფაჲ ესრე სახედ ყონ : გარნა არა
* p. 39 თჳნიერ ნებისა გინა დაჯერებისა აღსრულებადისა მის * წინამძღურისა :·

[1] დდებარეთა. [2] Sic. [3] ურთიერარს. [4] Sic.

30. ხოლო შემდგომად ამიერ განსლვისა პირველისა მის
წინა[მძღურისა] მას [მიეცეს] ჴელმწიფებაჲ მთავრობისაჲ
მის თანაგანზრახვითა მოღუაწეთა და ჴელის უფალთა
მონასტრისათა · და რომელ · იგი მოურნე სულისა მიცვა-
ლებულისაჲ მის იყვნენ :·

კუალად ამასცა ვიტყჳ შემდგომად მიცვალებულისა მის
წინამძღურისა რომელი ჩემ მიერ გამორჩეულ და დაწესე-
ბულ იყოს წინამძღურად უკუეთუ ესრეთ რაჲმე დაზუდეს ·
რომელ ანასდეულად მიიცვალოს · და ვერ ეწიფოს ესრეთ
განგებად : და დაყენებად ვისამე წინამძღურად სამწყსოჲსა
მის : მაშინ უკუე გამორჩევითა და გამოძიებითა უმჯობესთა
და მოღუაწეთა და მეცნიერთა ძმათა და სულისა მოურავ-
თაჲთა : დაიწესოს ძმათაგანი წინამძღურად : და ესე
კუალად წესისაებრ პირველ ჩემ მიერ განჩინებულისა
რომელი ვთქუთ ახლად დადგინებული იგი დგეს და ეგოს
ეგრევე სახედ ვითარმცა მიცვალებულისა მისგან იყო
გამორჩეულ და დადგინებულ :·

31. ხოლო დადგინებასა და * წარმართებასა მას წინამ- * p. 40
ძღურისასა ესრეთ განვაგებთ : რაჲთა მიიცვალებოდის
რაჲ პირველი წინამძღუარი : ესე იგი არს ოჳფლისა რაჲ
ვიდოდის ვიდრეღა ჯერეთ იყოსღა იგი ცხორებასა ამას :
შემოკრიბნეს ძმანი ყოველნი ერთად : და წარმოადგინოს
რომელი იგი შემდგომად მისსა წინამძღუარ ყოფად იყოს
და ამცნოს მას დამარხვად ყოველივე ჩუენ მიერ პირველ
განსაზღვრებულისა მის განგებისა წესი რაჲთა მას ზედა
მოქალაქობდეს : და არა აქუნდეს ჴელ მწიფებაჲ თავით
თჳსით განგებად რაჲსამე : და შემდგომად დაფლვისა
მიცვალებულისა მის მესამესა დღესა ესე ჯერ არს ყოფად
ახლისა მის წინამძღურისა : რაჲთა აღასრულონ ღამის
თევაჲ და პანაშჳდი : და სამხრად აღასრულონ რაჲ
საღმრთოჲ საიდუმლოჲ : წმიდისა საკურთხეველისა [1] და-

[1] Sic.

ადგინონ : და ძმათა ყოველთა წესისაებრ · თჳთოეულმან
ყოველმან მუჴლნი მოუდრიკნეს : და ამბორს უყონ და
მერმეღა შემდგომად ამისსა განმხიარულებულნი : ერთბა-
მად ყოველნი ტრაპეზად იწოდნენ ოჳფლისა მიერ : და
უხუცბით ტაბლაჲ დაეგოს და ჰმადლობდენ ღმერთსა : · 5

32. რომლისათჳსცა ვაფუცებ და ამასვე ვეტყჳ პირველსა
* p. 41 მას [წინამძღუარსა და შემდგომთა * მისთა · რაჲთა წარ-
მართებულად და სიწრფოებით ჰმწყსიდეს სულიერსა მას
სამწყსოსა : და სიმართლით იქცეოდის ძმათა მიმართ და
თავადისა ქრისტეს იესოჳსს მიერ ოჳფლისა ჩუენისა თუალ 10
უხუავისა მის განმკითხველისა გულთა და თირკუმელთასა :
და განმკუეთელისა უფროჲს ყოვლისა მახჳლისა ორპირისა
რომელი ვიდრე განსაყოფელადმდე სამშჳნველისა და ნაწე-
ვართა მიიწევის · და განჰვლის და მიაგებს თჳთოეულსა
საქმეთაებრ : და რაჲთა არა რაჲ უღირსებით და სავნებე- 15
ლად წმიდასა მას ზედა სამწყსოსა ძმობისასა განიზრახოს :
რომელთათჳს არცა ერთი რაჲ შრომაჲ გინა ჭირი თავს უც :
არცა თჳსითა შრომითა მოუგრ (?) ..... [1].

33. ვითარ იგი დიდისა მოციქულისა პავლესებრ ჯერ
არს თქუმად განკანონებით : ვითარმედ რომელი იგი არა 20
იქმოდის ნუცაღა ჭამნ : ამისთჳს რასაცა იქმოდის ესრეთმცა
ჰყოფს · ვითარცა წინაშე თუალთა მისა ღმრთისათა სახილ-
ველად მისა : და მისთანა ყოველნი ესრეთვე იქმოდინ ·
წესსა მას და განგებასა თჳსსა · მართლად და უბიწოდ :
* p. 42 რაჲმეთუ კმა არს მათდა მადლი ესე : რაჲმეთუ * რომელსა 25
შინა არა დაშურეს · სხუათა შრომილსა და ნაოფლარსა [2]
შინა იშუებენ : რომელი იგი სხუათა დიდითა მოსწრაფე-
ბითა · და მრავლითა ღუაწლითა და რუდუნებითა შემოუ-
კრებიეს · რომელსა იგინი ხოლო იცნობენ რომელთა
გამოცდილებით უწყიან · და ამის ყოვლისა უშრომელად · 30
და თჳნიერ ზღვევისა მშუებელ : და მკმარებელ იქმნეს :

[1] Pauca desiderantur. [2] ნაოფლავსა.

ამისთჳს თანა აც რაჲთა მარადის ღმერთსა ჰმადლობდენ
ჯერისაებრ და ჩუენ გუაკსენებდენ კეთილად : ვითარცა
მიზეზ ქმნულთა მათდა ესე ვითართა მათ კეთილთასა :·

და ვითარმცა უკუე არა სამართლად თანა ედვა ყოველ-
სავე სიმართლით მავალსა· ყოველსა შინა ცხორებასა
მისსა მადლობა[ჲ] მკსნელისა და ღმრთისა ჩუენისაჲ :
რომელსა იგი არცა თუ მცირედ რაჲმე დამაშურალ არს·
რჩეულისა ამის და შუენიერისა[1] ადგილისა მიებასა· ჩუენ
ვართ უკუე რომელთა თავს ვიდევით ესე ვითარი ზრუნვაჲ·
ზედა ქუე სლვითა ჩუენითა : და ყოვლისავე ადგილისა
მონაგებთა ჩუენთაჲსა მიმოხილვითა და გამოკითხვითა·
და განსასუენებელისა მიებითა სამკჳდრებელად ძმათა :
რომლისა უფროჲ : უმჯობესი და შემსგავსებული ვერ სადა
ვპოვეთ· და ამან ესოდენმან ჩუენმან საქმისა ამის თანა
შემწეობამან ესრე ....[2] *

* p. 47

(6) თავი :·

რავდენობისათჳს მონაზონთაჲსა და რიცხჳსა·
რომელნი დავაწესენით რაჲთა არა დააკლდენ·
არცა ამათგან საკმარი პურის ფასად გინა
ძღუნად იძიოს· და თუ რავდენთაჲ ჯერ არს
ამათგან მსახურად და კელის უფლად დაყე-
ნებაჲ ანუ ვითარ სახედ :·[3]

34. ... ბასა ეკლესიისასა რაჲთა წესისაებრ სჳნაქსარისა
აღასრულებდეს ყოველსავე და იყვნენ მღდელნი ჟამის
მწირველნი ექუსნი : და მთავარ დიაკონნი ორნი რომელნი
საკურთხეველსა ჰმსახურებდენ და სხუაჲ რაჲცა ებრძანოს
მათ : და სხუანი კერძო დიაკონნი ორნი წიგნის მკითხვე-
ლად და კანანარხად : ხოლო ერთი რომელიცა იყოს
მისანდობელი და მოშიში ღმრთისაჲ დაეწესენ მეჭურჭლედ

[1] ნუენიერისა. [2] Hic textui desunt quattuor paginae. [3] Totus hic titulus e pagine septima desumptus est.

და დოშიარად[1] ეკლესიისა სამკაულთა და სიწმიდეთა და
საკმართა და განძისა მცველად რაჲთა სადაჲთცა შემოვიდის
წერით აიღებდეს და წერით გასცემდეს : და ერთი იყოს
მნათედ კანდელაკად : რომელ ბრძანებისაებრ დეკანოზისა
იმჭირვიდეს ეკლესიისა საკუმეველსა და ზეთსა და სან- 5
თელსა ზედაშესა და მხჳმელსა · და შიშითა ღმრთისაჲთა
წარაგებდეს ჯეროვნად : და დიდთა დღესასწაულთა ოდეს
მსახურებაჲ ეკლესიისაჲ განმრავლდეს : სხუათაცა ძმათა
მისცემდეს მამასახლისი თანა შემწედ მნათისა · და ერთი
იყო[ს] კელრად[2] რომელ არს ოსტიგანი წესისაებრ მონას- 10
ტრისა უზაკუელი და ერთგული რომელსი ჰქონდის ჴელსა
* p. 48 თჳსსა პური და უკდური და * საწუნე და ზეთი თაფლი
და სხუაჲ ყოველი საზრდელი და თჳთ წარაგებდეს შიშითა
ღმრთისაჲთა :

35. და ერთი იყოს მემარნედ ვაჟინრად მოშიში ღმრთისაჲ 15
მსახურებასა თჳსსა · და ერთი იყოს მეტრაპეზედ · ერთი
მესტუმრედ ორნი მეუძლურედ მოხუცებულთა და სნეულთა
ზედა მხედველად და მფუფუნებელად და ერთი რჩეული
და ღმრთის მოშიშთაგანი იყავნ იპიტირიტად[3] ძმათა ზედა
მხედველად რაჲთა იქცეოდის მონასტერსა შინა · და რო- 20
მელნიცა ძმათაგან არა მოსრულ იყვნენ ეკლესიად ჟამსა
ცისკრისა გალობისასა პირველ დაწესებულთა წართქუმისა ·
მათ სწავლიდეს და ასწრაფობდეს წარსლვად ეკლესიად
რაჲთა არა უდებ იყვნენ · და სხუასა მისდა დაწესებულსა
წინამძღუართაგან წესსა აღასრულებდეს · და ერთი იყოს 25
მეპურედ და ერთი მზარაულად და ერთი მეკარედ :·

და სხუანი იყვნენ მგალობელად და მემკრედ და მეფსალ-
მუნედ · და ესენი იყვნენ ერთ სულ და ერთ ზრახვა ·
ნებასა და შიშსა შინა ღმრთისასა და ურთიერთას სიყუა-
რულსა და მორჩილებასა და მსმენელობასა წინამძღურისა 30
* p. 49 მათისა შენებასა შინა და სა*რგებელსა მონასტრისასა ·

[1] Δοχειάριος. [2] Κελλαρίτης. [3] Ἐπιτηρήτης.

და ნუმცა ვინ არს ამათგანი წინააღმდგომ გინა ურჩ სარგებელისათჳს[1] ეკლესიისა გინა სწავლისათჳს და მო-ძღურებისა სულიერისა· გინა ჴორციელისათჳს მსახურე-ბისა მონასტრისა :

(7) თავი :·

მღდელთა : თჳს : ჟამის : მწირველთა : თუ : ვითარ : ჯერ : არს : გამორჩევაჲ : მათი : ანუ : მათ : ვითარ : უგმს : ჟამის : წირვაჲ :

36. ღირს არს წინამძღურისა და ძმათა ფრიადითა გამოძიებითა გამორჩევაჲ მღდელთაჲ და რომელნიცა წმი-დად და სათნოდ და ღირსად იპოვნენ და განსრულებულად შიშითა ღმრთისაჲთა აღსრულებად საღმრთოსა მას საი-დუმლოსა იგინი დააყენნენ ჟამის მწირველად : რაჲმეთუ მათ მიერ მოგუცემს კაცთ მოყუარე ღმერთი და მაცხოვარი ჩუენი მჴსნელი იესოჳ ქრისტე ჴსნასა სულთა ჩუენთასა : ხოლო უკუეთუ წარმდები ვინმე იპოოს მათგანი : და სცთეს წესსა მას შინა მღდელობისასა : დადუმენინ ეგე ვითარი იგი მღდელობისაგან და მის წილ სხუაჲ დაეწესოს ღირსი კაცი რიცხუსა მას შინა მღდელთასა აღმასრულებელად სა*ღმრთოსა მას საიდუმლოსა : ხოლო ცთომილი იგი გარეგან მონასტრისა სოხასტერთა შინა დაიწესოს· და მიცემულისაებრ მისდა· მამასახლისისა მიერ კანონისა ინანდეს· და შენდობასა და წყალობასა ღირს იქმნას· და ეგრეთღა დაიწესოს დასსა მას თანა ძმათასა რომელთა იგი არა აქუნდეს მღდელობაჲ· რომლისათჳს გაფუცებ ღმერთსა ცხოველსა და უბიწოსა დედასა მისსა· მამანო და ძმანო· რაჲთა არა ვის მიუშუათ უღირსებით ჟამის წირვად ეკლესიასა შინა ჩემსა : კუალად ნუცა შურისა მიერ შესმენითა· ნუცა სხჳთა რაჲთმე საეშმაკოჲსა მტერობისა ძჳრის ზრახვითა განაძებთ ვის მღდელთაგანსა მონასტრით :

* p. 50

[1] ბრძგელისა.

არამედ ჭეშმარიტითა გამოძიებითა სცნობდით ცთომასა მღდელისასა · და ესრეთ განაძებდით :·

37. და ვინაჲთგან ყოველსავე საგმარსა თჳსსა გორციელსა ეკლესიისაგან აღიღებს მღდელი : ჯერ ესრეთ იყო რაჲთა ყოველთა დღეთა წელიწდისათა სასეფოდმცა წირვიდა · გარნა ჩუჱნ უმეტესისა სარგებლისა მათისათჳს ესრეთ განვაწესეთ რაჲთა ყოველთა საუფლოთა და სახელოვანთა * p. 51 დღესასწაულთა სა*სეფოდ წირვიდენ :· და მათთჳს წირვიდენ რომელთათჳს განსაგებელსა ამას შინა ჩუჱნსა განგჳწესებიეს და სხუათა მათ მსგეფსისა დღეთა სამსა დღესა სასეფოდ წირვიდენ · ოთხშაბათსა : პარასკევსა და შაბათსა : რომელი ჩუჱნთჳს განგჳწესებიეს ჩუჱნთჳს იწირვოდის · და რომელი არა : ვისგანცა ეკლესიასა საწირავად საგმარი აეღოს და წინამძღუარმან და ეკლესიისა მნეთა უბრძანონ და განაწესონ მათთჳს წირვიდენ : კჳრიაკე დღე თჳთ საუფლოჲ არს : ხოლო სხუანი დღენი მღდელთანი არიან ვისიცა ენებოს მათთჳსცა წირვიდენ :·

(8) თავი :·

ტრაპეზისა : შემზადებისა : თჳს : და მსახურთა : დუმილით : და სიმშჳდით : მსახურებისა :·

38. ეგრეთვე ტრაპეზისაცა[1] საქმე და მსახურთაჲ კეთილად აღესრულებოდენ საზომსა მას ზედა რომელიცა საზრდელთათჳს განგჳსაზღვრებიეს : და ვითარ იგი აწ ჩუჱნგან * p. 52 აღესრულების : და აქა * განჩინებით დაგჳწერიეს : გარნა წუთღა უპირატეს მსახურთათჳს გუნებავს განცხადებულად თქმად · და რომელნი იმსახურებიან : ესე იგი არს : რომელნი დასხდებიან ტაბლასა · და რომელნი ზედგანან მსახურებად : და ზედა მდგომელთა და გამგეთა კეთილად წესიერებისათჳს და სიმტკიცისა რაჲთა რომელნი ზედგომით ჰმსახურებდენ · მიმოსლვასა მათსა მყუდროდ იქმოდინ

[1] ტრაჲეზისა.

თჳნიერ რეხუჱბისა ფერჴთაჲსა : და რომელთა ინაკედგას ტაბლასა · დაწყნარებულად მიიღებდენ საზრდელსა · მათსა · რაჲთა ყოველივე სადიდებელად ღმრთისა იყოს · და მარი-ლითა მადლისაჲთა კეთილად შეზავებულ · ხოლო პირვე-ლობაჲ და უკანაჲსკნელობაჲ რომელ არს ერთმანერთისა ზემო ჯდომაჲ გინა ქუჱმო ჯდომაჲ არა აქა საძიებელ არს არამედ თავადმან ღმერთმან განაგოს მერმესა მას ესე ვითარი განკრძალულად : რაჲთა არა შფოთი და უწესოებაჲ შორის შემოვიდეს : და ნუცა შეურაცხყოფენ ურთიერთას უცხოჲთა რაჲთმე განზრახვითა · გარეგან წესისა სამონა-ზონოჲსა · სავნებელად სულთა თჳსთა*თჳს · და ურთიერ- * p. 53
თასმცა : პატივ[1] სცემენ სიტყჳსაებრ მოციქულისა : ვით-არმედ თჳთოეული თქუჱნი ნუ ხოლო თავისა თჳსისა სარგებელსა ეძიებნ არამედ მოყუასისასაცა : და ესრე სახედ ამაღლდეს სიმდაბლითა მით ბრძანებისა მისებრ საუფლოჲსა · ვითარმედ რომელმან დაიმდაბლოს თავი თჳსი იგი ამაღლდეს :·

39. ეგრეთვე წესსაცა წიგნის კითხვისასა ჟამსა ჭამისასა მტკიცედმცა იპყრობენ : და შუჱნივრად დუმილსა და სმენასა : და ნუმცა ამას შინა ოდენ აჩუჱნებენ მტკიცედ წესიერებასა · არამედ ყოველსავე საქმესა შინა და ადგილსა · შინა და გარე · და ყოველსავე საქმესა მათსა განკრძა-ლულად მოქალაქობითა :

და ნუმცა იქმნების პურისა გინა ღჳნისა და სხუათა მათ სანოვაგეთა რომელ განწესეწულ არიან შეცვალებაჲ · უგუ-ლებელს ყოფითა და ჭელტობითა[2] · რაჲთა არა მიზეზ ექმნას მონაზონთა ამის მიერ შეცვალებად წესსა ამას ზოგად ცხორებისასა : და ჩუჱნ მიერ განწესებულისა ამის პირველ თქმულისა წესისა სხუად წესად ცვალებად :

40. რომლისათჳს * განწესებულსა ამას უკდურისასა და * p. 54
ყველსა ხუთთა მათ დღეთა შინა მსგეფსისათა ვითარ იგი

[1] Sic. [2] ჭელჭობითა.

თავითგანვე განგებულ არს ნუმცა დააკლებენ გინა სრუ-
ლიად გარდასწყუჱდენ თჳნიერ მარხვათაჲსა : და ეგრეთვე
ოთხსა საჯეროსა ნუმცა დააკლებენ : და სამი საჭმელი
იქმნებოდის რაჲცა ღმერთსა მოეცეს : და ოთხი კრასო-
ვოლი [1] სრულიად მიეცემოდის : მნებავს რაჲთა კჳრიაკესა
დღესა უბრწყინვალესი დაეგებოდის ტაბლაჲ ვიდრე სხუათა
მათ დღეთა : რაჲმეთუ მაშინ ღამესა ათევენ ძმანი და
დაშურებიან : საუფლოჲსა აღდგომისა გალობასა შინა და
ფსალმუნებასა და ეგრეთვე ზატიკთა შინა აღვსებისათა ·
და ათორმეტთა მათ დღეთა ქრისტეს შობისათა სამისა
საჭმლისაჲ ჯერ არს ქმნაჲ გინა ოთხისაჲცა რაჲცა ღმერთსა
მოენიჭოს · და მწუხრსა ყველი დაეგოს და თუ სხუაჲ
რაჲმე დასაგებელი იყოს · და ორ კრასოვოლი იწდიოს მათ
დღეთა შინა · უკუეთუ კულა წინამძღუარმან ჟამისამან ·
* p. 55 დახედნეს და სხუაჲცა რაჲმე * შესძინოს და ჯერ იჩინოს
ესრეთ განგებად მიშუჱბაჲ აქუს ჩუჱნგან ყოფად ამისა :
რაჲთა დაიჴსნას ჭუვილი მათი რომელნი უნაყროვნესრე
იყვნენ ·

41. და უკუეთუ პრასტინთაგან ანუ საცხოვართა · გინა
თუ ღმრთის მოყუარეთა ვიეთგანმე : ანუ თუ თჳსთაგან
მამასახლისისათა გინა ძმათაჲსა ანუ მეგობართაგან მათთა
რაჲცა გუარი ნუგეშინისსაცემელი საჭამადი გინა სასუამადი
შემოვიდეს მონასტრად : ჯერ არს რაჲთა ყოველი იგი
კელარსა მიეცეს და მან ჯერისაებრ განწესებულისა ამის
წესისა წარაგოს საკმარად ძმათა ანუ თუ თჳთ მებრ ძღუ-
ნისა მის ოჳფალმან მოიღოს საზიაროსა მას ტაბლასა და
ზოგად იგმიონ და ესე ამისთჳს რაჲთა არა დაიჴსნას
საკრებულოჲ წესი

და მომრთუმელი იგი ძღუნისაჲ მის და თუ სხუაჲ ვინმე
სტუმარი ესტუმროს · ანუ თუ ხილვად მამისა გინა ძმათა
მოვიდეს თჳსთა მათთაგანი გინა უცხოთაჲ : ანუ მეგო-

[1] Κρασοϐόλιον.

ბართაგანი ჯერ არს ძმისა მის რომლისაცა თანა მოსრულ
იყოს რაჲთა უკუეთუ ტაბლისა დაგებისა ჟამსა ესტუმროს
მის თანავე საზიაროსა მას * ტრაპეზსა მიიყვამოს და * p 56
ვითარცა ენებოს მუნ პატივსცეს და სიყუარული აჩუენოს :
ხოლო უკუეთუ არა იყოს ჟამი ტაბლის დაგებისაჲ ანუ
სტუმარი იგი ისწრაფდეს და არა ელოდის : წარიყვანოს იგი
ძმამან მან კელარსა თანა და მუნ პატივსსცეს ჯერისაებრ :
თუ არა არა ჯერ არს ძმისა წარყვანებად სტუმარი სენაკსა
თჳსსა და მუნ სიყუარულისა ყოფად· და უკუეთუ მონა-
ზონი ვისსამე სტუმრად მოვიდეს ჯერ არს მისსა სამ დღე
განსუენებად და მეოთხესა დღესა საგზლისა ჩადებად და
წარგზავნად გზასა თჳსსა : ხოლო უკუეთუ უძლურებაჲ
შეემთხჳოს მას ჯერ არს დამჭირვად მისა და ფუფუნებად
ვიდრე სრულიად განმრთელებადმდე : და უკუეთუ მონას-
ტერსა შინა მიიცვალოს : ჯერ [არს] მისსა ლოცვითა და
ფსალმუნებითა დამარხვაჲ წესისაებრ რაჲთა სასყიდელი
მიიღოს ღმრთისაგან :

(9) თავი :·

შესამოსაისა[1] : თჳს : ანუ : სამოსლისა : ფასისა :
თუ : ვითარ : ჯერ : არს : განყოფად : მამა-
სახლისისაგან : ძმათა : და საკამრობლისათჳს :·

42. შემდგომად ამისა შესამოსლისა ფასისათჳს ვი*ზრუნეთ * p. 57
აღწერად· და კამლთათჳს დასაფარველთა კორცთაჲსა :
და სხჳსა საკმრისა ყოვლისა :
და გუენება რაჲთამცა არა იქმნებოდა ესე გაროქვითა·
დალაცათუ წარსაგებელი ფრიად უკმდა არამედ რაჲთა
მიეცემოდის ესე ყოველი თჳთოეულსა წელიწადსა შინა
უკლებად : ყოველთავე წესისაებრ თჳსისა რაჲთა არა
აქუნდეს ძმათა მიზეზი განსლვად მონასტრისაგან ამათ
ესე ვითართა საკმართათჳს მოსყიდად რაჲსამე ანუ კამლთა

1 Sic.

ძიებითა კარითი კარად რორინებად ანუ მეტამლეთა რუდუ-
ნებად ანუ სხუათაგან სადმე წარსლვად და ამათ მიზეზ-
თაგან ვნებისა შემთხუჱვად და ძმათაგან კიდე ყოფად
არამედ რაჲთა უფროჲსად უცთუნებელად დაადგრენ
მსახურებასა ეკლესიისასა და მსახურთა მისთასა თანა-
ნადებისა აღსრულებითა და თუმცა შესაძლებელ იყო
ჩუჱნგან ზემოთქმულისა მის აღსრულებად : რაჲთამცა
წესისაებრ პატიოსნისა მონასტრისა პანაგიისა[1] ვჰყოფ-
დითმცა განყოფასა შესამოსელთასა არა რაჲმცა უჯეროვნეს
და უმჯობეს ამისსა იყო გარნა შეცვალებისაებრ და
* p. 58 მო*მართებისა ჟამთა ამათ დაუმტკიცებლობისა განვაწესეთ
ყოფად ესრეთ რაჲთა იყვნენ ძმანი სამ დასად განყოფილ
და როქსა[2] აიღებდენ

43. წინამძღუარი მონასტრისაჲ აიღებდეს დრაჰკანსა
ორმეოცსა : და ჟამის მწირველნი მღდელნი და ორნი იგი
დიდნი იკონომოსნი და დეკანოზი და დოშიარი და სხუათა
უთავესთა ძმათაგანნი რომელთაგან შეიქმნას რიცხჳ პირ-
ველისა დასისაჲ : ათხუთმეტი სული : და აიღებდეს
თითოეული ამათგანი დრაჰკანსა ოცსა : ხოლო მეორე
დასი იყავნ ეგრეთვე ათხუთმეტი სული : და აიღებდეს
თჳთოეული ამათგანი დრაჰკანსა ათხუთმეტსა : ხოლო
მესამე დასი იყავნ რიცხჳთ ოცი სული : და თჳთოეული
ამათგანი აიღებდეს დრაჰკანსა ათსა : და ყოველი განძი
როქისაჲ იყავნ სტამილონი[3] სრული :·

44. დაღაცა თუ შემოსავალი ყოველი ფერი მონასტრისაჲ
სეკდენბერისა თუჱსა შეკრბების და აპეტის[4] იქმნების და
მაშინ კმდა რაჲთამცა აიღეს ძმათა თავიეთ შესამოსლისა
* p. 59 ფასი : გარნა ამისთჳს რაჲთა არა უნდეს ძ*მათა ვაჭრობისა
გზითა მისლვაჲ ქალაქად : და განშორებად სამსახურებე-
ლისაგან მონასტრისა და გამოტუჱბად ლოცვისაგან : განვა-
წესეთ რაჲთა აიღებდენ განწესებულსა მას შესამოსლისა

[1] Sic. [2] Ῥόγα. [3] Sic. [4] Ἀπαίτησις.

ფასსა : დიდებულსა ქრისტეს აღდგომისა დღესა დიდსა
კჳრიაკესა რომელ არს აღვსებისაჲ :· რაჲთა რაჲჟამს იგი
ჩუჱნ მიერ განსაზღვრებული პანაგირი შეიქმნას პატიოს-
ნისა მონასტრისა ჩუჱნისაჲ : მაშინ თჳთოეულმან მათ-
5 [გან]მან ვაჭროზაჲ თჳსი ქმნას და პანაგირსა მას იყიდოს
რაჲცა უკმდეს :·

და ვინაჲთგან როქითა იქმნა დაწესებაჲ შესამოსლისა
მათისაჲ ამისთჳს ჯერ არს მიშუჱბისა მიცემად რაჲთა
კელეწიფებოდის როქსა მათსა და ნამუჱლავსა ზედა ყოფად
10 ვითარცა ენებოს : უკუჱთუ კულა ჟამთა ცვალებითა · გინათუ
რომელსამე ჟამსა წინამძღუარმან ეგრეთ ჯერ იჩინოს
რომელ როქსა[1] წილ შესამოსელსა მისცემდეს ძმათა :
იპყრას კუალად ზემო დაწერილი წესი პანაგიელთაჲ რომე-
ლი სწერია მეოთხესა თავსა რაჲთა არა აქუნდეს ძმათა
15 კელმწიფებაჲ ნამუჱლავსა განცემად ვისსაცა გარნა მამა-
სახლისსავე შეუქციოს :· *

* p. 60

(10) თავი :·

სამთა : მათ : ორმეოცთა : მარხვათა : წმიდად :
მარხვისა : თჳს : და გლახაკთა : მიმართ :
20 წყალობისა : ყოფისა : თჳს : ყოველთა : დღეთა :·

45. ხოლო სამთა მათ წმიდათა ორმეოცთა მარხვისა
დღეთა უღჳნოდ და უზეთოდ ჯერ არს მარხვაჲ თჳნიერ
შაბათ-კჳრიაკეთაჲსა რომელსა შინა ნუგეშინის საცემელად
ძმათა ჟამსა ჭამისასა სასუმლი[2] განწესებულ არს და
25 თჳთოეულსა დღესა საზრდელისა განყოფაჲ კარსა ზედა
მონასტრისასა მყოფთა ძმათა ქრისტესთა რომელ არიან
გლახაკნი : რაჲმეთუ იგინი არიან მიზეზნი ჴსნისა ჩუჱნი-
სანი და მომატყუჱბელნი მერმეთა მათ კეთილთანი :·

დიდთა უკუჱ მარხვათა შაბათ-კჳრიაკეთა შინა იგივე
30 ზომისა [სა]მარხოჲ სანოვაგე დაეგებოდ[ი]ს თჳნიერ თევ-

[1] Sic. [2] Sic.

ზისა და კრასაული სრულად მიეცემოდის : ხოლო ხუთთა
მათ დღეთა თჳნიერ ზეთისა იმარხვიდენ : ხოლო სამშა-
ბათსა და ხუთშაბათსა თჳთო კრასაულსა სუმიდენ :·

* p. 61 **46.** ხოლო ქრისტეს შობისა მარხვათა ერთ გზის ჭამდენ
დღესა შინა და იგიცა მეცხრესა ჟამსა : და დღესა რომელსა
შინა ღმერთი ოჳფალი ითქუმოდის ორორსა კრასაულსა
სუმიდენ სამხრად· და თითოსა მწუხრი : გარნა სამთა
მათ დღეთა მსგეფსსა შინა განვაყენებთ ზეთისაგან [:·]

ეგრეთვე ამითვე სახითა წმიდათა მოციქულთა მარხვასა
იმარხვიდენ სამთა მათ დღეთა უზეთოდ და ზოგად
ყოველნი ჭამდენ ერთ გზის დღესა შინა მეშჳდესა ჟამსა
და სუმიდენ ორორსა კრასაულსა და თჳთო კრასაულსა
მწუხრი სეროზასა :·

(11) თავი :·

დღესასწაულისათჳს : ეკლესიისა : ჩუჱნისა
და სხუათათჳს : საუფლოთა დღესასწაულთა :
და სახელოვანთა : წმიდათასა : რაჲთა : ბრწყი-
ნვალედ : დღესასწაულობდენ :

47. განვაწესეთ ყოფად დღესასწაული ეკლესიისა ჩუჱ-
ნისაჲ : დღესა მიცვალებისა ყოვლად წმიდისა ღმრთის
მშობელისასა : და მნებავს რაჲთა ყოველნი საუფლონი
დღესასწაულნი ესრეთ მოწიწებით და ბრწყინვალედ იქმნე-
* p. 62 ბოდენ ვითარცა ჰშუჱნის დიდ*სა მას და სახელ განთქუ-
მულსა ეკლესიასა ჩუჱნსა : ეგრეთვე დიდ დიდთაცა მოწა-
მეთა და წმიდათა საჴსენებელი : და იგივე გლახაკთა
მიმართ ქველის საქმისა მიცემაჲ : რომელი განთჳსებულად
ყოველთა დღესასაწაულთა განგჳწესებიეს თჳთოეულსა
დღესასწაულსა ნუმცა დაიხრწევის : რომლისა საზომი
განთჳსებულად დასასრულსა ამის ტიპიკონისასა დაგჳწე-
რიეს სახელ დებით თჳთოეულისა დღესასწაულისაჲ :·

48. ხოლო უფროჲსღა უმეტესად პატივ იცემებოდენ
დღესასწაული მიცვალებისა ყოვლად წმიდისა ღმრთის

მშობელისაჲ : რომლისათჳს ვაფუცებ ყოველთა შემდგომად
ჩუენსა მომავალთა რაჲთა არა რაჲთა სახითა არა დააკლე-
ბდენ : არამედ შესაძლებელ თუ იყოს მათგან უმეტეს და
უბრწყინვალეს აწინდელისა ამის ჩუენზე ყოფილისა პატივ-
სცემდენ და დღესასწაულობდენ : რაჲმეთუ დღესასწაულის
მოყუარენი და რომელნი დღესასწაულობდენ დიდთა ნიჭთა
მიიღებენ ღმრთისაგან და წარუვალთა კეთილთა დაიმკჳ-
დრებენ : და საღმრთოთა მადლთა მიემთხუევიან : ეგრეთვე
სხუათაცა წმიდათა დღესასწაულსა ჰყოფდენ ბრწყინვა-
ლედ :· * p. 63

(12) თავი :·

კანდელთა : მიერ : და სასანთლეთა : გაბრწყი-
ნვებისა : თჳს : წმიდისა : ეკლესიისა : ჩუესისა :
თუ : ვითარ : ჯერ არს : და ლოცვისა : თჳს :
რაჲთა : არა : რას : შეექცეოდინ : ლოცვასა :
შინა :·

49. ჯერ არს უკუე რაჲთა მარადღე[1] ყოველთა დღეთა
და ღამეთა წინაშე ხატსა წმიდისა ღმრთის მშობელისასა :
სამნი კანდელნი დაუვსებლად ენთებოდინ· და ერთი
დიდსა საკურთხეველსა· და ერთი წინა კანკელსა ჯუარცმისა
ხატსა წინაშე· და ერთი ნათლის მცემელისა ხატსა წინაშე
ეგუტრისა მისისა კარსა· და ერთი წმიდისა გიორგისა :
და ზედა საფლავსა სამარხოსა ჩუენსა სამი კანდელი : და
ყოველთა დღეთა წელიწდისათა ცისკრისა ლოცვისა ჟამსა
და სამხრისასა და მწუხრისასა : ამათ ზემო თქმულთა
კანდელთა თანა თჳთო სანთელი ენთებოდის ვიდრე ლოც-
ვისა განსრულებადმდე : და რაჲ ლოცვაჲ გაასრულონ :
სანთელნი დაივსნენ : ხოლო კანდელნი დაუვსებელადმცა
ენთებიან :·

ეგრეთვე ყოველთა დღეთა სამთა მათ ჟამთა ლოცვისათა

1 Sic.

საუფლოთა მათ ათორმეტთა დღესასწაულთა წინაშე კან-
* p. 64 დე*ლნი ენთებოდიან ვიდრე ლოცვისა განსრულებადმდე :
და ეგრეთვე სახელოვანთა მათ საუფლოთა დღესასწაულთა
რაოდენნიცა კანდელნი ეკიდნენ ეკლესიასა შინა აღენთნენ :
და რავდენნიცა სასანთლენი იყვნენ სანთლითა აღივსნენ · 5
და დღესასწაულსა ეკლესიისა ჩუჱნისასა უმეტესადღა
იქმნებოდის აღთებაჲ : და სხუათაცა საუფლოთა დღე-
სასწაულთა იქმნებ[ოდის ლოცვ]ითა და ფსალმუნებითა
და სულნელებითა : და ბრწყინვალედ აღსავსე ტრაპეზი
დაეგოს რაჲცა ღმერთსა მოეცეს : 10

50. ხოლო დიდების მეტყუჱლებისათჳს ღმრთისა და
ლოცვისა ვითარ იგი განგებულ არს და განწესებულ რად
საკმარ არს თქუმად : ვითარმედ ვითარცა ხარკსა და თანა
ნადებსა საღმრთოსა ესრეთ ჯერ არს გარდაკმაჲ ·[1] თანა
წარუვალად : და ვითარცა ღმრთისა მცნებათა აღსრულებაჲ : 15
და საუკუნოდ უცთომელად დამარხვაჲ რაჲთა ურთიერთას
მოჰგდიდენ და მტკიცედ დაიმარხვიდენ პირველ ყოვლისა
წესსა წმიდისა მის დიდების მეტყუჱლებისა ღმრთისასა :
* p. 65 კანონისა ებრ შჯულის დებისა ვითარ იგი უპყრიეს * ძმათა
პატოსნისა მონასტრისა პანაგიისათა : ჟამსა ცისკრისასა 20
და სამხრისასა მწუხრისა და სერობისასა : და დღისაცა
განწესებულთა ჟამთა შემდგომებით მათითურთ : და უფ-
როჲსღა საღმრთოჲსა მის საჲდუმლოჲსა შეწირვისა : გარნა
ნუმცა ჰყოფენ ურთიერთას სწრობით ფსალმუნებასა მას :
ნუცა პირველ განსრულებისა · ერთისა კერძისა მემგრეთა 25
მიერ გალობისა · მეორისა კერძისანი დაიწყებენ : არამედ
ჯეროვნად წესსა ზედა მათ მიერ განწესებულსა და აქამებრ
საცნაურ იქმნას გარდამავალი მცნებათაჲ და შევარდეს
წყევასა ქუჱშე მამათასა ვითარცა შეურაცხის მყოფელი
ბრძანებათა და შინებათა ღმრთისათაჲ : რაჲმეთუ არა 30
ხოლო თუ ჩუჱნისაგან ოდენ არამედ შჯულისაგან და
მცნებისაც[ა] ღმრთისა გამოჩნდეს უცხო ქმნული :·

1 **Sic** : გარდახდაჲ.

ხოლო ამას ვიტყჳთ არა მათთჳს რომელნი მიზეზითა რაჲთამე ჯეროვნითა საქმესა რასმე შექცეულ იყვნენ ანუ უძლურებასა ანუ [ნუ]გეშინისცემასა ძმათასა ანუ სტუმა * რთა შეწყნარებასა გინა თუ ღუწოლასა გლახაკთასა : არამედ განვაფრთხობთ უდებთა და განვაშორებთ მცონარებისაგან : ვითარცა სრულიად გარდამავალთა შჯულისათა :

* p. 66

51. ხოლო შემსგავსებულად მცნებისა ამის ვამცნებთ მონაზონთაცა რაჲთა იმარხვიდენ წესიერად დუმილსა ყოველსა ჟამსა და უფროჲსად ჟამსა წმიდისა ლოცვისასა რაჲთა არა ვის მიეშუას უბნობად ერთი ერთისა ჯეროვნად გინა უჯეროდ : ანუ სიცილად ვიდრემე [1] განღიმებამდეცა გინა თუ კმა მაღლობად რაჲმე უწესოდ და ამის მიერ განრყუნად შუენიერსა მას გალობისა კმასა · და სმენისა მყუდროებასა : და თანაშემწე ეშმაკთა ყოფად · რაჲმეთუ მათი არს მებრ ესე საქმე · ნუცაღა კუალად შეექცევიან სხუასა რას ლოცვასა შინა : არამედ ჯეროვნად და შეუძრველად სულით და გორცით საღმრთოსა მას მსახურებასა შექცეულნი შესწირვენმცა ღმრთისა მიმართ სულიერსა მას გალობასა :

ხოლო უკუეთუ ვინ რაჲთურთით ამას მცნებასა შეურაცხ ჰყოფდეს : კანონსა მას ქუეშე იყავნ შევრდომილ და წმიდათა მამათა მიერ დადებულითა წესითა განიკანონნენ :· ამასთანა ჯერ არს კჳრიაკის მალთა ღამის თევაჲ ლოცვითა და ფსალმუნითა და წიგნის კითხვითა :· *

* p. 67

(13) თავი :·

ვითარმედ ჯერ არს ყოველთა დღეთა : აღსაარებად : ძმათა წინამძღურისა : თანა : გულის : სიტყუათა : და საქმეთა : და ყოველთა : ცთომათა : მათთა : რაჲცა : ექმნას :·

52. ფრიად ჯეროვან და სათანადო არს წინამძღურისა რაჲთა განიკითხვიდეს ყოვლადვე გულის სიტყუასა ძმათასა

[1] ვიმი.

და არავის მათგანსა შეურაცხ ჰყოფდეს რომელნი იგი
შეურვებულ და შეიწროებულ იყვნენ გულის სიტყუათაგან :
არამედ გამოჰკითხვიდეს მარა დღე· და ნუგეშინის სცემდეს
სულთა მათთა ყოვლისაგან შებღალვისა სულიერისა და
ჴორციელისა : და ეგრეთვე ძმათა თანა აც სარწმუნოებით 5
შემუსრვილითა გულითა და სულითა წრფელითა· გამოც-
ხადებად მისა ყოველთა ცთომათა და წყლულებათა თჳსთა :
და არა წარსლვად· და აღსაარებად სხუაგან სადა ვითარცა
უცხონი და არა შვილნი მამისანი· და ესრეთ სივერაგით
ზაკულებად აღსაარებისა მიმართ : რაჲმეთუ წინამძღუა- 10
რისა ჯერ არს რაჲთა იცოდნის ყოველთა გულის სიტყუანი :
და სხუაჲ ყოველი სიმტკიცე საქმისა მათისაჲ : და არა
სხუასა ვის თანა ჯერ არს გამოცხადებად გულის სიტყუ-
* p. 68 ათა : * თჳნიერ წინამძღურისა ხოლო :

53. და კუალად ნუ ვინ ძმათაგანი თავით თჳსით თჳნიერ 15
ნებისა და გამორჩევისა წინამძღურისა ჴელ ჰყოფს სამსა-
ხურებელსა რასაცა [1] რაჲთა არა მომატყუჱბელ სიკუდილისა
ექმნას თავსა თჳსსა და სხუათა სახე ურჩებისაჲ მისცეს·
ვინაჲთგან იგი არა უწყოდის წინამძღუარმან ნებაჲ გულის
ზრახვათა მისთაჲ· რაჲმეთუ არა უწყის თავით თჳსით 20
გამომრჩეველმან უმჯობესი თჳსი : რაჲმეთუ რომელსამე
ესრეთ სათნო რაჲმე უჩნს· და რომელსამე ეგრეთ და არა
უწყის გამორჩევაჲ კეთილისაჲ· ვინაჲთგან იგი მას ვისმე
ესე [2] ვინმე ჰშუჱნინ თანა შემწედ საქმისა· და მას ვისმე
სხუაჲ ვინმე· და ამას ყოველსა სიბრძნე უგმს და საწინა- 25
მძღუროჲ განკითხვაჲ· რაჲმეთუ მან უწყის ყოვლისავე
კეთილად განგებაჲ :·

54. აწ უკუჱ ოდეს იგი ურჩ ვინმე იპოვნენ ძმათაგანნი
და ნებისა თჳსისა გამორჩევისა მოყუარე ვითარ უკუჱ
აზნაურად შვილად იწოდნენ სულიერისა მის მამისა 30
ვინაჲთგან თჳთ ნეფსით თჳსით უცხო ჰყოფენ თავთა

[1] სიასცა, სიასკცა? [2] ესე bis.

თჳსთა მამულისაგან სამკჳდრებელისა : და მტყუვრად * * p. 69
გამოჩნდებიან აღთქუმათა თჳსთა ღმრთისა მიმართ : რაჲ-
მეთუ რომელი მცირესა ზედა ურწმუნო იყოს იგი დიდთაცა
მცნებათა ზედა მცთომ და ურწმუნო იქმნების : და მის
ზედა სათქუმელ არს ჟამსა თჳსსა სიტყუაჲ მოციქულისაჲ·
ვითარმედ ურწმუნოჲ იგი განთუეყენებოდის განეყენენ·
მსგავსად იგავისა ლეღჳსა მის ვითარმედ და ადგილიცა
რაჲსათჳს დაუპყრიეს უქმად ცუდითა უნაყოფოებითა :
რაჲმეთუ არაჲ არს უბოროტესი ვითარ იგი ურჩ ექმნე-
ბოდის ვინ უხუცესსა თჳსსა· და უჯეროთა მეტყუჱლებდეს
წინააღმდგომად მისა : ესე ვითარი იგი აღიგოცენ შორის
ძმათა : რაჲთა არა მოყუასთა თჳსთა სახე ბოროტისა
ექმნას· და მოძღუარ ურჩებისა· ოდეს იგი არა ოდეს
იქმოდის ნებისა ებრ წინამძღურისა· არამედ ნებასა ხოლო
თჳსსა აღირჩევდეს :·

55. ხოლო უკუჱთუ წინამძღუარი არა იყოს მღდელი :
გარნა ლიტონი მონაზონი იყოს : და უმეცარი შჯულსა მას
კანონთასა : და რაჲმეთუ ჴელსა შინა მღდლისასა არს
შეკვრაჲ და განჴსნაჲ· ჯერ არს წინამძღურისა რაჲთა
გამოირჩიოს მღდელთაგან უმჯობესი და მოღუაწე და
მეცნიერი შჯულსა მას კანონთასა : და იგი განაჩინოს
სულიერად მოძღურა*დ ყოველთა ძმათა· რაჲთა წინამ- * p. 70
ძღურისა წილ მას უთხრობდენ და აღუარებდენ ყოველთა
ცთომათა და გულჲს სატყუათა თჳსთა :·

(14) თავი :·

ჴელთ : საქმრისა : თჳს : და შრომისა :
და ვითარმედ : ჯერ : არს : ფსალმუნებაჲ :
შრომასა : შინა [:·]

56. და მათდაცა რომელნი იგი ჴორციელად შურებოდინ
თანა აც ფსალმუნებისა არა დაცადებაჲ· არამედ რაჲთა
ჴელთ საქმარსა მას შინა თანა ილოცვიდენ ყოვლადვე
პირითა : რაჲმეთუ იგი არს საკუმეველი საჲდუმლოდ

შეწირული ღმრთისა ბრძანებისაებრ დიდისა ბასილისა :
და მომხდელ თანა შემწეობასა მას ანგელოზთასა · რაჲმეთუ
სახლსა შინა სამეუფოსა მრავალი ჭურჭელი არნ · რომე-
ლიმე ოქროჲსა და ვეცხლისაჲ · და რომელიმე კეცისაჲ ·
ამის თჳს ფრიადი სიბრძნე უკმს წინამძღუარსა · ჩუჱნებად
მათდა გზასა ჭეშმარიტებისასა რაჲმეთუ მრავალ[1] სახეთა
მიერ გზათა ჯერ არს ჩუჱნდა შესლვად სასუფეველსა
ცათასა : რაჲმეთუ რომელიმე ამას წარჰმართებს სათნოე-
ბასა და სხუაჲ სხუასა · და სხუაჲ რომელიმე ყოველსავე ·
რაჲმეთუ რომელთამე შერისხვაჲ ჯერ არს უხუცესისაჲ ·
და რომელთამე შერჩულვაჲ[2] · და რომელთამე წყლულებისა
* p. 71 განკუჱ * თაჲ მხილებისა მახჳლითა და ყოველთავე საზო-
მისაებრ ჯერ არს ქმნად და ჟამსა ჯეროვანსა : და რომელ-
თამე საქმესა და შრომასა გორციელსა ჯერ არს დადგინებაჲ: .
რომელნი იგი გონებითა დაუმტკიცებელ და ულმობელ
იყვნენ · რაჲთა ნეფსით და უნებლიაჲთ შრომითა მიე-
ახლნენ ღმერთსა · რაჲმეთუ სული შრომის მოყუარე
მახლობელ არს ღმრთისა და ადრე მიიღებს კურნებასა :·

(15) თავი :·

არა : განსლვისათჳს ძმათაჲსა : მონასტრით :
თჳნიერ : ბრძანებისა : უხუცესისა :·

57. ხოლო რომელნი დაუდგრომელ იყვნენ ძმათაგან არა
მიუშუას მათ წინამძღუარმან ნებისაებრ მათისა განსლვად
და რორინებად ვინაჲცა ენებოს ცნობისა სისუბუქითა არა-
მედ რომელნი წარმდებობდენ ესე ვითარითა ჩუჱულებითა ·
ჯერ არს დაყენებაჲ მათი ბრძანებისა ებრ წმიდათა მათ
და ღმრთივ დადებულთა კანონთაჲსა : და არა ამას შინა
ხოლო ჯერ არს წურთაჲ მათი · არამედ სხუასა ყოველსავე
შინა საქმესა ურჩებისა და უსმენელობისასა · რაჲთა
* p. 72 ჯეროვნად * და სამართლად იქცეოდინ წესისაებრ მონა-

[1] მრვია ? [2] შერჩუიავაჲ.

ზონთაჲსა : რაჲმეთუ ხარკად ზედა აც ყოველთა მწყემსთა
კრებულისათა · არა გარდასლვად მათდა დადებულსა ამას
საზღვარსა არამედ რაჲთა ამით წესითა ჰმწყსიდენ სულ-
იერთა მათ სამწყსოთა მათდა რწმუნებულთა : ესე იგი არს
5 შეცოდებულთა მათ განკანონებად სინანულითა · და ზრუ-
ნვად მათთჳს თანა მოლმეობით · ყოვლითა გულითა და
ყოვლითა გონებითა ვითარცა ასოჲს მოდგამთა თჳსთა
რაჲთა არა შევარდენ[1] სასჯელსა ღმრთისასა : რაჲმეთუ
ყოველი ბრძანებული წინამძღურისაჲ შჯული არს თანა
10 წარუვალი : და ვითარცა შჯულსა ღმრთისასა ესრეთ ჯერ
არს შეწყნარებაჲ მორჩილთა კრებულსა ყოველსავე მის
მიერ ბრძანებულსა · და რაჲთა არა რაჲთა უდარესად
შეჰრაცხონ ღმრთივ დადებულსა შჯულსა : რაჲმეთუ არა
ჯერ არს გამოწულილვაჲ ბრძანებათა მისთაჲ : არცა
15 წინააღდგომაჲ გინა კდომაჲ[2] რომელ ესე უწინამძღურო-
ბისა და თავჴედობისაჲ არს სასწაული[3] და უწესოებაჲ ·
რომელი იგი აღაშფო*თებს · და დაჴსნის ყოველსავე * p. 73
კეთილსა : რომელთაცა ზედა სასჯელი ღმრთისაჲ სამარ-
თალ არს ესე ვითარისა მოქმედთა ზედა :·

20 **58.** ამისთჳს უკუჱ ამასცა ვიტყჳ და განვაჩინებ ნებისაებრ
ღმრთისა · არა ვის სხჳსა მნებავს მთავრობად გინა ჴელ
მწიფებად მათ ზედა : არცა წესსა მას მორჩილებისასა :
მნებავს დაჴსნად ოდესვე : რაჲმეთუ არა ჯერ არს მონა-
ზონისათჳს სხუაჲ რაჲმეს სიტყუაჲ · რქუმად · წინამძღუ-
25 რისა გარნა ესე ხოლო : ვითარმედ ვცოდე მომიტევე :
რაჲმეთუ რომელნი ესრე სახედ მონაზონებდენ : და ამას
წესსა ზედა ერთობით ეგნენ · მშჳდობაჲ იყავნ მათ ზედა ·
და წყალობაჲ ღმრთისა მიერ :·

59. უკეთუ კულა ემხილოს ვისმე : ძმათაგანსა : და არა
30 ინებოს ყოფად კანონსა მას ქუჱშე განსაზღვრებულსა
არამედ წინა აღუდგებოდის და უმეტესად ფიცხოოდის :

[1] შევარდეს. [2] გოსჲმაჲ ? [3] სსწლი.

და ურგებად შეჰრაცხოს მხილებაჲ იგი უხუცესისაჲ[1] : და
არა უფროისღა შესაძინელად და სარგებელად თჳსად
გულისკმა ყოს შერისხუაჲ მისი : და წინა განეწყვებოდის
მწყემსსა მას და მკურნალსა · და მხილებასა მისსა არა
* p. 74 თავ*ს იდებდეს : და ამისთჳს ცხადად გინა თუ ფარულად 5
უგდებოდის მას მტერობით რომელი ესე მე არა მნებავს :
რაჲმეთუ სენითა საეშმაკოჲთა არს სნეულ ესე ვითარი
რომელი ასუმიდეს მოყუასსა თჳსსა მრღჳესა : რომლისა
ძლით განბძარვაჲ[2] და განყოფაჲ მრავალ გზის შეემთხუჩვის
გუამსა[3] მას ეკლესიისასა : ესე ვითარი იგი უკუჩთუ 10
შემდგომად ერთ გზის გინა ორგზის და სამ გზისცა შერ-
ჩულვისა და განკანონებისა განუმართებელად ეგოს თჳსსავე
ზედა თავჴედობასა ვითარცა ასოჲ დამპალი განიკუჩთენ ·
და განეშორენ სამწყსოჲსა მისგან საღმრთოჲსა :

კუალად ამისსა შემდგომად თანა აც ცნობად მნესა მას 15
სულიერსა რომელ არს წინამძღუარი და მოსწრაფებისა
ჩუჩნებად ჟამსა და უჟამოსა და სიტყჳსაებრ სამოციქუ-
ლოჲსა : ყოვლითა სულგრძელებითა გამოცდად ყოვლისა ·
და გამორჩევად კეთილისა და განშორებად ყოვლისაგან
საქმისა ბოროტისა : და არა უგულებელს ყოფად მცირეთა 20
ცთომათა ვიეთთამე რაჲთა არა მცირემან მან ცომმან
ყოველი აღსუარული აღაფუვნოს სიბო[რო]ტედ :

* p. 75_{1-12} **60.** და კუალად უკუჩთუ დიდ დიდთა ვინ მოღუაწება*თა
ჴელ ყოს თავით თჳსით გამორჩევითა : და შეურაცხ ყოს
მამათა მიერ დადებული ესე წესი · რომელი პირველითგან 25
გამოცადეს[4] და გამოირჩიეს : და მომცეს ჩუჩნ საღმრთოდ
ნამარხევად ვითარცა ჭეშმარიტად უცდომელი და საშუვალი
სამეუფოჲ გზაჲ · რომელ არს განშორებაჲ თჳთ რჩულე-
ბისაგან · რაჲმეთუ თჳთ რჩული ყოველი მარადის მცთომ
არს · და გამოუცდელ და დაუმტკიცებელ : ამისთჳს უკუჩ 30
საცნაურ არს ვითარმედ ვითარცა იგი მორჩილი სიტყჳსა

[1] უცესისაჲ. [2] განძარვაჲ. [3] ეუამსა. [4] Sic.

და საქმისა მიერ გამოცდილ არს ყოველსავე შინა და შეურყეველ ეგრეთვე არა შესაწყნარებელ არს საქმე მათი· რომელნი იგი გარეგან წესისა ჰყოფდენ რასაცა :·

61. მათთჳს რომელნი იგი მა*ჩუენებლობით ილოცვენ შორის კრებულსა ვითარცა იგი ორგულნი :· * p. 77_9

ოჳკუეთუ იყვნენ ვიეთნიმე რომელნი გარეგან ნებისა ზოგად ცხორებათაჲსა[1] და თჳნიერ სწავლისა წინამძღუ-რისა შორის კრებულსა სახესა მოღუაწებისასა აჩუე-ნებდენ : ლოცვისა მიზეზითა რაჲთამცა დაარწმუნა მხილველთა· ვითარმედ იგინი არიან უპირატესნი· და მოღუაწენი ძმათა შორის : და ესრეთ მოიპარვიან ცთუნე-ბულნი სულთაგან ბოროტთა : რომელთა მიმართ არს ბრძოლაჲ ჩუენი სიტყჳსაებრ მოციქულისა რომელი იგი ბნელ არს და ნათელსა იჩემებს : და ესე სიტყვაჲ კმა არს სახისა მოცემად ჩუენდა რაჲთა განვეკრძალ-ნეთ :

62. და კუალად რაჲმეთუ წმიდისა მის და ყოვლად პატიოსნისა მონასტრისა პანაგიისა წესისაგან განსწავლულ ვართ * განცხადებულად : და მათგან ჯერ არს სახისა მოღებად რომელთა სრულ ყოფაჲ გუნებავს : და კუალადცა ვთქუა ყოველსავე შინა ჯერ არს გამოცნობაჲ· და ყოვლითა სახითა შერჩულვაჲ· და კეთილისა მიმართ წარმართებაჲ და გონებისა [ა]ღმაღლებაჲ ქუეყნიერთა ზრუნვათაგან· რაჲთა გამოწულილვისა და ბრძანებისაებრ წინამძღურისა იქმნებოდის ყოველივე : რაჲმეთუ მის მიერი განწესებაჲ და გამორჩევაჲ ღმრთისა მიერ თჳსებაჲ არს : ვითარცა იგი ამისგან განშორებაჲ ცუდ არს და ამაო : და ამას ამისთჳს ვიტყჳ : რაჲმეთუ გონებისაჲ ჯერ არს მარადის დაცვაჲ გულის სიტყუათაგან ბოროტთა· რაჲმეთუ მის გამო იქმნე-ბის წარმართებაჲ ბოროტისა მიმართ და კეთილისა : ამის-თჳს თანა აც განშორებაჲ ბოროტისაგან და კეთილისა * p. 78

[1] ცხორებუათაჲსა, forsan ცხორებულთაჲსა.

მიმართ მოსწრაფებაჲ : რომლისა მიერ ესოდენი ნაყოფი
სიწმიდისაჲ და სიმართლისაჲ იქმნების : ვითარცა იგი
ღაღადებს დიდი იგი ჴმაჲ ტარსუნელისა მის ნესტჳსა
პავლესი : და გუაუწყებს თუ რაჲა[1] ნაყოფი სულისაჲ·
რომელ არს სიყუარული სიხარული მშჳდობაჲ სულ გრძე- 5
ლებაჲ· სიტკბოებაჲ და შემდგომი ამისი :·

* p. 79_{1-7} **63.** ხოლო თჳთ რჩულობით მოღუაწებასა * და საჩუჱ-
ნებელად[2] ქმნილსა რომელსაცა სახილველად კაცთა მაჩუჱ-
ნებლობით[3] იჩემებდენ· შეუდგს მარადის საცთური· და
აღმოცენებაჲ სიცრუვისაჲ· რაჲმეთუ გარეშეთა მიმართ 10
ეჩუჱნების ცუდისა დიდებისა შედგომითა რომელთა აღსას-
რული საშჯელსა შინა არს· რომელნი იგი დიდ დიდთა
განიზრახვენ თავთა თჳსთათჳს რომელ ესე უძჳრეს არს
* p. 75_{12} უფრ*ოჲს ყოვლისა : რაჲმეთუ მხილველთა ოდენ მოიმად-
ლებს მტყუარითა მით და არა ჭეშმარიტითა მოღუაწებითა : 15
რომელსა იგი გარეგან მცნებისა მამათასა იქმოდინ· ვითარ-
ცა იტყჳს წინასწარმეტყუჱლი : ვითარმედ უკუჱთუ მოი-
დრიკო ქედი შენი ვითარცა გრკალი· და შთაიცუა ძაძაჲ ანუ
თუ ნაცარი დაირეცო ქუჱშე შენსა არცა ესრეთ ვისმინო შენი:
რაჲმეთუ არა ესე ვითარი მარხვაჲ გამოვირჩიე იტყჳს ოჳფა- 20
ლი : არამედ დაუნეცუჱ მშიერთა პური შენი· შეიყვანენ
გლახაკნი სართულსა შენსა : შემოსენ შიშუჱლნი· და სახლე-
* p. 76 ულთაგან შენთა თუალსა შენსა ნუ გა*რე მიიქცევ და ესრეთ
სათნო გიყოს შენ· რაჲმეთუ რაოდენცა ვინ დაიმდაბლოს
უმრავლისა[4] წყალთა ზღჳსა უფსკრულთაჲსა მყუდროებით 25
გარდაჰმატოს შრომათა[5] სიმართლისათა : რაჲმეთუ რა-
ოდენცა ვინ წარჰმართოს თავი თჳსი მოღუაწებითა· ეგო-
დენცა ამაღლდეს ზეცად მიმართ· და მსგავსად არწივისა
მაღლად მფრინვალისა სიმაღლედ ზეცისად აღვიდეს რაჲ-
მეთუ სიმდაბლე მარადის საქმეთა თავისა თჳსისათა 30

[1] Sic. [2] სქუჱნებელად, vid. p. 9. [3] Sic. [4] იმრავლისა.
[5] Sic.

გამოიძიებს[1] · და თავსა ხოლო თჳსსა მიხედავს და მას დაშჯის :

64. რაჲმეთუ ესრეთ არს მებრ[2] შჯულის დება წმიდათა მამათა ჩუჱნთაჲ · და მიზეზი შესავალთა მათ სასუფევლისათაჲ · რომელი მიმიყვანებს ჩუჱნ განმზადებულთა მათ ადგილთა განსუჱნებისათა რომელთაცა არა ხოლო თუ შჳდთა მათ ამის საწუთროჲსა ჟამთა არამედ მერვისა მისთჳსცა საუკუნოჲსა მიეცეს ნაწილი სიტყჳსაებრ სოლომონისა და კუალად ამას თანა საუფლოჲცა იგი მაცხოვრისა ბრძანებაჲ : ვითარ იგი გუასწავლის და იტყჳს · ისწავეთ ჩემგან რაჲმეთუ მშჳდ ვარ და მდაბალ გულითა · აღიღეთ უღელი ჩემი თქუჱნ ზედა რაჲმეთუ ტკბილ არს და ტჳრთი ჩემი მცირე : და ჰპოოთ განსუჱნებაჲ სულთა თქუჱნ*თაჲ : რაჲმეთუ არა ხოლო თუ მერმეთა მათ კეთილთა მოგუცემს ჩუჱნ ღმერთი · არამედ ამასცა ცხორებასა მოგუმადლებს და წარგჳმართებს · უკუჱთუ ვყოფდეთ ნებასა მისსა :

* p. 77_{1-9}

რომელთა ესე თანა გუაც რაჲთა ყოველსავე კეთილსა ნიჭსა და განმარჯუჱბასა ჩუჱნსა ღმერთსა მივაჩემებდეთ · და მას შევჰვედრებდეთ თავთა ჩუჱნთა და მას ვიგონებდეთ მარადის · და იყოს ადგილი ჩუჱნი მშჳდობით და სამკჳდრებელი ჩუჱნი სიონს · რაჲმეთუ მუნ შემუსრნეს ოჳფალმან ძალნი მშჳ*ლდთანი საჭურველი მახჳლი და ბრძოლაჲ · მუნ არს სარწმუნოებაჲ სასოებაჲ და სიყუარული · მუნ საღმრთოჲსა მის სიყუარულისა ტრფიალებაჲ და განათლებაჲ : რაჲმეთუ განმანათლებელ არს იგი საკჳრვლად მთათაგან საუკუნეთა :·

* p. 79_7

65. აწ უკუჱ ტრაპეზისა[3] სანოვაგეთათჳს და სისწორისათჳს მსახურთაჲსა და ზოგად ყოველთა ძმათა კეთილად წესიერებისათჳს და სიმტკიცისა და სხჳსა ყოვლისა განგებისათჳს აქამომდე აღიწერა (?) და განიწესა ჩუჱნ მიერ ·

ხოლო საეკლესიოთა წესთათჳს ვინაჲთგან ცხად არს

[1] გამოეძიებს. [2] მებთ. [3] ტრაჲეზისა,

ყოველთა მიერ შემოკლებულად ვთქუა ვითარმედ ჯერ არს
მსახურებისა მის ფსალმუნებისა შეწირვაჲ მარადის გულს
მოდგინედ მღჳმარებით და საყუარულით თჳნიერ ყოვლისა
* p. 80 მცონარებისა დღე და ღამე მადლისა მისებრ ღმრთისა *
მიერ მაცხოვრისა მონიჭებულისა თჳთოეულისა ენისა 5
ხმობად გალობისა თავადისა ქრისტე იესოჳჲს მიერ ოჳფ-
ლისა ჩუენისა რომლისაჲ არს დიდებაჲ უკუნითი უკუნი-
სამდე ამინ

(16) თავი :·

მოურნე[თა]თჳს : და მოღუაწეთა : მონასტრისათა : 10
რომელ : არიან : იკონომოსნი : და ეპიტროპოსნი :·

66. კუალად შემდგომად თქმულთა ამათ ამას ვამცნებ
და დამჯილებით ვასწავლი და განუსაზღვრებ ძმათა ჩუენთა
რომელნი უდაბნოსა ჩუენსა მკჳდრ არიან· რაჲთა არა
ოდეს დაუტეონ პატიოსანი ესე სამოწესოჲ ჩუენი თჳნიერ 15
ეპიტროპოსთა და იკონომოსთა რომელ არიან განმგენი
და აბარმადნი : არამედ რჩეულთამცა და გამოცდილთა
დააწესებენ ზედა მხედველად და განმგებელად· შინა და
გარე და შემდგომად აღსრულებისა მათისა : სხუათა გამო-
არჩევდენ ეგრეთვე ღმრთის მოშიშთა· და წესიერთა : გინა 20
თუ საეკლესიოთაგანნი იყვნენ· ანუ თუ მსოფლიოთაგანნი
ღმრთის მოყუარენი : და ნაცვალად პირველთა მათ დააყე-
ნებდენ განმგედ და მოურნედ მონასტრისა და თავთა
თჳსთა : რომელნიცა უპირატესნი იყვნენ პატივითა და
* p. 81 შემძლებელნი განმგეობად და * არა ოდეს მნებავს ყოფად 25
მონასტრისა თჳნიერ წინამძღურისა და განმგეთაჲსა რაჲ-
მეთუ არა ხოლო თუ სულიერთა წესთა ჯერ არს დამარხვაჲ·
ვითარ ესე ჩუენ მიერ შჯულ დებულ არს არამედ კორცი-
ელთათჳსცა ჯერ არს ზრუნვაჲ რაჲთა მტკიცედ დაჰმარხონ
მას შინა მყოფთა მათ მსახურთათჳს რაჲთა არცა ერთითა 30
რაჲთ იყვნენ მოქენე საჭიროთა მათ საკმართათჳს :·

(17) თავი :·

მცნებაჲ : კრძალვისა : თჳს : საჭურისთაგან : და მოყმეთა : ჭაბუკთა :·

67. ხოლო საჭურისთათჳს რომელნი : ყუწრულად სახელ-
დებულ არიან : და უასაკოთათჳს ჭაბუკთა· არა ხოლო
თუ ჩუენგან არამედ პირველთაგანცა წმიდათა მამათა
დახრწეულ არს დასაბამითგან ყოფაჲ მათი მონასტერსა
შინა· ვითარცა დასაბრკოლებელი საქმე : და ჩუენცა
შეუდეგით განსაზღვრებულსა მათსა რაჲთა ეგრეთვე დაად-
გრეს საუკუნოდ : და არცა მიზეზითა სამსახურებელისაჲთა
ვწამებთ ვის შეწყნარებად· მათგანსა მონაზონთა თანა და
არცა სხჳთა რაჲთმე მიზეზითა : რაჲმეთუ უწესოებაჲ არს
ესე და უშუწრებაჲ· და რაჲთა უჯეროვნესად ვთქუა·
მსგავსად წმიდათა მათ მამათა სკიტელთა ვითარმედ ნუ * (* p. 82)
შემოიყვანებთ აქა ყრმათა ჭაბუკთა : რაჲმეთუ ოთხნი
ეკლესიანი მათ მიერ აღაოკრდეს : და ამისთჳს არა დაუ-
ტეობთ ჩუენ სახესა დაბრკოლებისასა მათთჳს რომელნი
იგი შემდგომად ჩუენსა მომავალ არიან წინამძღუარნი :
არცაჲთურთით [1] რაჲთაცა მიზეზითა მიუშუწბთ მათ : ესე
ვითართა მათ შეწყნარებად : რომელთა მიერ იჭჳ საგმობელი
შეიქმნებოდეს : რაჲთა არა ვცეთ გზაჲ შესავალი სიბორო-
ტესა :·

68. რაჲმეთუ დაღაცათუ წინაჲსწარვე [2] განწესებათა მათ
შინა ჩუენთა· განთჳსებულად განვაგეთ ესე ვითართა
საქმეთათჳს : გარნა არა ხოლო ჩუენ მიერ დადებულ არს
შჯულად ვითარცა ზემო ვთქუთ· არამედ საქალაქოთა მათ
საერისკაცოთა შჯულთა ეგრევე სახედ კეთილად აღუჩნდა
ამისი შჯულად დამარხვაჲ ვითარცა დიდი და საკმარი
საქმე : ხოლო საცნაურ არს ვითარმედ გარეგან კანონთაჲსა
შორის შემოსრული და კანონთაგან განგდებული საქმე
არა ჯერ არს შეწყნარებად ჩუენდა სახედ უკეთურებისა :

[1] Sic. [2] Lectio dubia.

ამისთჳს უკუჱ ვამცნებ განკანონებითა ყოველთა რომელნი
* p. 83 შემდგომად ჩუენსა წინამძღუარნი ყოფად * არიან და
მნენი და ყოველსავე ძმობასა : და ვაფუცებ თავადსა
ოჳფალსა ჩუენსა იესოჳ ქრისტესა და უხრწნელსა დედასა
მისსა · რაჲთა არა ოდეს თავს იდვან გარეგან განსაზღვრუ- 5
ლისა ამის ჩუენისა კანონისა და მამათა მოცემულისა
მცნებისა განგებად რაჲმე რაჲთაცა მიზეზითა და სახითა
რაჲთა არა სულთა თჳსთა ხოლო წარწყმედისა · არამედ
მონასტრისაცა სრულიად დაქცევისა და წარწყმედისა მიზეზ
არა იქმნენ შეურაცხებითა საუფლოთა ამათ სიტყუათაჲთა 10
და დაწესებულისა ამის ჩუენისა და საშინელისა განკანო-
ნებისა დათრგუნვითა :·

(18) თავი :·

აზნაურად ყოფისა თჳს : მონასტრისა : კელ მწიფებისაგან : თჳსთა : და ნათესავთა : ჩუენ- 15
თაჲსა : და სხჳსა : ყოვლისაგან : სახარკოჲსა :·

69. მნებავს უკუჱ განსაზღვრებად პატიოსანი მონასტერი
ჩემი რაჲთა იყოს იგი აზნაურ და თავისუფალ ყოველთაგან
შორიელთა და მახლობელთა თჳსთა და ნათესავთა ჩემთა
გინა ტომად ჩემდა სახელ დებულთა რომელნი აწ არიან 20
და რომელნი ყოფად არიან : და სულისა ჩემისა მოურავ-
* p. 84 თაგანცა : და ყოველთავე ამას სოფელსა შინა მყოფ*თა
კაცთაგან არა ვის აქუს ნაწილი არცა ზიარებაჲ რაჲთურთით
დიდი ანუ მცირე : გინა თუ განთჳსებული რაჲმე ზემო-
კსენებულსა მონასტერსა ჩემსა და ეკლესიასა თანა : გინა 25
თუ საკმართა და მონაგებთა მისთა თანა არა ვის მივსცემ
მიშუჱბასა არცა[1] კელ მწიფებასა რაჲთურთით : რაჲთამცა
ნათესავთა ჩემთა გინა მსახურთა ლეღატისა ამღებთაგანი :
მიზეზითა ჩემგან მათდა ლეღატისა დატევობისათა კელ ყოს
და ეცადოს მკჳდრად გამოჩინებად გინა თუ ყოფად მონას- 30
ტრისა ჩემისა ;

[1] არცე.

70. ხოლო უკუჱთუ გამოჩნდეს ვინ და იტყოდის ვითარ-
მედ არა მაქუს ლედატი აღიღოს ათორმეტი ფოლი ლედა-
ტად მისა· და სხუაჲ სამართალი არა რაჲ აქუნდეს·
რაჲმეთუ მე მკჳდრად ჩემდა ჩემი ეკლესიაჲ მაქუს და
მონასტერი : რომელი იგი ყოვლითა ნაქონებითა მისითა
რომელი მივეც და დაუმტკიცე მას უღირსებისა ჩემისაგან
ძღუნად შემიწირავს ღმრთისა და საკსრად ცოდვილისა
სულისა ჩემისა· და ნუ იყოფინ ვითარმცა აქუმდა ვის კელ
მწიფებაჲ კელთ დებად მისსა· * * p. 85

71. ნუცა ერთსა ვის მათგანსა დამორჩილებულ არს
მონასტერი ჩემი რაჲმეთუ ესე ვითარი ესე სამკჳდრებელი
მონაზონთათჳს ხოლო განმისაზღვრებიეს საყოფელად
საუკუნოდ და მარადის თავისუფლად და თჳთ მფლო-
ბელად : მათიოთურთ რომელნი იგი ჟამით ჟამად წინამძღუ-
არნი და კელის უფალნი იყვნენ მას შინა და განმგებლობაჲ
ეპყრას განწესებისაებრ ჩუჱნისა : რაჲმეთუ არა თუ ვითარ
იგი ვიეთნიმე იქმან : რომელ მონასტერთა დაამყარებენ
ანუ თუ სხუასა რასმე პატიოსანთაგანსა მოიგებენ და
ნათესავთა თჳსთა კელმწიფებასა ქუჱშე ჰყოფენ შემდგომად
სიკუდილისა მათისა : მენაცვალეობითა ჟამთა ცვალები-
საებრ : ეგრეთვე ჩუჱნცა ვჰყოფდითმცა გინა განვაწესეთ·
ნუ იყოფინ ჩუჱნდა ამისსა ესრეთ ყოფად· რაჲმეთუ
მრავალი სავნებელი და ურთიერთარს კდომისა და წინა-
აღდგომისა მიზეზი შორის მათსა შემოკდების : და მტერო-
ბაჲ და განდგომილებაჲ· ოდეს იგი თჳთოეული მათი თავსა
თჳსსა უწოდდეს უფლად ყოვლისა ვითარ იგი მებრ მრავალ
გზის სამსჯავროთა შინა ვიხილე მე თუალითა ჩემითა· * * p. 86
და ესე ფრიად უჯერო არს და უკმარ· რაჲმეთუ მრავალ
გზის უღირსი უფროჲს წარემატების ბჭობასა შინა ვიდრელა
ღირსი· და უსამართლოჲ მართალსა წარჰკდის რომლისა
არა მნე[ბავს] [. . . . . . .][1] ლისა ღმრთისაჲ : ნათესავთა
ჩემთა [. . . . .][1] ბად გინა უცხოსა

[1] Vacuum.

72. აწ უკუეთუ[1] გამოჩნდეს[2] გინა მტკიცეთა და ჭეშმა-
რიტთა თჳსთა ჩემთაგანი : ანუ თჳსად ჩემდა სახელ დე-
ბულთაგანი ვინმე ანუ მსახურთა და ყრმათა ჩემთაგანი
წინააღდგომად ეკლესიისა გამოჩნდეს გინა მონასტრისა
ჩემისა · ანუ სოფელთა გინა აგარაკთა მისთა · ანუ ციხეთა 5
რაჲთამცა ანუ სახლი იშენა ამათ შინა ანუ სახიზნავად
თჳსად შექმნა : ანუ დამკჳდრებად მას შინა ინებოს გინა
უფლებად მისსა · ანუ რასაცა გუარსა სახესა შემოსავალთა
მისთაგანსა თუალ ახუნეს და მიიხუჱჭოს : ანუ შეძინების
მოყუარეობდეს რასაცა ზედა საკმარსა დიდსა გინა მცირესა : 10
* p. 87_{1-5} ანუ მებრ ლიტონითა სიტყჳთა ერთიითა ხოლო მიტა*ცებად
მოიგონოს პირველად წყეოლ იყავნ და შეჩუჱნებულ სამას
ათრვამეტთა წმიდათა მამათაგან რომელნი ნიკეას შეკრბეს
და განგდებულ იყავნ ყოვლისაგან წესისა და სარწმუნოე-
ბისა ქრისტეანეთაჲსა და ნაწილი მისი იუდას თანა იყავნ 15
ისკარიოტელ[სა] ...

* p. 88_{6-14} **73.** და უკუეთუ წინამძღ[უართა]განი ვიმნე მონასტრი-
სათაჲ გინა თუ ძმათაგანი ვინმე გამოჩნდეს რომელმან
გარდასლვაჲ ინებოს მოწევნულისა ამისგან ტიპიკონისა
და მოიგონოს განზრახვაჲ ზაკუვისაჲ და ისწრაფოს შე[დ]- 20
გომად ნათესავთაგანსა ვისმე ჩემსა გინა თუ სხუასა ვისმე
უცხოსა დაკლებად რაჲსამე · გინა მიცემად ვისამე თითო-
ეულთა ამათგან · რომელიცა რაჲ მივეცით და დაუმტკიცეთ
წმიდასა ეკლესიასა და მონასტერსა ჩუჱნსა : ანუ თუ
უფლებად ვინმე ინებოს მას ზედა გინა ფერჴისა შედგმად 25
მას შინა იგივე ზემო წერილი წყევაჲ მიიღენ და განიძიენ
მონასტრისაგან : და ვითარცა შინაგანმცემელი და მზაკუ-
არი დაისაჯენ ვითარცა გარდამავალი ტიპიკონისა ამის
* p. 89 ჩუჱნისა :· *

74. და მერმე რაჲცა მისდა ლეღ[ატად მიე]ცეს ზემავალი 30
ანუ ქუჱ[მავალი] .... თჳთ მოძრავი : ჴელმწიფებაჲ [აქუს

[1] უთუ. [2] გამუჩნდა.

ეკ]ლესიასა ჩემსა გამოღებად ყოვლისა მის და უფ[ლებ]ად
დამტკიცებით · რომლისათჳს არა ვეჭუ [თ]უმცა ესოდენ
უმადლო და კეთილის მოვიწყე ვინ იქმნა ჩემთაგან და
გარდაჰჴდა მცნებულსა ჩემსა რაჲმეთუ ყოველთა თანა
კეთილის მოქმედი ყოფილ ვარ : აღმიზარდიან და საზომად
მომიწიფებიან : არა თუ ამისთჳს ვითარმცა სამართალი :
რაჲმე ვისმე ჰქონებოდა ჩემ თანა მამულისა სამკჳდრე-
ბელისა ძლით : არამედ მცნებისათჳს ხოლო ღმრთისა და
ჩემისა მათდა მიმართ მოწლედ გულის ქონებითა :·

75. რაჲმეთუ ნეტარი მამაჲ ჩუენი ვინაჲთგან ადრე მიიც-
ვალა და ჩუენ მცირენი დაგჳტევნა და ჰასაკად ვერ მოწი-
ფულნი : ამისთჳს ყოველი მონაგები და საკმარი მამისა
ჩუენისაჲ დედამან ჩუენმან : დედობრივსა ჭირვეულობასა
მიხედვითა სხუათა მათ შვილთა თჳსთა დათა ჩუენთა
ზითვად მისცა და ჩუენ შიშუელნი დაგჳტევნა ყოვლისაგან
მამულისა · და დედულისაგანცა საკმრისა დანი ჩუენნი...*... * p. 90
მათითურთ წარვიდე[ს] ქმართა .... განაბნიეს სხუათა და
სხუათა შინა .... წარაგეს ყოველი :·

ეგრეთვე მე...[მოღუაწე]ბითა და რუდუნებითა ჩემითა :
ს....თს შინა და საქართველოს და სასარკ......ოზეთს მებრ
და მერმე საბერძნეთს მოსლვითა საცხორებელსა ჩემსა
ვეძებდი და მოვირეწდი : და მრავალთა შინა ჟამთა ვიქცე-
ოდე ესრეთ : და ესე ყოველი გინათუ მონაგები გინა
საკმარი · ანუ თუ პატივი მთავრობისაჲ მომიგიეს · ყოვე-
ლივე შეწევნითა ღმრთისაჲთა ქმნილ არს ჩემდა და მშო-
ბელთა ჩემთა ლოცვითა · და თჳთ ჩემითა მრავლითა
ტანჯვითა და მოჭირვებითა და სისხლთა დათხევითა და
არა თუ სხჳსა ვისითაცა თანა შეწევნითა გინა ქველის
მეხუცლებითა [1] მოცემულ ჰარს [2] : უფროჲსღა ყოველნივე
თჳსნი და ნათესავნი და ყრმანი ჩემნი ჩემითა მოსწრაფე-
ბითა და მსახურებითა და ჩემდა [3] მომართ საყუედურისა

[1] Sic. [2] Sic. [3] ჩემი და.

დადებითა არიან მიმთხუწულ დიდებასა და კეთილის
მოქმედებასა წმიდათა მეფეთა ჩუწნთაგან და რომელი რაჲ
* p. 87_5 მათდა მიმიცემია გინა ლე*ღატად დამიც და რომელი მე
მაქუს და რომელი ეკლესიისა ჩემისადა მიმიცემია და[1]
სხუაჲ მიცემად · მეგულების ჩემი არს და თანა სისხლთა 5
ფასი და ჩემისაგან მიმიცემია რაჲცა რაჲ ვისდამი მიმიცემია
და ჩემისა სულისათჳს მიმიცემია სხჳსა მის ყოვლისა თანა
რომელი იგი მკუდართა და ცოცხალთა ჩემთა თანა მიქმნია
კეთილი : და არა სხჳსა ვისისაცა ნაწილისა გინა ხუწდრე-
ბულისაგან მქონებია გინა მიმიცემია და ამის ყოვლისათჳს 10
ვინებე მე რაჲთა მონასტერი ჩემი აზნაურად ეგოს : ყოველ-
თაგან თჳსთა ჩემთა და უცხოთა და სამეუფოჲსაგანცა
კერძისა და საპატრიაქოჲსა[1] : და ყოვლისა საკელმწიფოჲსა
და სამთავროჲსა : ვითარ იგი სარწმუნოთა და თაყუანის
საცემელთა ოქრობეჭედთა მიერ დამტკიცებულ არს : რო- 15
მელთა ზედა არა საკმარ იყო ჩემდა სხჳსა ოქრობეჭედისა
აღებაჲ მონაგებთა ჩემთათჳს გარეშე პირველთა მათ ოქრო-
* p. 88_{1-5} ბეჭედთა რომელნი მაქუნდეს გარნა · ამისთჳს ვითხო*ვე
და ავიღე წმიდათა მეფეთა ჩუწნთაგან საკუთრად სხუაჲ
ახალი ოქრობეჭედი რაჲთა ჩემ[2] მიერ განგებული და 20
განწესებული ყოველი მონასტრისა ჩემისათჳს შ[ეურყე]-
ველად და უზრუნველად ... [დამა]რხულ იქმნას ვიდრე
აღსას[რულა]დმდე [სო]ფლისა.

(19) თავი :·[3]

* p. 88_{20} მისთჳს : ვითარმედ : უკუწთუ : შესცთეს : 25
წინამძღუარი : და ეცრუოს : აღთქუმასა :
გინა თუ : სხუაჲ : ვინ : კელის : უფალთაგანი :
* p. 91 და წა*რაგოს : საკმარი : მონასტრისაჲ : ჯერ :
არს : ესე : ვითართა : მათ : გარდადგ[ინებაჲ :·]

76. ხოლო უკუწთუ იქმნას სადა რომელსა იგი მე [არა 30
ვე]ჭუ არცა მოველი და შეურ[აცხ ყონ წინა]მძღუართა ჩემ

[1] Sic. [2] ჩრ. [3] Finis paginae 88.

მიერ დადებული ესე სჯულ[ი][1] [და ს]არგებლისა წილ
მავნებელ ძმათა ექმნენ[2] მიშუჱბაჲ აქუს ბრძანებისაჲ
დამორჩილებულთა მათ ძმათა რომელნიცა უპირატესნი
იყვნენ და მოხუცებულნი მამათა შორის : მოღუაწენი და
მეცნიერნი : ჟამსა მას შინა : ჴელის უფალთა და მნეთა
თანა განზრახვითა რომელთა იგი თანა აც ყოვლითა
მოსწრაფებითა წარმართებად ესე ვითართაჲ მათ და არა
მიშუჱბად რაჲთა დაირღუას და აღაოჴრდეს ესე ვითარი
ესე შუჱნიერი სამოწესეოჲ[3] სამ[კ]ჳდრებელი ანუ თუ უკმარ
იქმნეს :·

77. ხოლო უკუჱთუ დაუთმოს ვინ ეგე ვითართა მათ
მავნებელთა და მიუშუას არა მცირე დასასჯელი მიიღოს
ღმრთისაგან და წმიდისა ღმრთის მშობელისა ვითარ იგი
ზემოცა ვთქუთ : დაღაცა თუ მცირედცა რაჲმე სავნებელი
მონასტრისაჲ უგულებელს ყოს და არა იზრუნოს· და
რაჲთაცა მიზეზითა სც*თეს და მკურვალითა გულითა არა * p. 92
იღუაწოს· დამარხვად საკმარი ეკლესიის[აჲ] უგულებელს
ყოფითა : და საკმართა ეკლესიისათა უჯეროდ და ურიდად
წარაგებდეს და სამკაულთა[4] და საფასეთა ეკლესიისათა
წარწყმედად მიუშუჱბდეს : და საქმესა მჴეცისასა იქმოდის :
პირველად უკუჱ სიტკბოებით და შიშითა ღმრთისაჲთა ჯერ
არს : სწავლად მისა მათ მიერ : და შემდგომად ჯეროვნისა
ამის სწავლისა უკუჱთუ არა მოვიდეს განმართებად წმიდისა
ამის ადგილისაგან განეშორენ ერთობითითა წამებითა და
განშჯითა ზოგადითა ყოველთა მიერ და მერმე ამისა
შემდგომად ნაცვალად მისა სხუაჲ ღირსი დაიდგინოს
ადგილსა მისსა ყოველთა მიერ განზრახვით გამორჩევითა :·

78. ესე ძალისაებრ ჩუჱნისა კმა იყავნ აწ თქუმად ამის
ჯერისათჳს : რომელი ესე კაცობრივისაებრ გონებისა
განვაგეთ და დავამტკიცეთ : რაჲმეთუ ვინმცა კაცთაგანმან
უძლო ყოვლისავე უცთომელად წარმოთქუმად და განგებად

[1] სტულ. [2] ვემნენ. [3] Sic. [4] სამსაულთა.

ვინაჲთგან წინამდებარე მომავალი ყოველი უცნაურ არს
კაცთაგან : არამედ თჳთ მებრ მსახურთა და ჴელის უფალთა
ადგილისათა ვაფუცებ [1] ღმრთისა მიერ ცხოველისა რაჲთა
* p. 93 არცა ერთითა რაჲთ სახითა * და მიზეზითა არა უგულებელს
ყონ ჩუენ მიერ განწესებული ესე და უკუეთუმცა [2] რაჲთაცა 5
მიზეზითა განცხადებულად შესცთეს წინამძღუარი და არა
იქცეოდის უმჯობესისა გამორჩევითა : არამედ მწყემსობისა
წილ მგელ ექმნეს სამწყსოთა მათ ზედა : და საკმარსა
მონასტრისასა განლლევდეს [3] და მონაგებთა მისთა წარა-
ჲსწყმედდეს [4] და საქმეთა [5] მგლისათა იქმოდის : არა [6] 10
დაუთმონ მას მონასტრისა მყოფთა : არამედ პირველად
უკუჱ სიმშჳდით და სიტკბოებით ღმრთის მოყუარებრ ას-
წაონ და ამხილონ ძმებრივად : და უკუეთუ არა ინებოს გან-
მართებად თავი თჳსი და სახე არა განიგოს : გარდაიგდოს
და განშორებულ იქმნას ესე ვითარი იგი ჴელმწიფებისაგან 15
თჳსისა ზოგად ყოველთა წამებითა და ჴელის უფალთა
თანა დგომითა : და მერმე ამისა შემდგომად ყოველთა
ზიარად გამორჩევითა : და ჴელის უფალთა და მოღუაწეთა [7]
და მეცნიერთა ძმათა წამებითა რომელიცა ღირსი იყოს
შორის შემოიყვანონ · და ნაცვალად მისა განაწესონ : · 20

(20) თავი : ·

მათ : თჳს : რომელნი : საკმართა : მისცემენ :
ქამის [8] : საწირავად : მიცუალებულთა : მათთა :
თჳს : და სწავლაჲ [9] : ვიეთგან : ჯერ : არს :
აღებაჲ : · 25

* p. 94 **79.** მის ხოლო საკმრისა ჯერ არს აღებაჲ და შეწყ*ნარებაჲ
ქამის მწირველთა : რომელი იგი არა იყოს მიზეზ მონას-
ტრისა ვნებისა : არცა ახალ სახეობად რაჲმე : არამედ
სიმტკიცედ წინამდებარეთა საქმეთა თჳს : და სისრულედ

[1] ვაზუცებ. [2] Loco მცა habetur სდა. [3] Sic. [4] წარიჲს.
[5] საქმათა. [6] ადრა. [7] მოეუაწეთა. [8] ქამისს. [9] სწევლაჲ?

ღმრთის მსახურებისა უფროჲსღა რაჲთა არა დასამძიმე-
ბელად არამედ გულს მოდგინებად წინამდებარისა მის
საქმისა : და სარგებელად სულისა შემწირველთაჲსა : და
რომელთათჳს შეიწირვოდის : რაჲმეთუ ესე არს მებრ
5 სათნოჲ ღმრთისაჲ : ნაყოფიერებაჲ რომელსა უდიდებუ-
ლესი ყოვლისაჲ აქუს ნავვალისა მიგებაჲ : და არა მოვაჭ-
რებაჲ სულიერისა ვნებისაჲ ესე ვითარისა მის მიერ
საქმისა : არამედ შეწირვაჲ სათნოდ სრულებათა საღმრ-
თოთაჲ რომელნი იგი აღწერილ და განსაზღვრებულ არიან
10 ამათ საქმეთათჳს : რომლისათჳს ჯერ არს და სამართალ :
სრულებითრე თქუმად დასასრულსა ამის წიგნისასა : და
აღწერად მტკიცესა ამას შინა განწესებასა : რაჲთა ცხად
იყოს და უმტკიცეს თქუჱნდა დღე საკსენებელი ზოგად
ცხორებულთაჲ ჟამსა მიცვალებისა მათისასა :· * p. 95

15 (21) თავი :·

მცნებაჲ : კუალად : ძმათა : მიმართ : ჩემისა[1] :
და თჳსთა : ჩემთა : დღე : საკსენებელისა :
თჳს : და ძმათა[2] : მიმართ : სიყუარულისა :
ყოფისა : და საფასეთა : განყოფისა : თჳს :
20 დღესა : კსენებისა : ჩუჱნისასა : გლახაკთა :
მიმართ :·

80. განვაწესეთ უკუჱ საკსენებელი ნეტარისა და კეთილად
კსენებულისა ძმისა ჩემისა აბაზ მაგისტროსისაჲ : ყოფად
დღესა რომელსა შინა· მიიცვალა იგი თუჱსა სეკდენბერსა
25 ოცსა წმიდისა მოწამისა ევსტათის დღესასწაულსა : რაჲთა
დაეგოს მას დღესა შინა ტაბლაჲ ბრწყინვალე და შუჱნიერი
და აღსავსე ყოვლითა კეთილითა რომელიცა მოეცეს
ღმერთსა : მწუხრსა სუან ძმათა ორ ორი კრასაული :
სამხრად ოთხ ოთხი : და რაოდენნი ჟამის მწირველნი იყვ-
30 ნენ მღდელნი მონასტერსა შინა : და გარე სოხასტერთა და

[1] ჩემსა. [2] ძდათა.

სოფელთა შინა მას დღესა ყოველთა მისთჳს წირონ ჟამი
და მიეცეს მას დღესა გასაყოფელად გლახაკთა დრაჰკანი
სამეოცდაათორმეტი : და შემდგომად ღამის თევისა და
ჟამის წირვისა კუალად განიყოს [1] · დრაჲკანი [1] ოცდა ოთხი
ძმათა მათ მოსრულთა დღესა კსენებისა მისისასა :· 5

81. მნებავს კუალად თქუმად ჩემთჳსცა : რაჲმეთუ
ვითარცა იგი წერილ არს კაცად კაცადი თჳსისაებრ შრომისა
* p. 96 მიიღებს სასყიდელსა : არამედ დაღაცა თუ * სიქადული
ჯერ არს გარნა არადვე სარგებელ არს : ხოლო რომელი
იგი იქადოდის ოჳფლისა მიერ იქადოდენ : რაჲმეთუ თქუჱნ 10
თჳთ მებრ რომელნი ეგე დასაბამითგან მიცნობთ მე უწყით
კეთილად ყოველი ხარკებაჲ და სწრაფაჲ და ოფლითა
მრავლითა შრომილებაჲ ჩემი · და ნიჭნი ღმრთისანი
რომელნი იგი არა მე არამედ მადლმან [2] ღმრთისამან ქნა
ჩემთანა : და ვიცი სიყუარული თქუჱნი რომელ დაღაცა 15
თუმცა · არა გამცენ და მოგაკსენე თქუჱნ არა დაივიწყებთ
არცა უდებ ჰყოფთ საკსენებელსა ჩემსა : რომლისაჲ თანა
გაც ყოფად არამედ ჰყოფდეთ უეჭუჱლად : გარნა მნებავს
რაჲთა უპატიოსნესადღა ჰყოფდეთ : და გულს მოდგინედ
და სარწმუნოებით მომიკსენებდეთ მე ყოველსა ჟამსა : 20
და რომელნი იგი შემდგომად ჩუჱნსა მომავალ არიან :
ვევედრები მათ ყოველთა ვითარცა მამათა და ძმათა რაჲთა
არა ოდეს დამივიწყონ ჩუჱნ :·

82. ხოლო ჯერ არს დღესა მას კსენებისა ჩუჱნისასა
გულის კმის ყოფად ძმათა რომელნიცა ხედევდენ ესოდენსა 25
მას შუჱნიერებასა სახლისა ღმრთისასა რომელ არს წმიდაჲ
ეკლესიაჲ და წლითი წლადთა მათ შემოსავალთა მისთა :
და სხუათა მათ საკმართა რომელთა იგი შემდგომად
* p. 97 ღმრთისა * ჩუჱნ ქმნილ ვართ მიზეზ მოგებისა ყოველთა
მათ კეთილთაჲსა : და ნუმცა დამივიწყებთ ჩუჱნ არამედ 30
რომელსაცა დღესა ინებოს ღმერთმან ბრძანებითა მისითა

1 Sic. 2 მადლიამან.

ყოფად აღსასრული ჩემი გრიგოლისი : მას დღესა ჰყოფდით ჩემსაცა საჴსენებელსა და მისცენ გასაყოფელად გლახაკთა დრაჰკანი სამოცდა ათორმეტი და ნუგეშინის ცენ[1] ძმათა უხუად დაგებულითა ტრაპეზითა საჭმელთა მიერ და სასუმელთა : და ეგრეთვე რომელნიცა მოსრულ იყვნენ დღესასწაულობად ჴსენებასა ჩუჱნსა მათცა ნუგეშინის სცენ : და შემდგომად ღამის თევისა და ჟამის წირვისა კუალად განუყონ ძმათა მათ მოსრულთა დღესა ჴსენებისა ჩუჱნისასა დრაჰკანი ოცდაოთხი : და უკუჱთუ მის დღისათჳს განწესებულთა ამათ დრაჰკანთაგან : ანუ შემზადებულთა მათ საზრდელთაგან : და რაჲ ჰმატდეს სიმცროჲსაგან მოსრულისა მის ერისა იგიცა მეორესა დღესა გლახაკთა განეყოს : და სხუად რად ნუ იგმარების :

83. და ეგრეთვე რაჲცა რაჲ ყოვლისაგან შემოსავლისა წელიწდისა დაჰმატდეს : ოდეს ყოველივე საგმარი ეკლესიისაჲ და ძმათაჲ განწესებისაებრ ჩუჱნისა მიცემულ იყოს და სხუაჲ ყოველივე სათანადოჲ და საჭიროჲ წარსაგებელი ქმნილ იყოს : მის ყოვლი*სა ნამეტნავისა რომელი დაშთომილ იყოს ნახევარი კუალად ეკლესიასავე საგმრად დაეტეოს· საწინაოთა მოულოდებელთა რათმე ჭირთა და წარსაგებელთათჳს : ხოლო ნახევარი ყოვლისა მის ნამეტნავისაჲ ეგრეთვე მსგავსად ჟამსა ჴსენებისა ჩემისასა განეყოს კეთილად მსახურთა მიმართ ძმათა ქრისტესთა გლახაკთა და დავრდომილთა და მსახურთა და მოშაკთა[2] მონასტრისათა და გლეხთა მისთა : და ყოველივე წინამძღუარმან და განმგეთა განუყონ თანა განზრახვითა და მეცნიერებითა აბარმადთა და იკონომოსთაჲთა :·

* p. 98

ხოლო შიშითა ღმრთისაჲთა და წმიდითა გონებითა და უბრალოჲთა ნებითა ჰყოფენმცა განყოფასა მას : და უწყიანმცა თუ ვითარსა სასჯელსა ღირს იპოვა რომელსა იგი

[1] Sic. [2] Sic.

გუადრუცი საუფლოჲ ეტჳრთა და მპარავ და მრეხველ[1] და გამცემელ ოჳფლისა თჳსისა იქმნა : და კუალად თუ ვითარ დაისაჯა გეეზი კეთროვნებითა ვეცხლის მოყუარებისა მისისათჳს : და ეკრძალებიანმცა რაჲთა არა რაჲ ესე ვითარი შემთხჳოს[2] განმყოფელთა მათ :·

84. აწ უკუჱ ამის ყოვლისა უკლებად და უცთომელად მნებავს დამარხვად ყოველთა მიერ რაჲთა არცა ერთითა რაჲთ მიზეზითა დაეხრწიოს რაჲ ამათგანი : ხოლო უკუჱთუ ძმათა * შემოწირულისა ანუ სხუათა ვიეთმე მიერ მოძღუა-ნებულისაგან შემოიკრიბოს დრაჰკანი არა ჯერ არს ნამეტ-ნავისაჲ მის სულისათჳს ჩუჱნისა წარგებად გარნა დამარ-ხვაჲ ჯერ არს ძმათავე საკმრად : და შემოსავალისაგან მონასტრისა ყოფად ყოველივე საკმარი კსენებისა ჩუჱ-ნისაჲ :·

* p. 99

ეგრეთვე განვაწესეთ რაჲთა ყოველთა შინა დღეთა წელი-წდისათა საღმრთოსა მას შინა საჲდუმლოსა ჟამის წირვი-სასა თანა შეწირულ იქმნას კსნისათჳს სულთა ჩუჱნთაჲსა სამი სეფისკუჱრი უდიდროვნესი რომელსა ანაფორაჲ ეწოდების : და ამოკუჱთილ იქმნას ერთი სულისათჳს ჩემისა : და ერთი ძმისათჳს ჩემისა : და ერთი მამისა ჩემისა ბაკურიანისათჳს : და ორი იგი აღმოკუჱთილი განეყოს გლახაკთა და უძლურთა კართა ზედა მონასტრი-სათა მყოფთა : და ერთი იგი ძმათა ევლოგიად განეყოს : და ეგრეთვე ყოველთა შინა ეკლესიათა სოხასტრისათა ერთი სეფისკუჱრი აღმოკუჱთილ იქმნას საკსრად სულთა ჩუჱნთათჳს თჳნიერ ყოვლისა ცილობისა : და ამას განკა-ნონებით და დაშჯილებით ვამცნებ დამარხვად ყოველსა ძმობასა კსენებისათჳს ჩუჱნისა : და სარგებელისათჳს სულთა ჩუჱნთაჲსა : რაჲთა ესრე სახედ პოონ წყალობაჲ ღმრთისაგან .·

85. ჯერ არს კუალად რაჲთა დღესასწაულსა წმიდისა

1 Sic; forsan მკრეხელ. 2 Sic.

ეკლესიისა ჩუენისასა· ყოველთავე მღდელთა ჩუენთჳს
წირონ ჟამი· ჩემთჳს და ძმისა ჩემისათჳს· და მიცვალე-
ბულ*თა ჩუენთათჳს· და ეგრეთვე წმიდასა და დიდებულსა * p. 100
ბრწყინვალესა დღესა ქრისტეს აღდგომისასა აღვსებასა :
5 და წმიდასა ამაღლებისა დღესა· და სულისა წმიდისა
მოსლვასა და ხარებასა· და ქრისტეს შობასა· და განცხა-
დებასა : ამათ წმიდათა დღესასწაულთა ყოველივე· ჟამის
წირვაჲ ჩუენთჳსმცა იქმნების· და ეგრეთვე წელიწდისა
ყოველნი შაბათნი ჩუენთჳსმცა იწირვიან : ერთი შაბათი
10 ჩემთჳს და ერთი ძმისა ჩემისათჳს :

და ყოველთა დღეთა დიდსა შინა ეკლესიასა ოდეს ზედა
მწირველმან საჲდუმლოჲ აღასრულოს და ერი აზიაროს :
და სიწმიდესა ზეუკუმოიყვანებდეს მას ჟამსა მღდელმან
მოგჳჴსენნეს ჩუენ სახელ დებით მე და ძმაჲ ჩემი და
15 შენდობაჲ ითხოვოს ცოდვათა ჩუენთათჳს· და ძმანი
ყოველნი თანა ეწამნენ მას : და ეგრეთვე ცისკრისა და
მწუხრისა ლოცვისა აღსასრულსა მოგჳჴსენებდენ : მღდელ-
ნი და ძმანი ყოველნი· მე და ძმასა ჩემსა· და ითხოონ
ღმრთისაგან და თქუან ვითარმედ შეუნდვენ ღმერთმან
20 ბრალნი მაშენებელთა ჩუენთანი :·

ხოლო დღესა დიდსა ხუთშაბათისასა საჴსენებელი აღეს-
რულებოდის [მამი]სა ჩუენისა ერისთავთა ერისთავისა
ბაკურიანისათჳს ლოცვითა და ჟამის წირვითა : და ძმა*თა- * p. 101
თჳს ბრწყინვალე და ჯეროვანი ტაბლაჲ განემზადოს : და
25 განეყოს მას დღესა დრაჰკანი ოცდაორი გლახაკთა :·

ძმანო მოიჴსენებდით ჭირთა და რუდუნებათა და შრო-
მათა ჩემთა რომელ თქუნისა სიყუარულისათჳს დავშუერ
რომლისათჳს სასყიდელიმცა კეთილი გჳპოვნიეს· თქუენ
მომჴსენებელთა და ჩუენ ჴსენებულთა ქრისტე იესოჲს
30 მიერ ოჳფლისა ჩუენისა :·

(22) თავი :·

თუ ვითარ : ჯერ : არს : ჴსენებისა : ყოფად : მიცვალებულთა : წინა : მძღუართა : მონასტრისათა : და სხუათა : მათ : ძმათა : ქამის : წირვითა : და ლოცვითა :· 5

86. ოდეს წინამძღუარი მონასტრისაჲ აღესრულოს ჯერ არს ყოველთა მღდელთა და ძმათა ღირსებით და დიდებით პატივის ცემაჲ მისი· სანთლითა და საკუმეველითა ფსალმუნითა და გალობითა აღსრულებად მის ზედა ყოველივე წესი სამკუდროჲ თუ მღდელთაგანი იყოს სამღდელოჲთა 10 წესითა დაჰმარხონ : და თუ ლიტონ[ი მონ]აზონი იყოს : მონაზონთა წესითა : და წარაგონ გასაყოფელად საფლავსა მისსა ზედა ათორმეტი დრაჰკანი : და ნუგეშინის სცენ ძმათა და უმატონ საჭამადსა და სასუმადსა : და მესამესა დღესა ყონ მისთჳს პანაშჳდი და ღამის თევაჲ : და 15 * p. 102 მღ*დელთა ყოველთა ქამი მისთჳს წირონ : და ეგრეთვე ცხრასა და ორმეოცსა და წელიწდისა აღსრულებასა საეკლესიოჲსა წესისაებრ :

ხოლო ოდეს ძმათაგანი ვინმე აღესრულოს ესრევე ლოცვითა და გალობითა წესისაებრ დაჰმარხონ იგი და 20 იქმნას მისთჳს პანაშჳ[დი] და ღამის თევაჲ : სამსა ცხრასა ორმეოცსა და წელიწდისა აღსრულებასა :·

(23) თავი :·

რაჲთა არა შევიდეს : დედა კაცი ეკლესიასა ჩუჱნსა არცა სადედოჲ მონასტერი აღეშენოს 25 ოდესცა საზღვართა შინა მისთა :·

87. არა მნებავს უკუჱ რაჲთურთით შესლვაჲ დედა კაცისაჲ ეკლესიასა ჩემსა გინა მონასტერსა რაჲთაცა მიზეზითა : არცა ცოლოსნისა კაცისა დამკჳდრებაჲ საზღვართა მისთა გინა თუ მოყმისა ვისიმე უწუჱრულისაჲ : რაჲთა არა 30 სადა დასაბრკოლებელ იქმნას· არამედ კიდე ხოლო სოფელთა შინა და აგარაკთა იყვნენ

დავაყენებ აღშენებისაგანცა სადედოჲსა მონასტრისა საზღვართა შინა მონასტრისათა და ნუმცა იქმნების ესე ოდესვე · მიზეზითა იოვანეს დედისა და ეფრემის დისაჲთა : უფროჲსღა მათიცა ჯერ * არს სხუაგან მიცვალებაჲ მიერ : * p. 103
რაჲმეთუ დაუთრგუნველად ყოვლითურთ დედათაგან განვაწესეთ ყოფად ადგილი ესე : ვითარ ესე მებრ სიცოცხლესავე შინა ჩუჱნსა განვაგეთ რომელ ოდენ დღესასწაულსა წმიდისა ეკლესიისა ჩუჱნისასა მოვიდოდინ ლოცვად და დაჭყოფდენ ვიდრე ჟამის წირვისა ჟამადმდე : და მყის ხოლო მსწრაფლ განვიდოდინ მიერ და ამის ჯერისათჳს ვაფუცებ განკანონებით რაჲთა სხუასა არა რომელსა შინა ჟამსა იქმნას ესე :·

(24) თავი :·

რაჲთა : არა : ოდეს : დაიკარგოს : მონასტერსა : შიგნით : ბერძენი : ხუცესი : ანუ : მონაზონი : და თუ : რაჲ : არ[ს] : ამისი : მიზეზი :·

88. კუალად ვამცნებ ამასცა და შჯულ დებით დავამტკიცებ · რაჲთა არა ოდეს იყოს მონასტერსა შინა ჩემსა მკჳდრობით ბერძენი ხუცესი ანუ მონაზონი თჳნიერ ერთისა ხოლო მონაზუნისა რომელმან ჴელით წერილი იცოდის და მწიგნობასა იქმოდის და თავდსა თანა მივლინებოდის [1] წინამძღურისაგან და მონასტრისა საქმეთა იურვოდის ხოლო ამას ამისთჳს განვაწესებ ესრეთ დამტკიცებით რომელ ვითა არიან ბუნებით მძლავრნი და ანგაჭარნი და ჴელოვანნი მეშინის * თუ ნუთუ სავნებელი და დასაკლებელი რაჲმე შეამთხჳონ მონასტერსა : ანუ თუ წინააღდგომცა ადგილისა იქმნენ და სრულიად უფლებად მისსა ეცადნენ მამასახლისობად ჴელ ყოფითა ანუ სხჳსა რაჲსმე მიზეზისა სახითა : და თავისდად შექმნად ინებონ მონასტრისა : რომელი ესე მრავალ გზის გჳხილავს მათგან * p. 104

[1] Sic,

ქმნილად ჩუჱნისა ნათესავისა უმანკოებისა და გულ მარ-
ტიობისაგან : თუ არა ნებითა ღმრთისაჲთა : ჭეშმარიტისა
მართლმადიდებლობისა მათისა მიმდგომნი ვირთ და
აღმსაარებელნი და მოწაფენი მათნი :·

(25) თავი :· 5

თჳსთა და ნათესავთა : ჩუჱნთა : და ყმათა : ჩუჱნთა : ქართველთა[1] : რომელნიცა : მონაზონებ[ისა] : წესსა : მოვიდოდინ : თუ : ვითარ : ჯერ : არს : შეწყნარებაჲ : მათი :·

89. ოჳკუჱთუ იყვნენ სადა მახლობელთა თჳსთა ჩუჱნთა 10
ცოცხალთაგანნი : მათ ვიტყჳ რომელნი აღრაცხილებისა
წესითა მახლობელ ჩუჱნდა იყვნენ თჳსებით : და წესსა
შინა მონაზონებისასა წურთილ და შესწავებულ იყვნენ
და გონიერ და მეცნიერ განმგებელად მონასტრისა : და
შემძლებელ ჯეროვნად და სამართლად შემირაცხიეს თავ 15
* p. 105 ყოფაჲ მათი საწინამძღუროდ · ვიდრე უცხ*ოჲ ვინმე და
გარეგანი :

უკუჱთუ კულა უცხო იყვნენ იგინი სამღდელოჲსაგან
წესისა და მოღუაწებისა : და არა ხოლო მოღუაწებასა შინა
იყვენ[2] უძლურნი არამედ შეუძლებელნიცა და უკმარნი 20
საერისკაცოჲსაებრ განგებისა · და არცა თუ გულ სავსებით
მსახურებაჲ იცოდიან : ნუ იყოფინ მათდა კელთ დებად
ესე ვითარისა ამის ადგილისა : რაჲმეთუ სამკჳდრებელი
ესე ზოგად ცხორებულთათჳს და წესიერთა განმისაზღვრე-
ბიეს საყოფელად · რაჲთა აზნაურად ეგოს უკუნისამდე 25
ყოველთაგან შორიელთა და მახლობელთა თჳსთა და ნათე-
სავთა ჩემთა და არცა ერთსა ვის მათგანსა დაემორჩილოს :
არამედ მარადის იყოს თჳთ კელმწიფე და თჳთ მფლობელ
ყოვლით კერძო :·

ხოლო უკუჱთუ ზემო თქმულთა ამათ ნათესავთა და 30

[1] სქართველთა. [2] Sic.

ყრმათა ჩუჱნთაგან : უსწავლელნი ლიტონნი ხოლო ვინმე იყვნენ ქართველთაგანნი და აღკუეცაჲ ინებონ და განწესებულისა მის რიცხჳსაგან ძმათაჲსა დაკლებულ ვინმე იყოს : მაშა ჯერ არს მათი უფროჲს პატივცემაჲ და შეწყნარებაჲ
5 და ადგილსა მას დაკლებულისასა დაწესებაჲ აღმავსებელად რიცხუსა ძმათა რავდენობისასა : ხოლო იგინი იყვნენ წესისაებრ მონასტრისა და ერთობისა მის ძმათაჲსა მორჩილებასა ქუეშე წინამძღურისასა : და რიცხუსა მას ძმათასა ნუმცა დააკლდების ნუ ოდეს :· *

* p. 106

10 (26) თავი :·

ლოღარიას : ქმნისათჳს : იკონომოსისა : და სხუათა : მსახურთაჲსა : წინამძღურისაგან : და წინამძღურისაჲ : ეპიტროპოსთაგან : და ძმათა :·

15 **90.** ჯერ არს და სამართალ რაჲთა წელიწადსა შინა ორ გზის · დიდი[1] იკონო[მო]სთა და მსახურთა : და ლოღარიასსა უქმოდის ერთ ჯერ სეკდენბერსა და მეორედ აღვსებასა შიშითა ღმრთისაჲთა და სამართალითა : და რაჲცა შემოსავალი იყოს აიღებდეს მათგან და აპოტიქსსა[2]
20 შეუქმოდის დიდი იკონომოსი : და მამასახლისსა მისცემდეს · და მისგან იქმნებოდის ლოღარიასად და აპოტიქსსა აიღებდეს · მამასახლისი ეგრეთვე შიშითა ღმრთისაჲთა ეპიტროპოსთა მეცნიერებითა წარაგებდეს შემოსავალსა · საკმრად ეკლესიისა და მონასტრისა და დანაშთომსა
25 რომელი არა წარგებულ იყოს სარგებელად და კამსად მონასტრისა : მისცემდეს მეჭურჭლესა და დოშიარსა[3] და მისგან აპოტიქსსა აიღებდეს :

და ყოველთა აღვსებათა მამასახლისი იქმნებოდის ლოღარიასად იკონომოსთაგან და მეგანძურისა და სხუათაგან
30 ძმათა · და ეგრეთვე მეგანძური რომელ არს დოშიარი

[1] Sic. Adiungendum est იკონომოსი. [2] Ἀπόδειξις. [3] დოშლარსა.

გაიკითხვოდის ლოღარიასობით წელიწადსა შინა ორ გზის : მამასახლისისაგან და სხუათაგან ძმათა : და უკუჱთუ ამათგანსა ვისმე მოეხუჱჭოს ანუ ცუდად წარეგოს საკმართაგან ეკლესიისა*თა ჯერ არს რაჲთა დაკლებული იგი და შეჭმული ეკლესიასავე შეუქციოს და თჳთ განიძოს მსახურებისაგან თჳსისა ·

* p. 107

და რომელი რაჲმე დაჰმეტდეს ეკლესიისა შემოსავალთაგან გარეშე ჩუჱნ მიერ განწესებულისა მის წარსაგებელისა · და სხჳსა მის ჯეროვნად წარგებულისა რომელიცა საკმრად და სარგე[ბე]ლად ეკლესიისა ქმნილ იყოს · იგი ყოველი დამარხულ იყავნ · რაჲთა სხუასა შინა ჟამსა ოდესმე საკმრად და სარგებელად ეკლესიისა წარეგოს :·

ამასცა განვაწესებ რაჲთა არა ოდეს დააკლდეს ვიდრე ათად ლიტრადმდე განძი საფასე მონასტერსა : რაჲთა საწინავროდ საკმრად ეგოს მონასტრისათჳს : მომავალსა შინა ჟამსა · და სხუაჲ რაჲცა ამისსა უმეტესი დაშთეს[1] მისცენ და ადგილი მოუყიდონ ეკლესიასა :·

(27) თავი :·

რაჲთა : ჴსენებასა : ჰყოფდენ : ყოვლადვე : მიცვალებულთასა : ჟამის : წირვითა : და სამღდელოთა : შინა : საჲდუმლოთა : მოიჴსენებდენ : სულსა[2] შესვენებულთასა : დაუცხრომელითა : ლოცვითა :·

91. ამასცა ყოვლად მცნებად მიგცემ თქუჱნ : მამანო და ძმანო ყოვლითა დამოწმებითა და სიმტკიცითა · და კანონებით დაშჯითა და აღვწერ მტკიცედ რაჲთა ყოვლადვე და მარადის დაუხრწეველად აღასრულებდეთ · საჲდუმლოსა საღმრთოჲსა მის მსხუჱრპლისასა · და მარადის იჴსენებიანმცა ჩუჱულებისაებრ სულნი შესვენებულთა ყოველთა ქრისტიანეთა ქრისტეს მიერ ძმათა ჩუჱნთანი : ვითარ იგი

[1] დაშაეს. [2] Sic.

მებრ დასაბამითგან წესად მოგჳღებიეს ზეგარდამო და
ვიდრე მოაქამდე მადლითა ღმრთისაჲთა * დამარხულ არს * p. 108
ყოველთა შინა ეკლესიათა : ეგრეთვე სახედ თქუენცა
დაჰმარხეთ : რაჲმეთუ ესე არს საქმე შუენიერი და სათნოჲ
5 ოჳფლისაჲ : და თანა აც ყოველთა მორწმუნეთა შეურყე-
ველად დაცვაჲ ამის ესე ვითარისა მცნებისაჲ და უფროჲსღა
მონაზონთაგან : რაჲმეთუ ამის მიერ ყოველი ძალი წინა-
აღმდგომისა ჩუენისა ეშმაკისაჲ დაიჴსნების :·

92. და ეგრეთვე ეგუტერსა შინა წმიდისა იოვანე ნათლის
10 მცემელისასა მღდელი ერთი დაიკარგოს რაჲთა მარადის
დაუცხრომელად ჴსენებასა ჰყოფდეს შესვენებულთასა :
და კუალად აღესრულებოდენ ყოველთა ძმათა საჴსენებელი
ღამის თევითა და პანაშჳდითა და ჟამის წირვითა ვითარცა
ზემოჲ წერილ არს და არა ესე ოდენ არამედ უკუეთუ მორ-
15 წმუნეთაგანმან ვინმე გარეთ მოღმართ ძღუენი შემოწიროს:
და საჴმართა მიერ ქველის საქმითა ჰმსახუროს მონასტერსა
ამას : და გინა თუ ლოცვითა მოჴსენებისა მისისათჳს ყოს
ესე ანუ თუ წლითი წლად ჴსენების ყოფისათჳს ჴერ არს
რაჲთა ყოველთა ულოცონ მას ჴელ აპყრობით : და ჩუენის
20 ამისებრ და მცნებისა მოიჴსენებდენ წმიდათა შინა ჟამის
წირვათა და ამის ყოვლისა დაუხრწეველად და უქცეველად
პყრობად ვამცნებ ყოველთა რომელნიცა შემდგომად
ჩუენსა მომავალ არიან ვიდრე აღსასრულადმდე ამის
საწუთროჲსა :·

25 (28) თავი :·

მოუძლურებულთა : და მოხუცებულთა :
ძმათათჳს : თუ : ვითარ : ჴერ : * არს : * p. 109
განსუენებაჲ : და ფუფუნებაჲ : მათი :·

93. ხოლო რომელნი იგი მოუძლურდენ ძმათაგან ჭირ-
30 ვესჴლნი[1] სნეულებითა გინა თუ სიბერითა ანუ სხჳთა

[1] Sic; fortasse ჭირვეულნი.

რაჲთმე მიზეზითა სენთაჲთა : მათი ჯერ არს უმეტესად ღუწოლაჲ და ფუფუნებაჲ საზრდელითა და სასუმელითა · და ეგრეთვე მათ თანა აც მოთმინებაჲ და არა სულ მოკლე[ო]ბით დრტჳნვაჲ : და რაჲთა თჳთ მათ თავადთა და რომელნი იგი ჰმსახურებდენ მათ ზოგად სასყიდელი მიიღონ მართლ მსაჯულისა მის მიერ ქრისტეს ღმრთისა ჩუჱნისა : რაჲმეთუ ესე არს ნანდჳლვე ნებაჲ ღმრთისაჲ · რომელ არს მოყუასთა მიმართ კეთილის ყოფაჲ და სიყუარული მათი და სიტკბოებისა ჩუჱნებაჲ : ·

94. და არა ხოლო ესე ოდენ თანა აც წინამძღუარსა რაჲთა კორციელთათჳს ხოლო ზრუნვიდეს ; არამედ სულთაცა მათთაჲ უკმს გამოზრდაჲ · სიტყჳთა მით მოძღურებისაჲთა : და არა სიტყჳთა ხოლო არამედ საქმითაცა · რაჲთა მსგავსად მკურნალისა გელოვნისა ჰკურნებდეს სულთა მათთა : რაჲმეთუ ესე არს მეზრ სამიებელი ჩუჱნი რომლისათჳს ყოველი სიტყუაჲ და საქმე მოღუაწებისაჲ სრულ იქმნების და რომლისა უმეტეს სათნო ღმრთისა არა რაჲ არს : ესე იგი არს უწესოთა და ლირწთა წესიერებად მოყუანებაჲ : მომთრვალეთა მარხვითა განმკნობაჲ : მრისხანეთა სიმშჳდისა და სულგრძელებისა სწავლაჲ · ამპარტავანთა სიმდაბლითა განშუჱნებაჲ · რაჲმეთუ ესე არს სიბრძნე პირველი ესე არს სიბრძნის მოყუარებაჲ საღმრთოჲ : ესე არს ხატი და მსგავსებაჲ · ღმრთისაჲ კაცობრივისაებ ძალისა და ბაძვაჲ მისი : რომელმან იგი უძლურებანი ჩუჱნნი

* p. 110 იტჳრთნა და * სნეულებანი ჩუჱნნი განკურნნა : რაჲნეთუ რაჲღამცა სხუაჲ იყო ეგე ვითარი იგი გარნა პირი ღმრთისაჲ ვითარცა იტყჳს წინასწარმეტყუჱლი : ვითარმედ რომელმან გამოიყვანოს პატიოსანი უპატიოებისაგან პირ ჩემდა იწოდოს და ხატ ხატიერებისათჳს პირმშოსა მას სახესა მიმსგავსებითა : ·

(29) თავი :·

სამთა : მათ : ჩემ მიერ : აღშენებულთა :
ქსენადოშთა : თჳს : რომელ : არიან : უცხოთ :
სადგურნი :·

95. ხოლო რომელი იგი სოფლისა სტენიმახისა ქუემო
კერძო ორთა მათ გზათა ზედა აღვაშენეთ ქსენადოში ერთი
განუწესებ და განუსაზღვრებ მას · მისვე სოფლისა სტენი-
მახისა შემოსავლისაგან რაჲთა მიეცემოდის მგზავრთათჳს
და გლახაკთა ყოველთა შინა დღეთა წელიწდისათა დიკაჲ
ორი მოდი ლჳნოჲ ორი მეტროჲ და საწუნე რაჲცა ღმერთსა
მოეცეს ცერცოთაგან და მხალთა : განუწესე წისქჳლიცა
ერთი სასეფოთა წისქჳლთაგან რომელ არიან სტენიმახს :
რაჲთა საფქავსა [1] დაუფქვიდეს · და გლეხი ერთი უღლისა
უფალი თავის უფლად სხჳსა ყოვლისა სამსახურებელისა
და ჭირისაგან მასვე სოფელსა შინა · რაჲთა ოდენ სამწი-
როსა მას ჰმსახურებდეს · შეშისა მოღებითა და წყლისაჲთა
და სხუაჲ რაჲცა უჴმდეს სამსახურებელი · და კაცი ერთი
სარწმუნოჲ [2] მემწირედ მონაზონთაგანი · რომლისა კელითა
განიყოფვოდის დაწესებული ესე საზრდელი გლახაკთა და
მოგზაურთა და იყავნ იგი წმიდა გონებითა და მოშიში
ღმრთისაჲ რაჲთა შიშითა ღმრთისაჲთა ჰყოფდეს განყო-
ფასა მას შეუორგულებლად [3] : და აღიღებდეს ძმათა თანა
მონასტრისა*თა წესთასა თჳსსა და როქსა ვითარცა ერთი * p. 111
მესამისა დასისაგანი :

და იყვნენ ქსენადოშსა მას შინა ცხედარნი მრავალნი
და ფურნე და თორნე განკურვებულნი ზამთრისა დღეთა
სტუმართათჳს სატფობლად და განსაკმობელად და განსა-
სუჱნებლად : და უკუეთუ დაუძლურდეს ვინ მოსრულთა
მგზავრთა და სტუმართაგანი ჳერ არს მათი განსუჱნებაჲ
სამ დღე და ეგრეთ წარგზავნაჲ : უკუეთუ კულა სრულიად
მოუძლურდეს და ვერ ეძლოს სლვად ჳერ არს მუნამდის

[1] Sic. [2] სარწმონოჲ. [3] შეოურგულებლად.

დამჭირვაჲ მისი და განსუჱნებაჲ ვიდრე ხრულიად გან-
მრთელდეს :·

აღიშენოს უკუჱ სამწიროჲსა მის თანა ბორცუსა ზედა
კოშკი ერთი რაჲთა საკმარი რაჲცა იყოს მას შინა დაიმარ-
ხოს და არა ვის ჴელ ეწიფოს მძლავრთა მგზავრთაგანსა
უნებლებით მიტაცებად :·

96. ხოლო ქსენადოში მარმარისაჲ რომელ არს კიდსა
ზედა : და მეორე ქსენადოში ნიკოლ წმიდისაჲ რომელ არს
ზღჳს[1] კიდესა · რომელნი აღვაშენენით საკსრად ნეტარისა
ძმისა ჩუჱნისა : განვაწესე ეგრეთვე რაჲთა იყვნენ მსახურად
მათ შინა მონაზონნი ორნი ერთი მუნ და ერთი მუნ :
და აღიღებდენ იგინიცა როქსა ვითარ იგი აიღებს სტენი-
მახელი · და მიეცემოდის სასტუმროსა მარმარიისასა[2]
სოფლისა ზრავიკისა შემოსავლისაგან ყოველთა დღეთა
დიკაჲ მოდი[3] ერთი და ღჳნოჲ მეტროჲ ერთი და გლეხი
ერთი გაუთავისუფლონ მფქველად და მრეშუჱლად და
მერწყულად და სხუა რაჲცა უჴმდეს ქსენადოშსა მსახუ-
რად :·

და ეგრეთვე მიეცემოდის ქსენადოშსა ნიკოლ წმიდისასა
* p. 112 შემოსავალისაგან სოფლისა პრილონგისა ყოველთა * დღე-
თა დიკაჲ მოდი ერთი და ღჳნოჲ საწყაული ერთი და სხუაჲ
საწუნე რაჲცა ღმერთსა მოეცეს გინათუ ცერცჳ გინათუ
მხალი : და გლეხი ერთი მუნითცა გაუთავისუფლონ ·
რომელ საფქავსა[4] უფქვიდეს და შეშასა მოართუმიდეს
და სხუაჲ რაჲცა სამსახურებელი იყოს ქსენადოშისაჲ
იქმოდის :

რომლისათჳს ვაფუცებ ყოველთა ღმერთსა ცხოველსა
და უბიწოსა დედასა მისსა : რაჲთა არა ოდეს დაიხრწიოს
განწესებაჲ ესე სასტუმროთაჲ ამათ : არცა რაჲ დააკლდეს
ჩუჱნ მიერ განჩინებულისა ამისგან მისაცემლისა დიდი
გინა მცირე კნინ ოდენიცა : და მრწამს მე ღმრთისაჲ და

1 ზეჳს. 2 Sic. 3 Μόδιος. 4 Sic.

წმიდათა მისთაჲ : რომელ დაღაცათუ სხჳსა არა რაჲსათჳს
გარნა ამისთჳს მებრ უკუჱთუ ვინ დაჰმარხოს წესი ესე :
ღმერთმანცა მიზეზმან კეთილისამან დაუჴსნელად და
შეუხებელად ყოველთაგან ბოროტთა დაიცვას ადგილი ესე
5 და უკუჱთუ უმეტესად და უდიდესად აღემატოს შემოსავა-
ლი მონასტრისა ჩუჱნისაჲ თანა აღემატებოდენ სტუმართ
მოყუარებისაცა ესე წესი და უკუჱთუ არა მაშა · რომელი
ესე განვაჩინეთ : ნუმცა ოდეს დააკლდების : არამედ
უფროჲსღა შეურყეველად და მტკიცედ ეგენ ყოვლადვე :
10 უკუჱთუ კულა ინებოს ვინ შემდგომად ჩუჱნსა დაჴსნად
ესე ვითარისა ამის სტუმართ მოყუარებისა წესი : ბრალად
დიდად შეერაცხენ მას და ცოდვათამცა ჩემთა მზი[დ]ველი
არს წინაშე ღმრთისა :·

(30) თავი :·

15 ჩუჱნ მიერ პირველ : წინამძღურად :
დადგინებულისა : გრიგოლ : ვანელისა :
სა*ჴსენებელისა : თჳს :· * p. 113

97. პირველ ადრით ჟამითგან შეყუ[ა]რებულ იყო ჩუჱნ
მიერ მონაზონი ესე სანატრელი გრიგოლ : და მასცა სარ-
20 წმუნოებით და მჴურვალითა გულითა ემსახურა ჩუჱნდა
და გჳლოცვიდა : და უფროისღა აწინდელსა ამას ჩუჱნ
მიერ დადებულსა : მისდა მსახურებასა და ზედა მდგო-
მელობასა შინა ეკლესიისასა და მონასტრისა შენებისასა
კეთილად წარმართებითა და უცონილად მისდა რწმუნე-
25 ბულისა მსახურებისაჲთა უმეტესსა მიემთხჳა ჩუჱნ მიერ
სიტკბოებასა და სიყუარულსა ამისთჳს ჩუჱნცა მისდა
მიმართ მოწლეობითა სიყუარულისაჲთა განჩინებით[1] დავა-
წესეთ დღე ჴსენებისა მისისაჲ : რაჲთა დღესასწაულსა
წმიდისა გრიგოლ ღმრთის მეტყუჱლისასა აღესრულებო-
30 დის საჴსენებელი მისი : და თანა აც ყოველთა მღდელთა

[1] განცინებით.

და ძმათა ბრწყინვალედ დღესასწაულობაჲ ყოვლითა გან-
გებითა და მისთჳს ჟამის წირვითა და ნუგეშინის ცემად
ძმათა უმეტესთა საზრდელთა მიერ და სასუმელთა და
მიეცეს მას დღესა შინა წარსაგებელი გასაყოფელად გლა-
ხაკთა ექუსი დრაჾკანი : და ჟამსა მიცვალებისა მისისასა 5
მესამესა დღესა და მეცხრესა და მეორმოცესა და წელი-
წდისა აღსრულებასა ვითარცა ზემო წერილ არს სხუათათჳს
* p. 114 მიცვალებულთა წინამძღუართა ეგრეთვე მის * ზედა აღეს-
რულოს ყოველივე :·

და უკუეთუ ზემო გსენებულმან ამან მამა[მა]ნ დაიცვას 10
ყოველივე რაჲცა მოწევნულსა ამას ტიპიკონსა სწერია
სრულებით შეურყეველად და არა მაოგრებელ იპოოს
მონასტრისა ჩუჱნისა დიდითა რაჲთ გინა მცირითა იყავნ
იგი კურთხეულ : ხოლო უკუეთუ იპოვოს ცხორებასა შინა
თჳსსა გინა შემდგომად სიკუდილისა ცთომასა რას შინა 15
საგსენებელისა წილ წყევაჲ მიიღენ · და უცხო იქმენინ
წმიდისა ამის მონასტრისაგან და ძმობისაგან მისისა :·

(31) თავი :·

მოყმეთა : თჳს : დიაკონთა : თუ : სადა : იყვნენ : ანუ : ვითარ : განისწავლნენ :· 20

98. განვაწესეთ უკუჱ ყოფად მოყმეთა მოსწავლეთაჲ
ნიკოლ წმიდას რომელ არს ჰახლობელად ციხისა სოხას-
ტერი : დაიკარგოს მას შინა მღდელი ერთი წმიდაჲ და
მოღუაწე მოხუცებულთაგანი ღირსად ჟამის მწირველი
და აიღებდეს როქსა და საზრდელსა და სხუასა ყოველსა 25
საკმარსა : სწორად სხუათა მათ მღდელთა რომელნი იყვნენ
დიდსა მონასტერსა · და ჰმსახურებდეს წმიდასა მას
ტაძარსა გალობითა და კურთხევითა და მსგეფსსა შინა სამსა
დღესა სასეფოდ ჟამსა წირვიდეს : ერთსა დღესა მამისა
* p. 115 ჩემისა ბაკურიანისათჳს : * და ერთსა დღესა მამის ძმისა 30
ჩემისა ხუასროვანისათჳს · და ერთსა მამის ძმის წულისა

ჩემისა ბაკურიანისათჳს და განეწესოს დიდისა ეკლესიისა-
გან და წინამძღურისაგან მიცემად საკუმეველი ზეთი და
სათნელი და მხჳმელი და ზედაშე ვითარცა შეჰგვანდეს
ზემო თქმულსა მას ეკლესიასა და ტაძარსა წმიდისა ნიკო-
ლაოზისასა· და იყვნენ წმიდასა მას ეკლესიასა ნიკოლ
წმიდისასა მღდელსა მას თანა სასწავლოდ ყრმანი ექუსნი
და აიღებდენ მონასტრისაგან: საზრდელსა თჳსსა და
სამოსელსა ვითარ იგი შეჰგვანდეს ვიდრემდის დაისწავლონ
სრულიად ყოველი წესი სამღდელოჲ და ოდეს ჰასაკად
მოიწინენ და წუჭრითა გასრულდენ· მაშინღა რომელნიცა
ღირს მღდლობისა იყვნენ მათგანნი ხუცად იკურთხნენ
და შეწყნარებულ იქმნენ დიდსა მონასტერსა: და ჟამსა
წირვიდენ სხუათა თანა მღდელთა: თუცა თუ არა დაჰკ-
ლებოდის რიცხუსა პირველ განწესებულთა მღდელთასა·
და იღებდენ იგინიცა ყოველსა მისაცემელსა ვითარ სხუანი
იგი ჟამის მწირველნი: ხოლო რომელნი არა ღირს იყვნენ
მათგანნი მღდელობასა განიხსნენ მიერ: გარნა რიცხუსა
ყრმათასა ნუმცა ოდეს დაკლებულა ნიკოლ წმიდას სწა-
ვლისაგან:·

(32) თავი:·
საკარგავისა: არავისდა: მიცემისათჳს:
არცა განსყიდისა[1]:·

99. განვაყენებ ამისგანცა და რაჲთურთით არა მივსცემთ
მიშუჭბასა ვითარმცა აღმოსავალე*თისა გინა დასავალეთისა * p. 116
მონასტერთა წესისაებრ წინამძღუარმან საკარგავი მისცა
ვის ძმათაგანსა მონაგებთაგან მონასტრისათა: ანუ გლეხი
ანუ მიწაჲ ანუ ვენაჴი ანუ ბოსტანი გინა თუ სხუაჲ რაჲცა
რაჲ ესე ვითარი რაჲთა არა დაიჴსნას ერთობაჲ ძმათაჲ:
ეგრეთვე განსყიდასა და განიჭებასა ვისსაცა პირსა არა
უწამებთ და ამას ყოვლითა სიმტკიცითა ვამცნებთ რომელი

1 Sic.

ესე ნუ იყოფინ ყოფად ოდესვე· გარნა გლეხთა ხოლო მიეცემოდის საკარგავი რომელნი ეკლესიასა ჰმსახურებდენ და თანა ნადებსა თჳსსა გარდაიგდიდენ :·

(33) თავი :·

კრძალვით : დამარხვისათჳს : გუჯარისა : ამის : განსაგაბელისა : რომელ : არს : ტიპიკონი : და რაჲთა : ეკლესიისა : ჩუჱნისა : დღესასწაულსა : და სამთავე : წმიდათა : მარხვათა : შემოსლვასა : წარიკითხვოდის : ტი[პ]იკონი : ესე : საეროდ სრულებით :·

100. ვაფუცებ ოჳფლისა მიმართ და სიტყუასა დავდებ ყოველთა თანა რაჲთა არაჲ ოდეს დააკლოს ვინ ჩუჱნ მიერ დადებულთა ამათ წესთაგან· არცა გარდაჰკდეს კანონთა ამათ : უკუჱთუ კულა ინებოს ვინ დაჴსნად სჯულის დებაჲ ესე ანუ მცნებაჲ განწესებულისაჲ ამის შეცვალოს[1] : ანუ[2] და რაჲ აკლოს ამისგანი : ანუ თუ იოტა ოდენი ერთი რქაჲ გამოიღოს ამისგან : გინა თუ ყოვლითურთ მებრ სრულიად * p. 117 მოპარვაჲ ანუ წარწყმედაჲ * და გამოკუბაჲ მონასტრისა ამისგან მოიგონოს : წინამძღუარმან ანუ ძმათაგანმან ვინმე : ანუ თუ სხუამან რამცა გუარმან კაცმან : დასჯილ იყავნ ღმრთისაგან და ყოველთა წმიდათა მისთაგან და ბრალთა და ცოდვათა ჩემთა თანა მდებ იყავნ წინაშე ქრისტესა :·

ხოლო რომელთა განკრძალულად და შიშით დაიცვან წმიდათა მამათაგან განწესებული ესე ტიპიკონი და ჩუჱნ მიერ დამტკიცებული ესე განსაზღვრებაჲ ბრალობისა ჩუჱნისაგან თავისუფალ და კურთხეულ იყავნ ოჳფლისა ჩუჱნისა იესოჳჲს ქრისტეს მიერ რომლისა თანა მამასა სულით წმიდითურთ შუჱნის დიდებაჲ მთავრობაჲ და პატივი აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ :·

*
* *

[1] შეხვალოს. [2] ანყ.

101. სიწმიდისა : სამსახურებელთა : თჳს : და ხატთა : და ჯუართა : თჳს : და ყოველთავე : პატიოსანთა : სამკაულთა თჳს : რომელნი : მიგჳცემიან : და დაგჳმტკეცებიან : და დაგჳსხმან : პირველ : თქუმულსა : ეკლესიასა : და მონას-
5 ტერსა : ჩუჱნსა : და ეგრეთვე : ოთხ : ფერჴთა : თჳს : და : ყოვლისა : ფერისა : თჳთო : სახეობისა : თჳს : რომელნი : მივსცენით : წმიდასა : ამას : მონასტერსა : რომელ : არიან ესე :·

ხატნი ოქროჲსანი შემეფტონითა [1] ორნი რომელთა შინა
10 სუჱნებიან ნაწილნი მელისა ცხორებისანი : და სხუაჲ ხატი ერთი დიდი შემეფტონითავე ფერისცალებისა ოჳფლისაჲ : და სხუაჲ ხატი ერთი დიდი შემეფტონითა რვაკედლოვანი : და სხუაჲ ხატი ერთი მცირაჲ კარედი წმიდისა ღმრთის მშობელისაჲ შემეფტონითავე :·

15 ჯუარი პატიოსანი ერთი დიდი შემეფტონითა და თუალე-ბი*თა წმიდისა საკურთხეველისაჲ : და სხუაჲ ჯუარი ერთი * p. 118 ვეცხლისაჲ სადროშაე წითლითა თუალებითა და ჯუარი ერთი შემისაჲ ოქროჲთა მოჭედილი და ზედა ხუთი თუალი მკიე იაგუნდი : და სხუაჲ ხატი ერთი ქვისაჲ ექუს კარედი
20 ჯუარცუმისაჲ სხუაჲ ხატი ერთი დიდი შემისაჲ პეტალოჲთა ვეცხლითა შემოჭედილი წმიდისა გიორგისი · სხუაჲ ხატი ერთი წმიდისა გიორგისი და თეოდორესი სარუთითა [2] და ვეცხლითა მოჭედილი : და სხუაჲ ხატები შემისაჲ ოქრო პეტალოჲთა შეკაზმული რიცხჳთ ოცდა შჳდი : და კანკელი
25 დიდისა კონქისაჲ რომელსა აქუს გამოსახულად ათორმეტი საჲდუმლოჲ განგებულებისა ქრისტესი :·

ბარძიმ ფეშხუჱმი ვეცხლისაჲ ოქროჲთა ცურვებული თუალებითა რომელთაგან აკლს თუალი ათერთმეტი :· [3] ბარძიმი ერთი იასპი ოქროჲთა და შემეფტონითა შეკა-
30 ზმული : სხუაჲ ბარძიმ ფეშხუჱმი ვეცხლისაჲ ხატოვანი სამი წყვილი :· კოვზი ვეცხლისაჲ ერთი :· საცეცხურნი

[1] Χείμευσις, χειμευτός. [2] Σαρούτην. [3] Textus graecus habet « duodecim » (p. 53).

ვეცხლისანი სამნი· სასაკუმეველე ვეცხლისაჲ ერთი :·
დურჯი ერთი ვეცხლისაჲ სანაწილე სიწმიდისაჲ ერთი :·
ქორაკანდელნი ვეცხლისანი ორნი თავეთ ჯაჭუჩბითა ერთი
მათგანი ოქროჲთა ცურვებული არს :

102. სახარებაჲ ერთი ბერძული ოქროჲთა და შემეფტო-
ნითა შეკაზმული რომელსა ზედა სხენან თუალნი დიდ
(* p. 119) ფასისანი : სხუაჲ სახარებაჲ ერთი ქართულად წერილი *
ოთხთავი ვეცხლითა შეჭედილი ოქრო ცურვებული :· სხუაჲ
სახარებაჲ ერთი მცირე ოთხთავი ვეცხლითა მოცუარული :
სხუაჲ სახარებაჲ დიდი მრგულად წერილი ოთხთავი
ეგრეთვე ვეცხლითა მოცუარული : სხუაჲ სახარებაჲ ერთი
გამოკრებული ვეცხლითა შეკაზმული და ოქროჲთა ცურვე-
ბული : სხუაჲ სახარებაჲ ერთი გამოკრებული ლიტონად
შემოსილი :·

წიგნი ერთი თარგმანებაჲ სახარებისა იოვანეს თავისაჲ :
წიგნი ერთი ღმრთის მეტყუელი : წიგნი ერთი წმიდისა
ბასილის ითიკაჲ : სხუაჲ წიგნი ერთი დიდი მრავალ თავი :
სხუაჲ წიგნი ერთი ცხორება წმიდისა სჳმეონისი : სხუანი
ორნი წიგნნი წმიდისა მაქსიმესნი : სხუანი ორნი წიგნნი
კლემაქსნი : სხუანი ორნი წიგნნი წმიდისა ღმრთის
მშობლისა ცხორებაჲ : სხუაჲ წიგნი ერთი სტოდიელი :

სხუანი წიგნნი სათუენი[1] სამნი : სხუაჲ წიგნი ერთი
საგალობელი რვათა ჴმათაჲ : სხუაჲ წიგნი ერთი სჳნაქსარი :
სხუაჲ წიგნი ერთი კურთხევანთაჲ : სხუანი ორნი წიგნნი
გამოკრებულნი პავლესნი : სხუაჲ წიგნი ერთი ოცდა ოთხთა
ჟამთაჲ : სხუაჲ წიგნი ერთი ეკლესიისა კურთხევაჲ ვეცხ-
ლითა მოცუარული : სხუაჲ წიგნი პარაკლიტონი ორხთა
ჴმათაჲ : სხუაჲ წიგნი ერთი წმიდისა ისაკისი : სხუაჲ წიგნი
ერთი გამოკრებული იადგარი :· დავითნი ერთნი :·

(* p. 120_{1-13}) **103.** დურაჲ სამეუფოჲ ოქ*სიკასტორი[2] ოთხი ერთი
მათგანი ოქრო ქსოვილი არს : სუდარაჲ ოთხი ოქრო წერი-

[1] Sic. [2] 'Οξυκάστωρ, cfr **Κουκουλε**, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολι-**τισμός, II**, Athenis, 1948, p. 37, 41.

ლითა ალმითა : სტავრაჲ სამოსელი უკერავი ოქსიკასტორი ორი : სკარამანგნი [1] მძიმენი ხუთნი : სტავრაჲ ერთი სხუაჲ ტრივლატი (?) : სხუაჲ საკურთხეველისა საბურავი შეკერული სკარამანგი დურანგითი წმიდისა წესითა ყოვლითა :
5 სხუაჲ საბურავი საკურთხეველისაჲ ორთა ეგუტერთაჲ სრულებით : სხუაჲ საკურთხეველისა საბურავი ერთი თეთრი ექსამიტონი [2] რომელსა აქუს ხატი წმიდისა ღმრთის მშობელისაჲ მარგალიტოვანი : სამღდელოჲ შესამოსელი რიზისაჲ : * * p. 128₁₅

*
* *

10 **104.** და რომელი : სხუაჲ : მივეცით : პატიოსანსა და წმიდასა : ეკლესიასა : ჩუენსა :·

მიხაელ მეფისა მოგემული ყელსა სასუენებელი ჯუარი პატიოსნისაგან ძელისა ცხოვრებისა : და ეგრეთვე ხოთათორისა მოცემული ჩემდა ლედატად ყელს სასუენებელი
15 ჯუარი პატიოსნისაგან ძელისა ცხოვრებისა : და სხუაჲ მისგანვე დატეობილი ჩემდა მცირე ხატი რომელსა შინა სუენებია ცხოველს მყოფელისა სისხლისაგან ქრისტეს * * p. 129 ღმრთისა ჩუენისა და ესენი დაისხნეს ვეცხლ[ი]სა ბუდეთა ოქროვანთა შინა ვითა სხუანი იგი პატიოსანნი ჯუარნი
20 რაჲთა არა ვისი ჴელი შეეხებოდის და ზაკულებაჲ რამე შეემთხჳოს :·

მივეც საზოლავროჲ ჯუარი ერთი სხუაჲ ვეცხლისაჲ ოქროჲთა ცურვებული :· მივეც ვეცხლისა კაწინი ერთი დიდი თეთრი : და სხუაჲ მივეც მცირე კაწინი [3] ერთი
25 ვეცხლისაჲ ოქროცურვებული და კანინი მისი :·

მივსცენ ვეცხლისა აპალარნი სამნი რაჲთა შექმნენ ზემო თქმულთა წმიდათა შთასასუენებელნი ბუდენი და სამწერობელნი და სხუაჲ სამსახურებელი ეკლესიისაჲ რაჲცა ჴმდეს :·

[1] Σκαραμάγγιον. [2] Ἐξάμιτον. [3] Κανίσκιον ?

მივეც ვეცხლისა შრინიდოქსესტი[1] წყვილი ერთი :· მივსცენ ჭიქისაცა ჭურჭელნი პატიოსანნი : ბროლისა ოუ-დედიკი ერთი გამოქანდაკებული :· ჭიქაჲ ბროლისაჲ ფსკერედი სადაგი დიდი ერთი · სხუანი ბროლისა ჭიქანი ფსკერედნი[2] გა[მ]ოჭრილნი ორნი : სხუაჲ ჭიქაჲ ბროლისაჲ მცარაჲ[3] ერთი : სხუაჲ ბროლისა მცირე კეფი ერთი გამო-ქანდაკებული : სხუა ბროლისა წყლის სასუმელი პირცხავი კუტალი ერთი :· მუგამი კეფი ერთი ძუძოანი მახრუდი[4] ყელ იწროჲ კუტალი ერთი :· მახრუდივე ჭიქაჲ დიდი ერთი :· მუგამი ჭიქაჲ დიდი ერთი :· მახრუდი ორბაგედი ნავის სახე ჭიქაჲ ერთი :· მახრუდი კეფი ერთი სხუაჲ :·
* p. 120_{14} მწუანე მინაჲ კეფი ერთი[5] :· *

105. …[6] სხუაჲ ოქრობეჭედი ორი ჩემთა პრასტინთათჳს რომელნი არმენაკთა მქონდეს · ერთი ლავაკაჲსაჲ არს და· ერთი არნასაკისა · და მარტისპაჲსაჲ : სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი მონასტრისა კიურა ევფოსინესი რომელ არს ხრუ-სოლვადსა : სხუანი ოქრობეჭედნი სამნი მიხაელ მეფისანი მისინოპოლისა პრასტინთათჳს : სხუაჲ ოქრობეჭედი ოთხი ფილიპოპოლისა პრასტინთათჳს : სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი უბრალოებისათჳს კარს თავადობისა ჩემისა : სხუაჲ
* p. 121 ოქრო*ბეჭედი ორ[ი] განუკითხველობისათჳს კარნუ ქალაქს მთავრობისა ჩემისა : სხუაჲ ოქრობეჭედი თავისუფლად ყოფისათჳს პრასტინთა ჩემთაჲსა რომელ არიან ფილიპო-პოლისს და მისინოპოლისს[7] შინა : სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი სოფლისა ქსანთიისათჳს : სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი მარლონაჲსა ჭილსა ზედა წერილი რომელი იგი წინდად მაქუს : ლიველონნი[8] ორ [ერ]თი მათგანი არს ეფდოკი-მოჲსათჳს და ერთი სოფლისა კოტრიაჲსათჳს :·

სიმიოსინი[9] ერთი მიხაელ მეფისაჲ პეწინაგისა ჳარბევი-სათჳს[10] : ეგრეთვე სიმიოსინი ერთი სხუაჲ მისვე მეფისაჲ

[1] Χερνιβόξεστον. [2] ფსცერედი. [3] Sic. [4] Μαχρούτιον.
[5] quaedem desiderantur. [6] Pauca desiderantur. [7] მისინოპოპო…
[8] Λίβελλος. [9] Sic. σημείωσις. [10] Sic.

ფილიპოპოლისა მიტროპოლიტისა საქმისათჳს სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი[1] ვოტანიატისაჲ[2] რომელსა შინა არს სიმიოსინი პრასტინთათჳს ფილიპოპოლისათა[3] :·

სამეუფოჲ წიგნიბი რომელნი კატასტროს[4] ქმნილ არიან სიკრიტონთა[5] შინა : და სხუაჲ წიგნები თჳთოსახეთა პირთათჳს სამოცდა ექუსი : და სამთა ოქრობეჭედთა სწორნი აღმოსავალეთისა პრასტინთათჳს :·

106. ოქრობეჭედთა : თჳს : რომელნი : დაისხნეს : ნამარხევად : მონასტერსა : ჩუჱნსა : და არიან : ესე :

ოქრობეჭედი ორი უბრალოებისათჳს მთავრობისა ჩემისა დიდსა შინა დემესტიკოსობასა : ოქრობეჭედი ერთი სხუაჲ ციხისა ვანკაჲსათჳს და სოფლისა ჩრვენაისა : სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი ველტიოს[6] ქმნისათჳს * პრასტინთა ჩემთაჲსა და მათ შინა ციხის გებისა და სოფლისა და მონასტრისა შენებისაჲ : სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი მაგისვე პირისათჳს და ვითარმედ უკუჱთუ გამრავლდეს შემოსავალი პრასტინთა ჩემთაჲ უურვაობაჲ[7] გუაქუნდის მე და ყოველთა ჩემთა შემდგომად ჩემსა : ოქრობეჭედი ოთხი მონასტრისა ჩუჱნისა პეტრიწონისაჲ : უფლებისათჳს და თჳთ მფლობელობისა : და მაგისვე მონასტრისაჲ ყოვლადვე აზნაურად ყოფისათჳს და პრასტინთა ჩემთათჳს რომელნი დაუმტკიცენ მონასტრსა მაგას : სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი სპაზმაჲსა და ბანკალიწისათჳს : სხუაჲ ოქრობეჭედი ორი უბრალოდ ყოფისათჳს და ულოღარიასოდ დადგრომისა ჩუჱნისაჲ სამეუფოჲსა განძისათჳს რომელი წარვაგეთ კომანთა გამოყვანებასა შინა : სხუაჲ ოქრობეჭედი ერთი უბრალოებისათჳს თემისა ზმოლინაჲსა : სხუაჲ ოქრობეჭედი ორი აკრიტონისა[8] პრასტინთა ჩემთა შიკონისა და ქართფრთიკისათჳს : სხუაჲ იქრობეჭედი სამკაულთათჳს პრასტინისა მონასტრისა ხახულისაჲ[9] : სხუაჲ ოქრობეჭედი

* p. 122

[1] ერთაჲ. [2] Βοτανιάτης. [3] ფილიიოპოლ … [4] Καταστρωννύναι, cfr Dölger, *Beiträge*, p. 97. [5] Σεκρέτον. [6] Βελτίωσις. [7] უურაობაჲ. [8] Sic : საკრიტონისა? [9] Sic. Chachuli in Iberia?

ერთი რაჲთა ჴელმწიფებაჲ მაქუნდეს პრასტინთა ჩემთა ვინაჲცა მენებოს ნათესავთა ჩემთა და მსახურთა ჩემთა დაღაცათუ სომეხნი იყვნენ სარწმუნოებითა :·

* p. 123 ოქრობეჭედისა ს*წორი ერთი პრასტინთათჳს ვოლერონისა და მისინოპოლისათა : სხუაჲ ოქრობეჭედისა სწორი ერთი ფილიპოპოლისა პრასტინთა ჩემთათჳს : სხუანი ოქრობეჭედთა სწორნი სამნი ფილი[პო]პოლისა პრასტინთა ჩემთათჳს : სხუაჲ ოქრობეჭდისა სწორი ერთი კარნუ ქალაქს განგებისა ჩემისათჳს :·

107. სამეუფოჲ პიტაკი[1] ერთი ლოგის ქმნისათჳს[2] ყოველთა პრასტინთა ჩემთაჲსა : სხუაჲ სამეუფოჲ პიტაკი ერთი თემის ზმოლინაჲსათჳს :· აპოდიქი (სამი აპოსკედეფ)[3] მიხაელ მეფისაჲ სამ[ი]სა კენტინარ[ი]საჲ[4] და ოცდა შჳდისა ლიტრისაჲ რომელ ავიღეთ სამეუფოჲთა ბრძანებითა კრტისისაგან კილიკიელისა· და ძისაგან პარაფშაფისა : სხუაჲ აპოდიქსი აპეტისინისა თემისა ზმოლინაჲსაჲ :· აპოდიქსი განძისაჲ სამისა კენტინარისაჲ რომელი ფილოტიმიად[5] აიღეს ფრანგთა მაგისვე პირისათჳს პიტაკი ერთი და სხუაჲ მრავალ სახე პიტაკები ⁖· სიმეოსინი ხარტოფილაკისაჲ და წიგნი მისი თემისა მის მსაჯულისა მიმართ :·

პიტაკი ვოტანიატისაჲ რომელი გარდაიწერა სიკრიტონსა შინა მიწერილი იკონომოსსა თანა მისინოპოლისასა პრასტინთა ჩემთათჳს : რომელ დაღაცათუ ეპისკევტობისაგან[6] იყვნენ პრასტინნი და ბრძანებაჲ გამოვიდა მისვე მიფისაგან[7] რომელ ვისცა ვისდა : ეპისკევტობისაგან მიცემულ იყოს : კუალად ეპისკევტობასავე მიექცეს : გარნა ჩუჱნნი * p. 124 შეურყეველად დაშთენ : და ესე პიტა*კი სოფია წმიდას არს სხუათა თანა სასამართლოთა ნაწერთა :·

108. მოსაჴსენებელი : წიგნი : და აპოდიქსი : ოქრო : ბეჭედთა : ჩუჱნთაჲ : და სხუათა : სასამართლოთა : ნაწერთაჲ : რომელნი : ნამარხევად : სხენან : სოფია წმიდას :·

[1] Πιττάκιον. [2] Λογισθῆναι. [3] Haec verba inter lineas scripta sunt. [4] Centenarius - Κεντηνάριον. [5] Φιλοτιμία. [6] Ἐπίσκεψις. [7] მეტისაგან.

ისოკოდიკონი [1] ზრავიკისაჲ და გელით წერილები მისვე
სოფლისაჲ : ისოკოდიკონი სოფლისა პრილონგისაჲ :·
ნასყიდის ნაწერები ვარდანისი ავლინისათჳს [2] რომელი
მისინოპოლს არს : და გიორგი წმიდისათჳს რომელი პაპიკს
არს პრაქტიკონი და პერიერეზმონი ფილიპოპოლისა
პრასტინთათჳს :· პრაქტიკონი და პერიერეზმონი მისი-
ნოპოლისა პრასტინთა ჩემთაჲ : და ეგრეთვე აპოტიქსები
კონომისაჲ [3] დიმოსისაჲ და ველიკობისათჳს [4] :· ლოგისი-
მონობისა წიგნი მისინოპოლისა პრასტინთა ჩემთათჳს :·
პრაქტიკონი და პარადოდიკონი [5] ლავაკაჲსა :· გელით
წერილები და აპოდიქსები სტენიმახისა პანაყურილთაჲ [6] :·
იპომნიმაჲ [7] რომელი შექმნა მისოპოტმელმან სამეოფოჲთა
ბრძანებითა : ფრენაკსა შორის და ზაქარიაჲს სოფელსა :
პრაქტიკონი რომელი შე[ი]ქმნა მისვე პირისათჳს : რომელი
შეიქმნა ბრძანებითა წმიდისა მეფისა ჩუჱნისა ალექსისაჲთა
ვიდრედა ჯერეთ დიდად დამემესტიკოსად იყო :·

პრაქტიკონი და პერიერეზმონი პეტ*რიწონისაჲ ყოველთა * p. 125
ადგილთაჲ შექმნილი ოფიდოფაისაგან ბრძანებითა წმიდისა
და თჳთ მპყრობელისა მეფისა ჩუჱნისაჲთა :·

და ესე ყოველი ოქრობეჭდები და სასამართლოჲ წიგნები
რომელნი სოფია წმიდას ნამარხევად არიან : და რომელნი
მონასტერს არიან : ყოველნივე იყვნედ ჩუჱნსა მონასტერსა
და ეკლესიასა შინა გელსა ქუჱშე მამასახლისისა რაჲთა
მომავალსა შინა ჟამსა ოდესცა საგმარ იყოს გამოიღებდენ
და უჩუჱნებდენ :·

109. დაიწერა უკუჱ და დაემტკიცა წესი ესე განგებისაჲ
ამის პატიოსნისა მონასტრისა ჩუჱნისაჲ : ღმრთის მშო-
ბლისა პეტრიწონისაჲ : ბრძანებითა ჩემ გრიგოლ სევას-
ტოსისა და დიდისა დემესტიკოსისა ყოვლისა დასავლე-
თისა მიდამოჲსა მისა ბაკურიანისაჲთა : მაშენებელისა
ზემო თქუმულისა ამის მონასტრისა და ეკლესიისა :·

[1] Ἰσοκώδικον. [2] Αὐληνή ? [3] Sic. [4] Δημόσιος, cfr DÖLGER, *Beiträge*, p. 29. [5] Παραδεδωκός ? [6] Πανήγυρις. [7] Ὑπόμνημα.

წერილითა ბერძულითა და ქართულითა :· თ
დეკენბერსა : მეშჳდესა ინდიკტიონსა : დასაბამითგანთა
წელთა : ექუს ათას ხუთას : ოთხმეოცდა მეათორმეტესა :
და ქუჱმოჲთ წარიწერენ ჴელითა ჩემითა ზემო ჴსენე-
ბულისა გრიგოლისითა ყოველნივე ესე ტიპიკონნი :· 5

ხოლო ბერძულნი ორნივე წარიწერნეს შემდგომად ჩემისა
* p. 126 დაწერილისა : წმიდისა პატრიარქისა იჱრუსალემელისა *
ღირსისა ეფთჳმესითა : დასამტკიცებელად და სარწმუნო
ყოფად ყოვლისავე რომელიცა ტიპიკონსა ამას შინა წერილ
არს დახუდომითა მისითა ჩუჱნ თანა : რაჲმეთუ სამეუფო- 10
ჲთა ბრძანებითა თესალონიკედ მოსრულ იყო მშჳდობისა
და სიყუარულისა ყიფად შორის ფრანგთა და მოქცევასა
მისსა ჩუჱნ თანა წარმოვიდა ფილიპოპოლისა პრასტინთა
ჩუჱნთა :

და ამისთჳს დაიწერა ბერძულად და ქართულად [1] [რაჲ- 15
მეთუ] ქართველნი არიან და არა იციან ბერძული წარ-
კითხვაჲ და ჯერ არს რაჲთა ქართულად წერილსა აღმო-
იკითხვიდენ და გულისკმა ჰყოფდენ : აღწერილსა განსა-
ზღვრებულსა ამას შინა ტიპიკონსა :· :·

ხოლო სიმტკიცისა : ქონებად : უბრძანებთ : ბერძულსა : 20
წერილსა :· რაჲმეთუ დასასრულსა საქმისასა ქუჱმო
წერილი მას უპყრიეს : და შეიქმნა სწორი ამისი და დაიწერა
ეგრეთვე სახედ : და დაიდვა პატიოსანსა მონასტერსა
პანაგიისასა : რომელ არს ღმრთივ დაცულსა ქალაქსა
სამეუფოსა : რაჲთა უკუჱ [2] მუნ დაიმარხოს მასვე მონას- 25
ტერსა შინა :

110. და უკუჱთუ სადა ვითარ იგი მე არა მწადის·
წინამძღუართაგანი ვინმე მონასტრისა ჩუჱნისათაჲ ანუ
სხუაჲ ვინმე ძმათაგანი მაოკრებელად ზემო ჴსენებულისა
* p. 130₅ ამის მონასტრისა ქრისტეს ღმრთისა ჩუჱნისა * [3] გინა 30
პრასტინთა მისთა ანუ საკმართა იპოოს : და შეურაცხ-

[1] ქართუარალ. [2] უკუე. [3] Ab hinc quae sequuntur magnam conversionem et perturbationem paginarum prae se ferunt.

ყოფად ეცადოს რომელი რაჲ ტიპიკონსა ამას შინა წერილ
არს : ანუ თუ მებრ დაკსნად ამისა გინა წარწყმედად
ისწრაფოს ტიპიკონი იგი რომელი პანაგიისა[1] ნამარხევად
მეს გამოიჩინოს და ემხილოს ესე ვითარსა მას : რომელმან
5 ეგე ვითარი იგი უსამართლოებაჲ ყოფად იკადროს და
ქმნას : და ჯეროვნად განიწუართოს · და რაჲცა დაეკლოს
ეზღვიოს მას და თჳთ განიძიოს მონასტრისაგან : და კუა-
ლად ტიპიკონი იგი დაიდვას მონასტერსა პანაგიისასავე
და არა მნებავს რაჲთურთით გარეგან მონასტრისა გინა
10 სამეუფოჲსა ქალაქისა განსლვაჲ ამისი ანუ თუ დამალვაჲ :
რომლისათჳს ვაფუცებ მამასახლისთა რომელნი ყოფად
არიან მონასტერსა ჩუენსა და მისთა ძმათა ყოველთა
თავადსა წმიდასა ღმრთის მშობელსა რაჲთა დაიმარხოს
მათ მიერ ნებაჲ ჩუენი და შჯულის დებაჲ ესე : და ამასვე
15 მონასტერსა შინა დამარხულ იქმნას ტიპიკონი ესე მონას-
ტრისა ჩუენისაჲ და თუ * ვისმე უჯმდეს გარე განღებაჲ * p. 131_{1-11}
ამისი სასარჩლოჲსა რაჲსამე საქმისათჳს ამისგან რომელ
არს მონასტერსა ჩუენსა სწორი მისი დაიწეროს და დაიმ-
ტკიცოს წინამძღურისა და ძმათაგან : და წარიცეს ვითა
20 თავადივე ტიპიკონი : და ვითარცა ვთქუთ ნუ ოდეს ნუმცა
განსრულ არს მონასტრისაგან ჩუენისა თავადი ტიპი-
კონ[ი] :· :·

მტკიცე არიან : ზემო[2] წერილნი : ესე : ნებითა : ღმრთი-
საჲთა : რჩეულნი ყოველნი რვითა ფურცლითა არიან და
25 არა არს მათ შინა აღმოკუეთილი და ნუცაღა ვინ იკადრებს
აღმოკუეთად :· :·

*
* *

111. განვაწესებთ : უკუჱ : და ვამცნებთ : ყოველთა : * p. 130_{1-5}
შემდგომად : ჩუენსა : მომავალთა : წინამძღუართა : და
სულისა : ჩუენისა : მოურავთა : მკჳდრთა : მონასტრისა :

[1] Sic. [2] ზემა.

* p. 127 ჩუჱნისათა :· რაჲთა წმიდათა ამათ ათორმეტთ[ა] * გან-
გებულებისა საუფლოთა დღესასწაულთა უბრწყინვალესად
დღესასწაულობდენ[1] ღამის თევითა : გალობითა ეკლესიისა
შემკობითა ბრწყინვალედ : სანთელთა მიერ და კანდელთა
და საკუმეველთა მიერ და სულნელთა განშუჱნებითა : 5
უხუად ტრაპეზისა დაგებითა : და ძმათა კრებულისათა
კეთილად ნუგეშინისცემითა გლახაკთა ღუწოლითა და
ქველის საქმისა მიცემითა : საკსრად სულთა ჩუჱნთათჳს და
ყოველთა მიცვალებულთა ჩუჱნთა :· ესრეთ ჰყოფდენ :·

ხარებასა დღესა ყოველთა ჟამი ჩემთჳს წირონ :· მას 10
დღესა ტრაპეზი დაეგოს უხუჱბით · და გლახაკთა უღონოთა
განეყოს დრაჰკანი ათი :· და მღდელთა ჟამის მწირველთა
ექუსთა ვითა ზემო დაგჳწერია და განგჳწესებიან :· [ს]ამთა
და სამთა თჳთო დრაჰკანი :·

ქრისტეს შობად ყოველთა მღდელთა ჟამი ჩემთჳს 15
წირონ :· [მა]ს დღესა ტაბლაჲ დაეგოს ბრწყინვალე :·
[დ]ა გლახაკთა უღონოთა განეყოს დრაჰკანი ათი : და
ექუსთა ჟამის მწირველთა მიეცეს დრაჰკანი ორი :·

მიგებება[დ] ყოველთა მღდელთა ჟამი ჩემთჳს წირონ
ტრაპეზი დაეგოს უხუჱბით მას დღესა : და გლახაკთა 20
განეყოს დრაჰკანი ათი : და ექუსთა ხუცესთა მიეცეს
* p. 128_{1-15} დრაჰკანი ორი :· :· *

განცხადებად ყოველთა მღდელთა ჟანი ჩემთჳს წირონ :
მას დღესა ტაბლაჲ დაეგოს ბრწყინვალე : გლახაკთა განე-
ყოს დრაჰკანი ათი და ექუსთა ხუცესთა მიეცეს დრაჰკანი : 25
ბ[2] :

ფერისცვალებად ყოველთა მღდელთა ჟამი ჩემთჳს წი-
რონ : მას დღესა ტრაპეზი დაეგოს უხუჱბით : და გლახაკთა
განეყოს დრაჰკან[ი] ათი : და ხუცესთა ექუსთა მიეცეს
დრაჰკანი ორი 30

ბზობად ყოველთა მღდელთა ჟამი ჩემთჳს წირონ : მას

[1] ნღესასწაულ ... [2] ყ:

დღესა ტაბლაჲ დაეგოს უხუცბით : გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი : და ექუსთა ხუცესთა მიეცეს დრაჰკანი ორი :·

ესე ექუსნი საუფლონი დღესასწაულნი :· ჩემ გრიგო-
5 ლისთჳს ზემო კსენებულისა ამის მონასტრისა მაშენებე-
ლისათჳს განმიჩენიან · რაჲთა ჩემთჳს აღაპსა ჰყოფდენ ამით სახითა :· * * p. 132

112. და ესრედ[1] ამასვე : პირსა : ზედა : განვაწესებ : და დავამტკიცებ : სანატრელისა : ძმისა : ჩემისა : აბაზ : მაგზ[2] :
10 მაგისტროსისათჳს :·

დიდსა პარასკევსა ტაბლაჲ დაეგოს ჯუარისაებრ : და გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი : და დაღაცათუ მას[3] დღესა ჟამის წირვაჲ არა აღესრულების · არამედ უსის-
ხლოჲსა მის მსხუერპლისა განახლებაჲ იქმნების : ჯერ არს
15 რაჲთა ექუსთა ჟამის მწირველთა ორი დრაჰკანი მიეცეს :·

დიდსა შაბათსა მღდელთა ჟამი ძმისა ჩემისა აბაზისთჳს წირონ : მას დღესა ტაბლაჲ დაეგოს უხუცბით : გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი : ექუსთა ხუცესთა მიეცეს დრაჰკანი ორი :

20 აღვსებასა დღესა ყოველთა [მღდელთა] ჟამი ძმისა ჩემისათჳს წირონ : ტრაპეზი დაეგოს ბრწყინვალე გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი : ექუსთა ხუცესთა დრაჰკანი ორი :·

ამაღლებად ყოველთა ძმისა ჩემისათჳს წირონ : ტრაპეზი დაეგოს უხუცბით : გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი :
25 ჟამის მწირველთა დრაჰკანი ორი :·

სულისა წმიდისა მოსლვად ყოველთა ძმისა ჩემისათჳს ჟამი წირონ : ტაბლაჲ დაეგოს ბრწყინვალ[ე] გლახაკთა განეყოს დრაჰკანი ათი ექუსთა ხუცესთა დრაჰკანი ორი :· * * p. 133

დიდი ხუთშაბათი ზემო დაიწერა სანატრელისა მამისა
30 ჩუცნისა ბაკურიანისათჳს : და ათ[ი დრაჰკანი][4] დაგჳწერია

[1] იდ. [2] Sic. [3] თს. [4] ათ თჳს, cfr p. 101.

გასაყოფელად გლახაკთა : კუალად მუნითცა[1] მიეცეს
მღდელთა ქამის მწირველთა ორი დრაჰკანი :·

113. და მიცვალებასა წმიდისა ღმრთის მშობელისასა
რომელ არს დღესასწაული წმიდისა ეკლესიისა ჩუჱნისაჲ :·

და თავის კუჱთასა წმიდისა იოვანე ნათლის მცემელისასა 5

და გიორგი წმიდობად : ძმათა მონასტრისათა განეყოს
თორმეტ თორმეტი დრაჰკანი :·

ამათ სამთავე[2] დღესასწაულთა : ოცდა ათექუს მეტი
დრაჰკანი მონასტრისა ჩუჱნისა მონაზონთა განეყოს : ქამის
მწირველთა და ყოველთა ძმათა ერთობით სწორად :· 10
ათორმეტი ღმრთის მშობლისა მიცვალებად :· ათორმეტი
თავის კუჱთად : ათორმეტი გიორგი წმიდობად :·

114. რაჲმეთუ არს უწყებად :· ოჳკუჱთუ ხარებაჲ დიდსა
ხუთშაბათსა მიკუდეს ექუსთა მღდელთა ქამის მწირველთა :
* p. 134 სამთა მამისა ჩუჱნი*სათჳს წირონ : და სამთა ჩემთჳს 15
ხოლო მათი განწესებული არა დააკლდეს : არცა რომელ
ვითარ გლახაკთათჳს განკჳწესებია თით[ოე]ულისა დღესას-
წაულისაჲ · არამედ წარსაგებელი ყოველი განეყოს :·

ეგრეთვე დიდსა პარასკევსა : და დიდსა შაბათსა : და
აღვსებასა უკუჱთუ ხარებაჲ მიკუდეს ესრეთ ჰყოფდენ :· 20

115. დიდებაჲ : ღმერთსა : სრულ : მყოფელსა : ყოველთა
კეთილთასა :·

და დიდებაჲ : ყოვლად : წმიდასა : ღმრთის : მშობელსა :·

[1] მონითცა. [2] სამთთვე.

INDEX VERBORUM

INDEX HUIUS TOMI

CORPUS
SCRIPTORUM CHRISTIANORUM ORIENTALIUM
EDITUM CONSILIO
UNIVERSITATIS CATHOLICAE AMERICAE
ET UNIVERSITATIS CATHOLICAE LOVANIENSIS
Vol. 144

SCRIPTORES IBERICI
TOMUS 4

TYPICON
GREGORII PACURIANI

INTERPRETATUS EST

MICHAEL TARCHNIŠVILI

LOUVAIN
IMPRIMERIE ORIENTALISTE
L. DURBECQ
1954

INTRODUCTIO

Textus ibericus huius versionis continetur in manuscripto n. 581 anni 1702, quod asservatur in Bibliotheca Nationali Sofiae in Bulgaria. De eo iam fusius locuti sumus in praefatione ad textum.

Quoad versionem latinam haec dicenda esse existimanus. Propter typici indolem peculiarem eiusque textus unicitatem in litteris georgianis necnon ob non paucos terminos sic dictos technicos e vita sociali, administratione, iure rebusque nummariis quos a graeco Iberus simpliciter mutuatus est, versio difficillima evasit, eo magis quod de sensu genuino terminorum saepe non clare constat, deficientibus lexicis congruis et adaequatis graecitatis aetatis byzantinae. Interdum etiam nonnulla verba iberica, quae in hoc textu prima vice, nisi fallor, occurrunt, tanta obscuritate laborant ut eorum translatio genuina impossibilis videatur. Propterea quaedam eorum in vertendo immutata reliquimus, exspectantes maiorem claritatem e temporum decursu.

Instituta comparatione textus graeci cum textu iberico, dicendum est neutrum textum videri versionem esse alterius, sed utrumque liberam elucubrationem esse earundem fere rerum, dum auctor amplificat aut restringit hic graecum illic ibericum textum, atque cum uterque textus mutilus sit, unus feliciter alterum complet. Viget tamen magna discrepantia inter eos a pagina 125, et a pagina 130_{1-5} textus iberici pars liturgica omnino desideratur in graeco.

In vertendo nobis magnae utilitati fuerunt opera Franscici DÖLGER, *Beiträge zur Geschichte der byzantinischen Finanzverwaltung, besonders des 10. und 11. Jahrhunderts (Byzantinisches Archiv,* 9), Leipzig-Berlin, 1927; EIUSDEM, *Aus den Schatzkammern des heiligen Berges, Textband,* München, 1948; Φ. Κουκουλές, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός, II, Athenis, 1948.

* [CHARTA TYPICI] * p. 1

1. Gloria salvatori soli Deo nostro : Patri principio carenti et eius Filio unigenito et vivificanti sanctissimo Spiritui eius qui dat verbum magna cum vi annuntiantibus.

5 **2**. Nunc autem incipiamus in Deo componere definitionem hanc monasticam et praeceptum canonis pro unā vitam acturis factis monachis qui habitaturi sunt in nomen sanctissimae reginae nostrae Dei Genitricis aedificatum Iberorum monasterium Petrizoni; quae (regula) conscripta et approbata est me iubente Gregorio, benevo-10 lentia Dei sebasto et magno domestico Occidentis, filio beati archiducis Bacuriani orientalis et iberici. Qui ego quidem aedificator sum primum memorati nuperrime constructi monasterii et loci in eo sepulturae et quietis meae — quod monasterium nomine dato vocatur de nomine sanctissimae Dei Genitricis Mariae — atque pulchre 15 compositi sancti templi et vere tabernaculi Dei gloriae. Quae (ecclesia) in eo erecta est ut in auxilium et commendationem et in salutem et opem (?) sit mihi qui venumdatus sum peccatis, et fratri meo germano beato Abasio magistro.

* **3**. Cum enim amore et fraternitate spiritali prosequebar monas- * p. 2 20 terium Panagii venerabile quod est intra urbem a Deo custoditam Constantinopolim, novam illam Romam, et valde mihi placebant et rata erant eorum ordo et regula monastica, vita monachalis et disciplina quae apud eos vigebant, propterea volui et ego eodem modo, eodem ordine eaque regula instituere hoc quoque monaste-25 rium nostrum et ecclesiam omni cum observantia ecclesiastica; et ut cum hegumenus noster tum alii fratres omnes vitam ea ratione degant qua vivunt inhabitantes supra dictum monasterium iuxta totam eorum regulam, quam his actis conscribere intendimus.

4. Si enim iis, qui natura cives, quondam vitae bonae assueti et 30 molliter educati sunt, in tali et tanta civitate incolis abundanti, grata est huiusmodi lex ab eorum fundatore condita, et illi firmiter ac inconcusse tenent hoc eis traditum institutionis eorum sancitae depositum, et nunc nos quoque ipsi Iberi, o patres et fratres, qui in hoc monasterio habitamus, dum, in mundo degentes, origine

fortes manu sumus atque re militari educti et durae vitae assuefacti, nunc autem ad hanc regulam monasticam accedentes extra civitatem mansionem habemus[1] procul mundo et mundanis, in hoc tam amoeno eremo qui plenus est multorum bonorum, id est, multarum ac iucundarum aquarum et fontium, in quibus multi habentur optabiles pisces, * atque varii generis fructuum, pomorum et vinearum ac hortorum diversae speciei, necnon omnium aliarum rerum, quibus indigent monachi, nonne magis suscipienda et custodienda erit nobis regula illa ab eis praescripta?

5. Nisi tamen contingat, quod ego nolim, ut aliquis, praeter hanc a nobis datam institutionem venerabilis monasterii Panagii, lasciviorem ac faciliorem vitam desideret maioremque quietem cupiat, ii laeti eo abeant ubi inveniant desiderium cordium suorum, quoniam nec beati illi vitam praedicaverunt angustam, sed ut viam teneamus mediam.

6. Nunc ergo ordo hic coenobiticae disciplinae libri quem elegimus et ex supra dicti venerabilis monasterii Panagii regula transtulimus aliaque pauca, quae nos addidimus et eo inseruimus, haec sunt quae singillatim declarant in fronte indicti capitum numeri. Sic porro eo instituimus ut omnis cuiusque gradus investigator suo tempore facile possit quaesitum suum invenire.

7. (1) caput. Quomodo vel quibus facultatibus erectum sit venerabile hoc Iberorum monasterium.

(2) caput. Qualia vel cuius generis dona et loca data sint huic sanctae Ecclesiae.

(3) caput. De immunitate coenobii nostri ab omnibus tributis regiis et pontificalibus atque ab impensis erogandis ex meis et fratris mei Abasii comparationibus quae sunt mobiles et immobiles et se ipsas moventes.

(4) caput. De unitate et vita coenobitica fratrum * conventus et de prohibitione vitae in cellis solitariae et de eo quod eis non liceat ad usum proprium aliquid sibi curare aut in cellis suis cibum conficere.

(5) caput. De hegumeno monasterii, quomodo ille eligendus et confirmandus sit, et de ritu quo post primum (hegumenum) eius successor constituendus sit in eodem munere monasterii.

[1] Cfr *Hebr.*, XIII, 13-14.

(6) caput. De copia monachorum ac numero quos instituimus ideo ut ne deficiant neve ab eis emolumentum pro panis pretio vel ut donum petatur, atque quot eorum officiales et ministri constituendi sint et quo more.

5 (7) caput. De sacerdotibus missam celebrantibus, quomodo ii eligendi et collocandi sint vel quot dies in hebdomade pro principatu missa celebranda sit.

(8) caput. De mensa apponenda et de apparitoribus cum silentio et tranquillitate ministrantibus.

10 (9) caput. De indumentis vel de indumentorum pretio, quomodo hoc aut quo tempore dispensandum sit, ut hegumenus distribuat id fratribus.

(10) *caput.* De tribus ieiuniis cum sanctitate observandis atque de beneficiis pauperibus quotidie elargiendis.

15 (11) caput. De festis diebus sanctae ecclesiae nostrae et de aliis Domini festis clarorumque sanctorum quae sollemniter peragenda sunt.

(12) caput. De ecclesia nostra sancta candelis et lucernis exornanda atque illuminanda et quomodo id faciendum sit. Et de 20 oratione cum perseverantia facienda, sicut decet ut ea pie devoteque perficiatur.

* (13) caput. Quomodo fratres cotidie hegumeno confiteantur oporteat cogitationes et facta et omnem culpam quae eis acciderint. * p. 5

(14) caput. De operibus servilibus et de labore et quod omnino 25 psallendum est in opere.

(15) caput. Ne fratres absque mandato hegumeni e monasterio exeant neve foris vagentur et de eis qui hypocrite ac simulata mente in ecclesia oraverint.

(16) caput. De officialibus monasterii qui sunt oeconomi et dis-30 pensatores.

(17) caput. Praecipitur ut se segregent ab eunuchis qui sunt spadones et ab aliis natu minoribus.

(18) caput. De exemptione monasterii et libertate eius ab omnibus familiaribus meis longinquis ac propinquis a quibusdamque aliis; 35 ne quis unquam habeat quandam participationem de eo.

(19) caput. Quodsi hegumenus vel alius officialis votis suis mentitus et quandam rem monasterii vel ecclesiae furatus sit, excidatur talis homo.

(20) caput. De iis qui donaria offerunt ecclesiae ut sacra celebrentur pro eorum defunctis; instructio quomodo ea accipere oporteat.

(21) caput. Instructio ad fratres facta quomodo oporteat memoriam mei et defunctorum meorum agapenque recordationis meae necnon largitiones pauperibus facere. 5

(22) caput. De defunctis hegumenis et fratribus monasterii, quomodo memoriam eorum agenda sit cum sanctae missae celebratione atque oratione.

* p. 6 * (23) caput. Ne mulier monasterium nostrum ingrediatur, neve unquam coenobium sanctimonialium intra eius fines aedificetur. 10

(24) caput. Ne in monasterio nostro presbyter graecus et monachus collocetur et qua de causa sic agitur.

(25) caput. De consanguineis et servis nostris Iberis qui ad ordinem monachicum venient, quomodo ab archimandrita et fratribus suscipiendi sint, aut quomodo illi debeant se gerere et communitati ministrare. 15

(26) caput. De ratione putanda et de calculo ponendo cum oeconomis aliisque officialibus ab hegumeno et cum hegumeno a fratribus. 20

(27) caput. De commemoratione communi omnium fratrum defunctorum, ut sine intermissione animae defunctorum commemorentur cum oratione et missae celebratione.

(28) caput. De nosocomio monasterii, quomodo eis (aegrotantibus) cum lenitate ac suavitate consulendum sit. 25

(29) caput. Quam ob rem aedificata sint a me xenodochia quae sunt hospitia Stenimachi, Marmari et Prilonghi, et quomodo ordinata sint.

(30) caput. De primo a me constituto hegumeno Gregorio Vanensi, quomodo constituendus sit eius successor et quo die. 30

* p. 7 (31) caput. De pueris diaconis, ubi ii debeant commorari * et quomodo instrui ac postea ingredi monasterium et de sacerdote qui habitet in Sancto Nicolao.

(32) caput. Ne hegumenus stipendia concedat cuidam fratri vel alii cuicumque ut ea teneat in ditione aut aliquid venumdet ecclesiae proventuum. 35

(33) caput. De libro hoc disciplinae perattente custodiendo, qui est Charta Typici, et quomodo oporteat eam legi.

8. Benedictus est omnino Christus Deus noster nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

(1) CAPUT

ET VERBA INTRODUCTIONIS DE ERIGENDO HOC SANCTO MONAS- 5 TERIO.

9. Quoniam vere expedit et aequum est in universum omnibus christianis orthodoxis, qui baptizati sunt in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, communem illum omnium hominum finem exspectare et diei mortis suae curam et in mortuorum resurrectionem spem 10 habere atque timendum illud et tremendum discrimen recordari iudiciorum Christi Dei et Salvatoris nostri veridicorum de unoquoque nostrum et secundum uniuscuiusque nostrum opera veram retributionem; cui debemus omnibus nostris viribus studere et consulere, dum hac in vita sumus, ut omnibus viribus nostris properan- 15 ter enitamur tremendas illas effugere * aeternas poenas ignemque * p. 8 gehennae et secundum mandati vocem sancti Evangelii hicce dare pro nobis et compensare Deo pretium redemptionis bonum ut coram Deo sit veluti momentum quoddam paululum ei porrectum quo digni efficiamur inaccessibilia philanthropiae eius bona attingere et hoc 20 modo nobis bona opera pro facultate singulorum comparare et hac ratione laborantes de hoc mammona iniquitatis facere nobis amicos rationabiles qui nos recipiant[1] in saeculum venturum, ut haec omnia sic pertractantes, divina attacta hereditate, una cum eis plane digni sumus qui a Christo remissionem peccatorum consequamur.

25 **10.** Quibus consideratis ego Gregorius supra dictus sebastus et magnus domesticus, nimis peccator et indignus servus Christi, vidi me a pueritia mea usque ad senectutem vanum ac vacuum omnibus bonis operibus, tantummodo dignum vera et orthodoxa christianorum fide Iberorum factum qui eam ex aequo et indivise tenent una 30 cum firma fide et confessione verorum generis Graecorum. Et quamquam ab initio cupiebam et adhuc in Oriente vitam degens usque ad tempus quo sedem in Occidente collocaveram, cogitabam quomodo ecclesiam et monasterium conderem ut sepulturae et requiei essent scelestis ossibus meis, attamen propter peccata mea multa 35 et ob inconstantiam huius mundi operum, necnon ob meam propen-

[1] Cfr *Luc.*, XVI, 9.

sionem amoremque in sollicitudines rerum labentium, non dignus inventus sum usque adhuc exsequi cogitatum meum.

* p. 9 **11.** * Nunc vero hora senectutis meae, nullo pacto cum mea sapientia atque scientia aut intelligentia, sed magis innumerabili et ineffabili philanthropi Dei nostri benignitate et miseranti aspec- 5 tu in me indignum atque omnino inutilem servum suum, paulum quidem excitatus sum ex huius labentis mundi aerumnis et recordatus diem meum supremum atque instantem operum meorum retributionis terrorem metumque, et sicut iam dixi, considerans me inanem ac vacuum omnibus Deo gratis operibus, propterea invoca- 10 vi meam omniumque peccatorum spem ac post Deum refugium et salutem christianorum, super omnes benedictam Christi Dei nostri matrem semper virginem Mariam, omnino sanctam Dei genitricem, et una cum ea caelitus mirabilem magnum illum praecursorem ac Baptistam Christi inter natos mulierum multo maiorem sanctum 15 Iohannem [1], similiterque ipsum instar fulgoris micantem archimartyrem caputque Christi confessorum fortiter decertantem sanctum Georgium, faciens eos duces mihi vitae intercessoresque coram Christo Deo nostro in die iudicii cum omnibus sanctis Christo placentibus et dilectis. 20

12. Et cum omni diligentia necnon magnis sumptibus aedificavi ecclesias domus mansionis gloriae sub nomine trium simul horum supermirabilium amoenas ac pulcherrimas pro facultate mea atque * p. 10 secundum versabilitatem inconstantium * et mutabilium temporum huius mundi labentis : in provincia Philippopoleos versus partem 25 eius meridionalem in valli valde munita, in finibus vici qui Petrizon dicitur qui Basilicaris declaratus est, quo sancti summique imperatores nostri per suas sanctas authenticas atque venerandas aureas bullas me donaverant pro operibus meis multo cum sanguine fideliter praestitis. Quippe qui ab aetate iuventutis meae usque ad senec- 30 tutem meam nunquam dubitavi quin sanguinem meum et multorum cognatorum meorum atque hominum meorum funderem ut placerem maiestati eorum, ubicumque iussus sum ei servire in Oriente ad utilitatem et servitium eorum. En vere Graeciae praesto fui et usque eo quoad captivitatem abii atque cum non paucis consan- 35 guineis meis in manus ethnicorum me tradidi; et si dicam paucos

[1] *Matth.*, XI, 11.

tantum nostrum lecto iacentes mortuos esse in pace, qui Graeciae et vivificatoris ligni hostium manu gladio non periissent, non mentiar.

13. Nunc vero, quia Deus me dignum fecit desiderium cordis 5 mei complere, et perfectae sunt sanctae hae ecclesiae una cum monasterio saepe circumdato et cum cellis, ex multis mearum possessionum sumptibus, de quibus audeam dicere : ne minimum quidem penus alienum aut undelibet extortum vel aliud incolis meis servitute aut angustia oppressis gratuito detractum * adhibitum est ad aedi- * p. 11 10 ficanda hanc sanctam ecclesiam et monasterium, sed omnia meis sumptibus facta sunt.

(2) CAPUT
DE LARGITIONIBUS ET DONIS ET LOCIS QUAE DATA SUNT HUIC ECCLESIAE AC COLLOCATA SUNT IN EA.

15 **14**. Dedi ergo et confirmavi sanctae ecclesiae meae ego Gregorius voluntate Dei sebastus ac magnus domesticus totius Occidentis, filius animā-benedicti Bacuriani ex meis per aureas bullas mihi concessis lucro et patrimonio meo quae habebam in dominatu pleno et potestate inconcussa per aureas bullas a tributis libera :

20 **15**. Primum in ipsa provincia Philippopoleos castrum dictum vicum Petrizoni, qui Basilicaris dicitur, totum cum omnibus eius villis : villam Ivanova, in qua nunc monasterium erectum est, villam Petrizoni et villam Vačkova, villam Dobrolonghi, villam Dobrostani, villam Mossinai, villam Labkova, villam Livorova; haec omnia 25 cum eorum confinibus ac limitibus atque cum omni iure necnon cum ab initio bonis eorum possessis et reditibus iuxta pro eis factam limitum descriptionem.

16. Dedi etiam cum eo nexum magnum vicum meum Stenimachi cum eius a me aedificatis duobus castris atque eodem modo similiter 30 cum villis : Lipitzoni et cum villa sancta Barbara quae * prope * p. 12 Phrenaki iacet necnon cum suis hesychasteriis : sancto Nicolao, sancto Elia, sancto Georgio supero et infero quod vico adiacet, omnino eodem modo cum ab initio circumscriptis confinibus suis et una cum a me posita limite inter eum et secundum castrum 35 Votinai.

Praeterea dedi castrum quoque Vanskai una cum novo castro

Vrissi et cum omnibus aliis vicis ac villis eius atque cum saltibus et omnibus confinibus bonisque ab initio possessis.

17. Similiter dedi in Thopholizis, nomine praetorion, vicum qui dicitur Ǧelova una cum omnibus suis largitionibus ac confinibus omnibusque prorsus bonis. 5

Dedi eidem supra dictae ecclesiae meae in provincia Voleronii in praesidio Misynopoleos praedium meum Zauzi una cum omnibus suis confinibus et ab initio possessis bonis plane, et intra castrum Misynopoleos a me thesauro meo comparata ad domus aedificandas reservata loca ac domus in eo a me erectas similiterque manu pueri 10 mei Vardani curatoris thesauro meo emptas domus in eodem castro Misynopoleos atque extra castrum monasterium sancti Georgii quod iacet in radicibus montis Papikii una cum eius vineis et campis et hortis et omnibus iuribus possessionibusque. In eadem provincia Vandi Perithorii dedi praedium meum nomine Mina una cum adiunc- 15 tis terris et campis suis sicut scriptum est in commentario traditionis; eodem modo (dedi) aulam intra castrum Perithonii (positam) * p. 13 * quae Achsarthani fratris generi nostri fuit una cum omnibus aedificiis et possessionibus.

18. Haec igitur omnia, quae nominatim supra scripta sunt, dedi 20 supra dicto monasterio meo Iberorum Dei genitricis Petrizoni et, sicut iam dixi, una cum omnibus eorum confinibus atque ab initio patrimoniis possessis, iuribus ac eorum iugis, cum omnibus sementibus et cunctis locis et reditibus.

19. Beatus vero frater meus Abasius magister taliter scripserat in 25 suo testamento quoniam : « Ubi frater meus Gregorius voluerit aedificare ecclesiam sepulturae, me ibi sepelitote ». Et una cum aliis penoribus scripserat et instituerat veluti partem pro anima sua vicum Prilonghi in provincia Thessalonica, qui est in principatu Stephaniani, quem ille possidebat per honorabilem et venerandam 30 veridicam bullam auream sibi datam pro praediis quae Antiochiae reliquerat. Et haec quoque in suo testamento scripserat quoniam : « Si frater meus non potuerit aedificare ecclesiam et monasterium, tunc ubi sepultus ero illuc detur hic vicus ».

Attamen cum Deo duce a me aedificata sunt supra dicta haec 35 ecclesia et monasterium meum, ad normam mandati eius fecimus et huc transtuli reliquarium eius in monasterium ac ecclesiam sepulturae meae et ibi in sepulcrum deposuimus corpus eius et

sicut oportebat atque decebat magnam meam et multam sollicitudinem pro eo et fervide aestuantem amorem quem in eum habebam, * sic eum cum honore et dignitate curae habuimus et quae sunt utilia animae eius omnia instituimus, ac multa manu mea dedi distribuenda ex penoribus pecuniisque meis : primum quando Theodosopoli fui et nunc cum denuo reversus sum in Occidentem. * p. 14

Nunc vero, ut dixi, vicum illum iuxta instructionem eius monasterio nostro dedimus et sepulturae eius, atque mandavimus ut oratio multa et missarum celebratio fiat pro eo, sicut infra scriptum est. Dedimus ergo hunc vicum Prilonghi monasterio nostro una cum omnibus eius castris ac villis, xenodochiis atque omnibus suis confinibus et ab initio possessionibus et iuribus eius.

20. Scripserat etiam in testamento suo beatus frater meus et mihi legatum dederat eodem modo ex locis per auream bullam sibi donatis : vicum Zraviki una cum Caesaropoli qui invenitur in provincia Serai in praesidio Zavaltoni una cum piscinalacu eius et villa quae dicitur Chlavava, et (Abasius) me constituerat herum et dominum huius vici et castri.

Sed desiderio et religioso eius amore (ductus) atque etiam eo quod nunquam me acervationi dedi ut annonam huius mundi compararem, quia Deo volente atque fortuna sanctorum summorumque imperatorum et mea ipsius diligentia et cura nihil mihi deerat neque acervationem quandam habebam curae, propterea primum dictum hunc vicum et castrum quae mihi legata dederat (frater meus), institui et dedi eum quoque huic supra dictae ecclesiae et monasterio * meo atque sepulturae eius. Nunc ergo supra dicta castra et vici et praedia omnia quae obtulimus et dedimus sanctae ecclesiae nostrae et monasterio Iberorum Petrizoni, (horum) omnium nomina in honorabili ac veridica aurea confirmationis bulla singillatim conscripta sunt. * p. 15

21. Multa quoque alia penora instituerat primum dictus beatus frater noster ut ea pro anima eius darentur manu mea ex acquisitionibus et bonis suis, id est ex thesauro argenti vasorum, ex vestibus atque omnibus aliis penoribus similiterque quadrupedibus necnon ex rebus omnis generis; quia volente Deo dives erat et omnia necessaria indeficiens habebat. Nec tamen parvam meam etiam gazam habebat ille apud se depositam, quandam manu mea ei datam ac quandam aliam postquam Orientem dux Theodosopoleos

petieram (ei dederam) : omnem reditum praediorum meorum his annis ipse mandatu meo percipiebat, quoniam nullum eo fideliorem animae meae habebam neve ille alium quendam me fideliorem habebat. Et quae mea erant apud eum omnia aera prisca erant : Romanati, Monomachi, Ducati sextuplex et Michailati, quorum ex Oriente reversus, post fratris mei obitum ne una quidem unciam inveni neve ex mea neve ex eius gaza quam ille pro anima sua iusserat dari. Supra vero relatae acquisitiones omnes quarum nomina singillatim supra * scripta sunt, sic prorsus dedimus una cum omnibus penoribus suis, regalibus iugis atque etiam agricolis suis, montibus ac planitiebus, silvis et saltibus pascuisque, vineis et pomariis, molis atque domibus, lacu terraque, castris et cum omnibus suis aedificiis atque omnibus possessionibus suis necnon reditibus internis et externis omnibus mobilibus et immobilibus ac se ipsa moventibus,

22. Pariter obtulimus et dedimus effigies venerandas multas crucesque dominicas plenas reliquiis ligni vivificantis, atque evangelia iberica et graeca quorum plura lapidibus pretiosis plurimo constantibus et margaritis ac vitro smaltoque instructa sunt, et multa alia varii generis ornamenta ecclesiae, quae sunt calices et patenae et turibula ex argento atque lychni pendentes argentei et pocula splendide pretiosa, necnon vestes regales venerandae ab ipso sancto rege, Domino Alexio Comneno, suis sanctis humeris positae, mihi missae eo tempore quo Deus sua magna cum potentia auxilioque fortis suae dextrae pariterque fato sancti ac summi imperatoris nostri prostravit ope nostra impium illum ac nimium fortem hostem Christianorum atque Graeciae populum Pezinagorum quorum cladem stragemque ne scriptis quidem mandare possim, quod credo fore ut post mortem meam per longa tempora memoria teneantur mirabilia tunc a Deo facta. Aequaliter ea vestimenta dedi quae, * cum Deus misericordia sua a captivitate Cumanorum me liberaverat, sanctus rex ac potens sebastocrator frater maiestatis eius mihi miserat.

Dedimus quoque alias vestes inconsutiles magni pretii aliasque icones in tabulis depictas, aureis laminis et coloribus pulchre instructas ad usum et ornatum ecclesiae necnon vasa lychnis apta una cum catenis cypriis et candelabra multa; et horum omnium, quae ecclesiae nostrae sanctae dedimus, mensuram et formam in hoc libro singillatim infra inscripsimus.

(3) CAPUT

DE IMMUNITATE MONASTERII NOSTRI AB OMNI GENERE VECTIGALIUM ET SERVITUTIS.

23. Post haec omnia mandavi ut ecclesia mea sancta atque cellae
5 laboris et eremi atque monasterium coenobiticum sint ab omni servitute regis et principis, cum iis omnibus supra scriptis ac emolumentis quae conscripsimus et dedimus huic monasterio simul cum iis omnibus quae ambulant et iacent et se ipsa movent; ut sint ergo libera, immunia, suae ipsorum dominationis ditionisque, servitute
10 exempta atque nulli vectigali regio subiecta vel patriarchali vel metropolitano aut episcopali aut coenobiarchae, magis vero libera et immunia sint a metropolita Philippopoleos adeo ut ne in oratione litanica quidem liceat nomen eius commemorare, * sed hoc tantum * p. 18
dicatur : « Memento, Domine, omnium episcoporum orthodoxorum »
15 et cetera. Eodem modo monasterium meum liberum est ab omnibus principibus et dominis laicis ab infimis usque ad summos, prout haec omnia confirmata sunt veridicis ac regiis bullis aureis.

(4) CAPUT

DE COMMUNEM VITAM DEGENTIBUS CONVENTUS FRATRIBUS
20 ET DE VITA IN CELLIS SOLITARIA PROHIBITA.

24. Voluntate Dei iuxta mandatum priscorum patrum sanctorum volui etiam ego vilis ac indignus servus Christi praescribere monasterio meo et in eo habitantibus fratribus ut cuncti communem simul vitam vivant, cum hegumenus tum fratres; sint sapientes
25 ac prudentes tum in divinis tum in humanis, fideles et una voce ac mente omni ex parte vitam degentes placidam ac quietam. Et mensa sit eis una et communis, quia nullo modo volo ut duplex species panis aut cibi aut aliorum alimentorum conficiatur vel duplex vini species detur, propterea quod ubi vita habetur communis ibi non
30 licet hi victum potumque meliorem sumant quam illi, neve ipse coenobiarcha, quoniam potius eum decet maiore excellere humilitate ac disciplina, ut ita alios sub regula possit continere et conservare.

25. Prohibeo ne frater sibi ipsi locum * quendam curet neve sibi * p. 19
35 operatum vel quadrupedem acquirat, aut in cellis suis quandam rem conservent (fratres), quoniam haec cuncta nos foras eicimus :

solum edere et bibere occulte vel publice vel una cum aliis, quia qui hoc facit, adversatur voto et praecepto quod coram Deo et hominibus non homines sed angeli in caelis conscripserunt, de quo rationem daturi sumus ante thronum Christi timendum. Pariter non licet duas habere supellectiles neve intritam conficere aut extra 5 mensam praeparare vel aliquid cibi ad mensam communem afferre ibique manducare, ne vice templi sancti ac mensae apostolicae nundinarum forum fiat hic locus [1]. Sin vero infirmitas vel summa senectus fuerit causa ut alicui praestetur quaedam consolatio, licet, paululum tamen. 10

26. Attamen si quis principum vel molliter ac delicate viventium veniat ut monachus fiat, et tales homines domesticum vel discipulum postulent, non concedimus id. Nam si quis id permiserit et eis locum dederit, non solum hoc modo inaequalitas et discrepantia inter fratres irrepet vitaeque communis disciplina mutabitur, sed 15 etiam magnum damnum novitasque non spiritalis introducentur; atqui loci acquisitionibus vice utilitatis damno magno erit et in eo habitantibus detrimentum inferetur pertinacia ea quaestusque cupiditate, quoniam propriam ac privatam regulam quaerentes com- * p. 20 munis regulam vitae et opus in vitium et falsitatem * convertunt 20 et, ut ita dicam, utilia cum arrogantia inutilia declarant. Verumtamen ii potius debent cum Dei timore et sapientia aliorum officium ministerii suscipere, et esculenta potulentaque in cellis suis non abdere, neque publice vel clam manducandi desiderio protrahi, quoniam prohibemus ne quis haec omnia habeat et nolumus fratres 25 aliquam rem habeant ad usum proprium publice vel occulte parvam vel magnam, neque vel quidquam ab aliis accipiant vel cuicumque dent beneficium quamvis pauperi. Ne quis ignarus sit harum rerum quae laudabiles non sunt; diabolicae enim sunt atque alienae legi et regulae observantiam dissolventes. 30

27. Nam cum nullus habeat facultatem in se ipsum dominandi, quomodo ille possit dominus esse rerum aliarum prout suarum, et qui omnia sua reliquerit, quomodo ille possit de re aliena disponere atque eam uti suam petentibus impertiri? Qui enim semel se ipsum abnegavit voluntatemque suam, atque iustitiae se dedit, postea vero 35 (se ipsum) ambitione regit, quid aliud talis homo facit, nisi quod se

[1] Cfr *Joh.*, II, 16.

iustitiae subducit et servus peccati fit? Et quam dabit Christus mercedem tali homini qui suam confirmare iustitiam sataget, iustitiaeque Dei non obediet? Aut quod opus misericordiae aut peregrinorum amoris erit hoc, quando quis ne minimum quidem damnum 5 suscipere velit sed loco eius quod pauperi dedit * aliud penus postulet a superiore, et pro vetere novum, in vicem inutilis rei utilem desideret, perverse mercaturas faciens? Nonne ergo manifestum est quod, sic agens, sollicitus es non de hospitalitate vel misericordia in pauperes sed ex quaestus cupiditate et avaritia cum 10 eorum iactura pie mentiris et ob fictum proximi amorem simulas quasi frigus ac famem patiens. Nonne ergo hoc modo (agens) puniendus eris?

* p. 21

28. Expedit ergo et iustum est omnes esse conspicuos magnopereque doctrinam hegumeni sequi, atque id solum praeceptum 15 et legem ac divinum mandatum agnoscere quod ille mandaverit, et non induci quasi sibi indulgentes ad rapinam neque ignorare communem atque ad omnes pertinentem esse hospitalitatem ac beneficentiam quae fient a servitoribus et curatoribus ecclesiae.

Nunc ergo si quis hanc regulam non observaverit, sed ad maiora 20 manus tetenderit, atque caelestem illam obedientiam perfide perturbaverit, neque se corrigere iustitiaeque obsequi voluerit, iste homo filiatione destitutus, hac fraternitate alienus declaretur atque divino hoc habitaculo excidatur et eiciatur.

(5) CAPUT

25 DE HEGUMENO MONASTERII QUOMODO ILLE ELIGENDUS ET CONFIRMANDUS SIT AUT, POST PRIMUM HEGUMENUM, * QUOMODO SEQUENS CONSTITUENDUS SIT IN EODEM MONASTERII OFFICIO.

* p. 22

29. Vere et iuste expedit ante omnem horum propositorum institutionem, fratribus monasterii superiorem creare selectiorem atque 30 disciplinae amantiorem, quod nobis praeter omnia nimis urgens videtur. De qua re totam mentem nostram diligentiamque excitantes invicemque sententiam rogantes, hanc invenimus rectam et omni perturbatione liberam viam. Quamdiu ego conditor supra dicti monasterii vixero, is quem ego instituero (superior) sit et, si cum disci- 35 plina et sinceritate in huius regulae praecepto perstiterit, in officio hegumeni maneat usque ad diem mortis suae. Sed eum, qui post ipsum iuxta temporis ordinem constituendus est superior, hora

obitus sui ipse primus eligat tamquam secundum praepositum fratribus dandum pastorem, non tamen ob eius consanguineitatem vel amicitiam sed cunctis fratribus consentientibus atque approbantibus (superiorem) faciat eum qui eo tempore capax sit ac excellens praeter omnes prudens et aequus animo. Verumtamen expedit ei qui fratrum fit superior, potestatem ei in manus translatae paternitatis ita tenere ut ille non sua sponte festinet ad hanc vocationem, sed, prout superius dixi, electionem ac mandatum exspectet praepositi. Sic enim omnes agant volo, praesertim tale opus hac ratione perficiant, sed non sine licentia atque consensu diem supremum obeuntis hegumeni.

* p. 23 **30**. * Primo praeposito vita functo, ei (novo) detur potestas principatus consentientibus ascetis (?) et officialibus monasterii atque eis qui defuncti animae curatores fuerint.

Praeterea haec etiam dicam. Post extinctum hegumenum a me electum ac constitutum, si accidat ut, improviso e vita discedens, incapax sit ita agere et aliquem pastorem gregis creare, tunc fratres meliores et ascetae necnon docti et animae curatores (omnia) perpendentes eligant et constituant hegumenum unum ex fratribus, hoc facientes iuxta regulam primum a me statutam. Novus vero creatus se teneat et stet haud secus quam si ab ipso defuncto esset electus ac constitutus.

31. De collocando hegumeno et de eius agendi ratione sic statuimus. Primus hegumenus obiens, id est ad Deum migrans, dum in hac vita est, omnes fratres una congregat ille et eum qui post ipsum praepositus facturus sit, eis praesentat et admonet eum, ut totum a nobis antea definitae regulae ordinem observet, iuxta eum conversetur, nullam habens facultatem suo arbitrio disponendi de quadam re. Et tertio die post sepulturam defuncti hoc modo agendum est cum novo hegumeno : nocturnis vigiliis officioque defunctorum persolutis, mane hora synaxis, divinum mysterium sancti altaris conficientes * fratres omnes in medium eum locant et iuxta ordinem omnes singuli genibus submissis eum venerantur atque osculantur. Postea vero his peractis, laeti omnes ad triclinium invitantur in Domino et mensa apponitur large Deoque gratias agunt.

* p. 24

32. Pro qua re adiuro et hoc doceo primum praepositum eumque subsequentes ut cum successu et sinceritate gregem pascat spiritalem iusteque agat cum fratribus in ipso Christo Iesu Domino

nostro, qui est aequus scrutator cordium et renum[1] et penetrabilior omni gladio ancipiti, perstringens usque ad divisionem animae ac compagum et pertransiens[2], et unicuique secundum opera retribuens[3]. Neque indigne et damnose aliquid de grege illo sancto
5 fraternitatis meditetur de quo ne unam quidem curam vel molestiam unquam habuit aut labore suo...[4]

33. Sicut oportet cum magno illo apostolo Paulo dicere cum censura quoniam : « Qui non operatur ne manducet »[5]. Qua de re quae (hegumenus) faciet ita faciat veluti ante oculos Filii Dei ut
10 videantur ab eo. Et omnes cum eo eodem ritu observent regulam et ministerium suum, iuste et sine dolo, quoniam eis suppetit gratia haec. Nam ubi non laboraverunt, (ibi) cum labore et sudore aliorum comparatis delectantur[6] rebus quas alii magna diligentia et multa cura ac sollicitudine congesserunt, quod tantum ii sciunt
15 qui id experimento norunt. His ergo omnibus absque labore et iactura perfruentes utentesque facti sunt. * Propterea eis opus est Deo semper gratias agere, sicut convenit, atque bonam habere nostri memoriam qui eis causa facti sumus istorum bonorum. * p. 25

Nonne ergo necesse esset omni homini in iustitia deambulanti per
20 totam suam vitam gratias agere Deo et Salvatori nostro pro eo quod ne minimam quidem curam in electum ac amoenum hunc locum impenderat quaerendum? Nos igitur sumus qui totam curam suscipimus huc illuc euntes totamque nostrarum possessionum regionem perlustrantes, interrogantes quaerentesque locum fratribus quie-
25 tis, quo meliorem commodioremque nusquam invenimus. Hoc nostrum ergo tantum in opere auxilium...[7].

(6) CAPUT

DE COPIA MONACHORUM AC NUMERO QUOS INSTITUIMUS IDEO UT NE DEFICIANT NEVE AB EIS EMOLUMENTUM PRO PANIS PRE-
30 TIO VEL PROUT DONUM PETATUR, ATQUE QUOT EORUM OFFICIALES ET MINISTRI CONSTITUENDI SINT ET QUO MORE[8].

34. ... ecclesiae ut ad normam synaxarii omnia perficiat. Sacerdotes vero liturgiam celebrantes sint sex, et archidiaconi duo, qui

[1] *Ps.* VII, 10. [2] *Hebr.*, IV, 12. [3] *Matth.*, XVI, 27. [4] Pauca desiderantur. [5] 2 *Thess.*, XVI, 27. [6] Cfr *Ioh.*, IV, 38. [7] Hic quattuor paginae desiderantur. [8] Totus hic titulus ex pagina septima desumptus est.

sanctuario inserviant atque eis quae ipsis mandata fuerint; alii subdiaconi (sint) duo sicut et lectores et canonarchae (praecentores?).
* p. 26 Unus vero fidelis ac timens Deum constituatur cimeliarcha * et arcarius uti custos ecclesiae ornamentorum et sacrarum rerum ac penorum atque thesauri, ut reditus quavis parte provenientes scrip- 5 tura accipiat scripturaque det. Et alter sit lampadarius et sacrista qui iuxta mandatum decani custodiat ecclesiae incensa et olium et candelas ac vinum missae necnon triticeam farinam, atque cum timore Dei expendat ea ut par est. In magnis vero diebus festis, cum ministerium ecclesiae auctum sit, coenobiarcha alios quoque fratres 10 adiungat sacristae ut ei sint auxilio. Alter vero sit cellerarius qui est « ostigani », secundum regulam monasterii insons et fidelis, qui in custodia habeat panem et lacticinia et intritam necessaria et oleum, mel atque omnia alimenta alia, et ipse ea expendat cum Dei timore. 15

35. Alter autem sit cellerarius et pincerna, timens Deum in suo servitio. Et alter sit tricliniarcha, alter xenodochus, duo sint nosocomi senum aegrotantiumque custodes curatoresque blandi. Alter vero electus et timens Deum sit observator, (id est) fratrum speculator, ut per monasterium commeans eos fratrum qui nondum hora matu- 20 tinarum cantus ante initium praescriptarum (orationum) in ecclesia adfuerint increpet et urgeat, ne in ecclesia petenda sint negligentes; atque alia ab hegumeno ei praescripta compleat. Alter vero sit pistor et alter focarius, alterque ostiarius.

Et alii sint cantores et praecentores atque psalmicines. Hi vero 25 omnes una voce unum idemque sentientes sint sub voluntate Dei et timore in alterutrius dilectione atque oboedientia auscultantes superiori suo in aedificationem utilitatemque monasterii; * neque quis * p. 27 eorum adversetur vel parere recuset (hegumeno) in iis quae ad utilitatem ecclesiae sive ad disciplinam et instructionem spiritalem vel 30 servitium corporale monasterii pertinent.

(7) CAPUT

DE SACERDOTIBUS MISSAM CELEBRANTIBUS, QUOMODO ILLI ELIGENDI SINT AUT QUOMODO EOS OPORTEAT MISSAM CELEBRARE.

36. Hegumeno et fratribus expedit summa cum indagatione eli- 35 gere sacerdotes eosque qui, sancti et probi et digni perfectique inventi, cum timore Dei divinum illud perficiant mysterium, depu-

tare ad missam celebrandam; propterea quod per eos philanthropus Deus ac salvator noster redemptor Iesus Christus nobis praestat salutem animarum nostrarum. Sed si quis eorum temerarius factus in sacerdotii disciplinam peccaverit, iste homo cohibeatur a sacer-
5 dotio et eius loco alius quidam dignus numero sacerdotum addicatur ad perficiendum divinum mysterium; iste vero peccator extra monasterium in hesychasteriis collocetur et ad normam censurae ecclesiasticae a coenobiarcha ei irrogatae poenitentiam agat atque indulgentia misericordiaque dignus factus denuo annumeretur ordini
10 fratrum sacerdotium non habentium. Quam ob rem per Deum vivum immaculatamque eius Matrem adiuro vos patres ac fratres ne sinatis ut indigne liturgia celebretur in ecclesia mea. Rursus ne invidia calumniaque ducti neve aliam quandam diabolicam perverse meditantes inimicitiam, quemquam sacerdotum eieceritis e
15 monasterio, * sed vere investigantes probate sacerdotis peccatum, * p. 28
et ita eum eicite foras.

37. Eo quod totam suam sustentationem corporalem ab ecclesia recipit sacerdos, expediebat ut omnibus anni diebus pro principatu liturgiam celebraret. Attamen ad maiorem eorum utilitatem nos
20 ita disposuimus : ut omnibus diebus festis dominicis et solemnioribus pro principatu missam celebrent, atque pro eis celebrent ad quorum utilitatem in hac nostra dispositione id praescripsimus. Aliis vero hebdomadis diebus : tribus diebus pro principatu oblatio fiat, feria quarta et sexta et sabbato. (Missa) quam pro nobis praes-
25 cripsimus, pro nobis fiat, quam autem non (praescripsimus), a quibus ecclesia stipendia pro missarum celebratione acceperit atque coenobiarcha ecclesiaeque officiales iusserint ac ordinaverint, pro eis oblationem faciant. Dies ipsa dominica dominicalis est, aliae vero dies sacerdotum sunt, pro eis celebrent quibus cupiunt.

30 (8) CAPUT

DE MENSA STERNENDA ET DE FAMULIS CUM SILENTIO ET QUIETE MINISTRANTIBUS.

38. Pariterque opus mensae et famulorum bene perficiatur ad normam eorum quae de cibariis praecepimus, sicut et nunc a nobis
35 fiunt atque hic statuentes scripsimus. Attamen ad praesens potius de famulis volumus clare loqui atque quibus ministratur, id est, qui mensis considunt et qui ministrantes mensis adstant atque de

inspicientium ac dispensatorum bono ordine et firmo statu. Qui
* p. 29 adstantes ministrant, commeantes tranquille agant * sine strepitu pedum, et qui mensis considunt sedate sumant cibum suum ut omnia ad gloriam Dei fiant et sale gratiae bene condita [1] sint. De re autem quis primus vel quis ultimus, id est, quis superius quis inferius considat, non hic quaerendum est, sed talem rem Deus ipse, exacto iudicio, disponat in futuro. Nulla vero lis nullaque confusio perrumpat (inter fratres), neve alterutrum despiciant aliena quaedam meditantes disciplinae monasticae repugnantia damnumque inferentes animabus suis, sed invicem honore afficiant secundum Apostoli dicta : quia « unusquisque vestrum quaerat non solum utile suum sed etiam alterius » [2], et sic ille exaltetur humilitate iuxta mandatum illum Domini : quoniam « qui se humiliat exaltabitur » [3].

39. Similiter regulam legendi librum, dum manducatur, firmiter observent pulchreque in silentio lectioni aurem praebeant. At non solum in hac re firmam prae se ferant disciplinam, sed etiam in omni opere et loco, intus et extra, in omni re prudenter conversantes.

Neque panis vel vinum aliaque alimenta quae praescripta sunt negligentia et assiduitate commutentur, ne id causa fiat ut monachi ordinem vitae communis permutent atque huic iam dictae a nobis praescriptae regulae aliam regulam substituant.

40. Propterea praescripta lacticinia et caseum per quinque dies
* p. 30 hebdomadis, prout * ab initio prospectum est, ne imminuant neve ex toto abrogent nisi in diebus ieiunii. Pariterque cibus sumatur quater (per diem?) et tres patinae, quas Deus concesserit, ministrentur atque quattuor penitus dentur cyathi. Volo ut die dominica mens apponatur splendidior quam aliis diebus, eo quod fratres tum excubias observantes resurrectionis dominicae cantu et psalmodia obtunduntur. In festis quoque Paschae diebus necnon in duodecim Nativitatis Christi diebus tres vel etiam quattuor patinae faciendae sunt quas Deus dederit. Ad cenam caseus et si quae alia habentur apponantur et duo cyathi ministrentur his diebus. Sin vero hegumenus tunc temporis viderit et alia quaedam adiunxerit et licitum duxerit ut ita agat, a nobis ei venia datur sic faciendi ut aegritudo eorum diluatur qui avidiores cibi fuerint.

[1] *Col.*, IV, 6. [2] 1 *Cor.*, X, 24. [3] *Luc.*, XVIII, 14.

41. Etsi ex praediis sive pecoribus sive a quibusdam Deum diligentibus vel a consanguineis coenobiarchae vel fratrum aut ab amicis eorum consolatoria cuiusdam generis esculenta vel potulenta in monasterium introducta fuerint, omnia cellerario dari oportet ut 5 ipse secundum normam praescriptam ad usum fratrum ea expendat, vel ipse doni dominus id ad mensam communem afferat et communiter sumant. Hoc modo est agendum ea gratia ne regula communitatis solvatur.

Ipse vero donum afferens vel si alius quidam hospes praesto sit 10 vel ad invisendum patrem vel fratres unus cognatorum eorum sive aliorum sive * amicorum adveniat, expedit fratri quem quis petierit, * p. 31 eum, quodsi tempore mensae sternendae praesto fuerit, ad communem mensam ducere ibique, ut decet, honore et caritate afficere.

15 Sin vero tempus sternendi mensam non fuerit aut hospes festinans non poterit exspectare, frater eum ducat ad cellerarium et ibi honoret eum ut convenit. Alioquin non licet fratri hospitem in suam cellam ducere ibique caritatem ei ostendere. Si quis monachus hospes venerit, expedit eum per tres dies reficere, quartaque die 20 viatico muniri et in viam suam committere. Sin autem contraxerit morbum, necesse est eum retinere atque blande delicateque tractare donec penitus valetudinem recuperaverit. Sin vero in monasterio mortem obierit cum oratione et psalmodia rite sepeliendus est, ut mercedem accipiat a Deo.

25 (9) CAPUT

DE INDUMENTIS VEL DE PRETIO VESTIUM QUOMODO ID DISTRIBUENDUM SIT FRATRIBUS ET DE CALCEAMENTIS.

42. Post haec de pretio vestium nobis cura fuit describendo et de calceamentis atque de tegumentis corporis et de omni re alia neces- 30 saria.

Atque malebamus ut id non fieret per rogam etiamsi multa impensa esset necessaria. Sed ut haec omnia per singulos annos sine immutatione tribuantur omnibus iuxta eorum ordinem, neque fratres causam habeant egrediendi monasterium ut aliquid horum 35 necessariorum sibi comparent vel calceos * quaerentes omnium * p. 32 limina perambulent sutoribusque taedio sint aut alii alio abeant et sic agentes sibi damnum afferant atque a fratribus se segregent,

ut tandem maiore cum perseverantia ecclesiae huius servorum officia persolventes permaneant — quamquam supra dicta perficere nobis fas erat : iuxta disciplinam venerandi monasterii Panagii distribuere indumenta — nos tamen, non quia hoc praestantius sit et melius quam ille (usus Panagii), sed pro mutabilitate atque secundum nostrae aetatis inconstantiam, haec praescripsimus : fratres in tres ordines distribuantur et rogam accipiant.

43. Hegumenus monasterii percipiat quadraginta drachmas et sacerdotes missam celebrantes et duo magni oeconomi ac decanus, arcariusque necnon alii fratrum principaliorum ex quibus fiat numerus primi ordinis : animae quindecim; et percipiat unusquisque eorum drachmas viginti. Ordo vero secundus constet etiam ex quindecim animabus et singuli eorum percipiant quindecim drachmas. Tertius autem ordo numero sit e viginti animabus et unusquisque eorum accipiat decem drachmas, ac tota rogae summa penitus « stamiloni » sit (?).

44. Quamvis omnis monasterii reditus mense septembri colligatur et exactio fiat eoque tempore oporteat fratres pretium percipere indumentorum suorum, attamen, ne fratres negotiandi causa civitatem petant servitumque monasterii deserentes se orationi subtrahant, praecepimus ut praescriptum indumentorum * pretium gloriosa Christi resurrectionis die magna dominica, quae est Pascha, sumant (fratres) : dum a nobis instituta panegyris fit venerandi monasterii nostri, unusquisque eorum tunc faciat suum negotium et in ea panegyri emat quidquid sit ei necessarium.

* p. 33

Et quoniam quaestus indumentorum eorum per rogam institutus est, propterea expedit eis dare licentiam libere disponendi de roga et de rebus suis antiquis. Sin tamen, temporibus mutatis vel quocumque tempore hegumenus pro roga indumenta dare voluerit, ordinem supra dictum monachorum Panagii qui in quarto capitulo continetur observent : ut fratres non habeant facultatem res antiquas cuidam conferendi, sed ut eas coenobiarchae restituant.

(10) CAPUT

DE TRIBUS QUADRAGESIMALIBUS IEIUNIIS SANCTE OBSERVANDIS ET DE ELEEMOSYNA PAUPERIBUS COTIDIE FACIENDA.

45. Trinos porro sanctos quadraginta dies ieiunii sine vino et olio servare oportet exceptis sabbato et dominica, quibus diebus ad

consolationem fratrum hora refectionis potulenta praescripta sunt, et unoquoque die distributio cibariorum adstantibus ad ostium monasterii fratribus Christi, qui sunt pauperes, eo quod ipsi sunt causa nostrae salutis et subministratores bonorum futurorum.

5 Magni ergo diebus ieiunii sabbato et dominica eiusdem mensurae alimenta ieiuna, praeter * piscem, apponantur et cyathus ex toto detur; diebus vero quinque sine oleo observent ieiunium. Feria autem tertia et quinta singuli unum cyathum bibant. * p. 34

46. Sed in Christi Nativitatis quadragesima semel in die man-
10 ducent et hoc faciant hora nona. Et ea die qua dicitur « Deus Dominus », duos cyathos bibant ad prandium et unum ad cenam. Tribus vero hebdomadis diebus ab oleo arceamur. Similiter hoc modo ieiunium sanctorum Apostolorum tribus istis diebus sine oleo observent; omnes communiter manducent semel in die hora septima bibentes
15 singuli duos cyathos et unum vespere ad cenam.

(11) CAPUT

DE DIEBUS NOSTRAE ECCLESIAE FESTIS ALIISQUE DOMINICIS FESTIS ET ILLUSTRIUM SANCTORUM, UT EOS SOLEMNITER PERAGANT.

20 **47.** Praescripsimus ut festivitas ecclesiae nostrae die obitus sanctae Dei genitricis fiat atque cupio ut omnes dominicae festivitates ea cum pietate et solemnitate perficiantur quae magnam decet et celebrem ecclesiam nostram. Pariterque magnorum martyrum ac sanctorum commemoratio necnon eadem in pauperes beneficii facien-
25 da elargitio quam singillatim pro omnibus diebus festis instituimus, ne singulis festivitatibus omittantur, cuius normam in fine huius typici particulatim conscripsimus singularum nomine festivitatum.

48. Verumtamen super omnia honoretur festivitas obitus sanctissimae Matris * Dei, pro qua adiuro omnes qui post nos venturi
30 sunt, ne ullo quidam modo de ea aliquid diminuant, sed ut eam, si fieri potest, cum maiore solemnitate, quam a nobis hodie peragitur, colant et celebrent, quoniam festivitatis amici, festumque diem agentes, magna a Deo recipient dona imperituraque hereditabunt bona et ad gratiam pervenient divinam. Similiterque aliorum sanc-
35 torum festa cum solemnitate agant. * p. 35

(12) CAPUT

DE ECCLESIA SANCTA NOSTRA LUCERNIS AC CEREIS ILLUMINANDA, QUOMODO ID OPORTEAT FIERI, ET DE ORATIONE UT ORANTES NULLA ALIA RE DISTINEANTUR.

49. Oportet igitur omnibus diebus ac noctibus ante imaginem sanctae Dei genitricis perpetuo tres lucernae inexstinctae ardeant, una ante magnum sanctuarium, et alia ante cancellos pro imagine crucifixionis, atque alia ante effigiem Baptistae ad ianuam sacelli eius, et alia ante sanctum Georgium, et ad tumulum sepulturae nostrae tres lucernae. Et omnibus anni diebus hora officii matutini et meridiani atque vespertini una cum supra dictis lucernis singulae candelae luceant usque ad finem officii, et dum officium absolvunt, candelae exstingantur, lucernae vero inexstinctae ardeant. *p. 36 Eodem modo omnibus diebus per tres orationis horas * coram iconicis duodecim dominicis festis lucernae ardeant donec oratio absolvatur. Pariterque diebus illustrium festorum, quotquot lucernae in ecclesia pendent, accendantur et quotcumque candelabra inveniuntur candelis impleantur. Die vero festo ecclesiae nostrae maior fiat illuminatio, idque fiat aliis quoque dominicis festis cum oratione et psalmodia et aromaticis, atque mensa apponatur splendide plena, quae Deus dederit.

50. De glorificatione vero Dei et oratione, sicut praescriptae et provisae sunt, loqui non est necesse. Veluti tributum ac debitum divinum, observatioque Dei mandatorum, sic eae sunt ineluctabiliter absolvendae atque in perpetuum inconcusse conservandae : ut ab invicem (hoc debitum) solvant et ante omnia firmiter teneant praeceptum sanctae Dei glorificationis ad normam et legem quas custodiunt fratres honorabilis monasterii Panagii : horam precum matutini, meridiani, vespertini et completorii, horasque diei praescriptas cum earum sequelis, praeter omnia vero horam oblationis divini mysterii. Attamen ne alter alterum psallendo praeveniat neve ante finem cantus unius lateris praecentorum incipiant alterius lateris praecentores, sed decenter iuxta disciplinam ab eis statutam. Hoc enim loco denuntiandus est transgressor ille praeceptorum, et incurrat in maledictionem patrum veluti contemptor mandatorum ac minarum Dei et sic alienus fiat non solum a nostro sed etiam a Dei praecepto et lege.

* Hoc vero dicimus non de eis qui ob quandam causam iustam aliquo implicati sunt negotio sive morbo, sive consolandis fratribus aut hospitibus suscipiendis vel cura pauperum, sed excitamus negligentes arcemusque a segnitate tamquam ex toto legis transgressores. * p. 37

5 **51**. Consentientes vero huic praecepto admonemus monachos ut silentium rite observent omni tempore magisque hora sanctae orationis; cavendum est ne ad invicem licite vel illicite loquantur neve dulce vel alta voce rideant incomposite, ne hoc modo cantus illius pulchri vocem tranquillamque auscultationem corrumpentes, socii 10 fiant diabolorum; eorum enim est sic agere. Neque orantes aliis rebus se convertant, sed decenter ac immobiliter cum corpore et anima divino servitio dediti canticum spiritale Deo offerant.

Verumtamen si quis praeceptum hoc contempserit, incurrat in censuram atque iuxta sanctorum patrum disciplinam puniatur. Simi- 15 liter vespere sabbati ad dominicam excubiae observandae sunt cum oratione et psalmodia ac libri lectione.

(13) CAPUT

QUONIAM FRATRES OMNIBUS DIEBUS HEGUMENO OPORTET CONFITERI COGITATIONES ET OPERA ATQUE OMNES CULPAS QUAS 20 COMMISERINT.

52. Magnopere opportunum ac conveniens est hegumeno cogitatum fratrum diiudicare * neminemque eorum despicere qui angustiati atque vexati fuerint cogitationibus, sed magis omni die exquirere et consolari animas eorum de omni inquinamento animae et corporis. 25 Fratres vero tenentur in fide cum corde contrito et animo sincero omnia errata vulneraque sua ei manifestare, neque abire et confessionem alibi facere velut extranei et non filii patris, et sic fraude ac dolose agere cum confessione. Quoniam hegumeni est cunctorum cogitata novisse et omnem aliam operum eorum firmitatem. Neque 30 alteri cuidam licet manifestare cogitata nisi hegumeno soli. * p. 38

53. Praeterea nemo fratrum sine venia et optione hegumeni sua sponte manum admoveat alicui servitio, ne forte sibi mortem inferat aliisque exemplum det inoboedientiae, cum hegumenus sensum cogitationum eius nesciat; quoniam qui sibi aliquid eligit, quid ei 35 utilius sit nescit, quia alteri hoc videtur ita sibi conveniens, alteri aliter, atque ignorat, quid sibi bonum sit, eligere, quoniam alteri hic videtur ita sibi socius laboris convenire, alteri iste. Qua in re pru-

dentia et iudicium hegumeni requirantur, quoniam ipse novit omnia bene dirigere.

54. Nunc autem cum quidam fratrum inventi fuerint inoboedientes atque cupidi suam eligendi voluntatem, quomodo poterunt tunc filii liberi patris spiritalis vocari? Quia sponte sua a patria heredi- 5
* p. 39 tate * se segregant ac mentiutur votis Deo datis, eo quod super pauca infidelis etiam super mandata magna improbus ac infidelis erit [1]. De eo enim dicenda sunt suo tempore verba Apostoli : « Quod si infidelis discedit, discedat » [2], secundum fici similitudinem : ut quid igitur inaniter terram occupat inutiliter infructuosa [3], prop- 10 terea quod nihil est eo peius quam qui seniori suo non obtemperet et indecora loquatur contra eum. Excidatur talis homo a fratribus ne proximis suis exemplum sit mali et doctor inoboedientiae, nunquam agens iuxta voluntatem hegumeni, sed suam tantum eligens voluntatem. 15

55. Sin vero hegumenus non est sacerdos, sed monachus simplex, censurae ecclesiasticae ignarus, et eo quod sacerdotis est ligare atque solvere, opus est hegumeno meliorem eligere ex sacerdotibus ascetam ac instructum in rebus censurae ecclesiasticae eumque creare magistrum spiritalem omnium fratrum, ut loco praepositi ei enarrent 20 ac confiteantur cuncta peccata et cogitata sua [4].

(14) CAPUT

DE OPERE MANUALI AC LABORE ET QUOD NECESSE EST PSALLERE IN OPERE.

56. Ii quoque qui corporaliter operantur debent non desistere a 25 psalmodia sed in opere manuali omnino preces fundere ex eo quod
* p. 40 hae sunt incensum mystice * Deo oblatum iuxta sancti Basilii mandatum, angelorumque auxilium postulatrices; quia in domo regia multa sunt vasa quaedam aurea et argentea, quaedam autem fictilia [5]. Propterea hegumeno magna opus est prudentia ut eis viam 30 indicet veritatis, eo quod per vias diversas oportet nos intrare in regnum caelorum [6], quia alter ad hanc tendit virtutem et alter ad aliam et alter quidem ad omnia. Seniori enim opus est quosdam

1 Cfr *Matth.*, xxv, 21. 2 1 *Cor.*, vii, 15. 3 Cfr. *Luc.*, xiii, 7. 4 Paragraphus 55 deest textui graeco (p. 31). 5 2 *Tim.*, ii, 20. 6 Cfr *Act.*, xiv, 22.

increpare et quosdam adhortari quorundamque vulnera percutere gladio obiurgationis — cunctaque iuxta mensuram facienda sunt temporeque oportuno —, alios vero inconstantes et immites in opus et laborem manualem immittere oportet ut volentes nolentesque ad 5 Deum accedant eo quod *anima laboris cupida propinqua est Deo* brevique consequitur sanationem.

(15) CAPUT

NE FRATRES SINE MANDATO SENIORIS MONASTERIUM EGREDIANTUR.

10 **57**. Attamen hegumenus non sinat inconstantes fratrum sponte exire atque sicut velint circumire mente instabiles, sed huius modi consuetudini temerarie dediti inhibendi sunt iuxta mandatum sanctorum et a Deo sancitorum canonum. Verumtamen non in his solum rebus disciplinandi sunt, sed etiam in omni re alia inoboedientiae 15 ac contumaciae, ut decenter et iuste secundum disciplinam monasticam se gerant. * Omnibus enim communitatis pastoribus uti tributum impositum est hanc definitam disciplinam non transgredi, sed iuxta hanc dispositionem greges sibi creditos pascere, videlicet peccatores poenitentia corrigere curamque de eis habere compatientes 20 illis ex tota anima et ex tota mente veluti comparticipibus membrorum suorum, ne in Dei iudicium incidant. Omne enim hegumeni mandatum lex est immutabilis et instar legis divinae suscipienda ab oboedientibus communitati omne quod ille praeceperit. Atque ne id minoris habeant quam legem a Deo sancitam, non licet eius man- 25 data investigare neque eis adversari vel in ea impetum facere; quod auctoritatis absentiae et temeritatis signum est et lascivia, quod perturbat et solvit omne bonum, in quos talia agentes iusta est Dei animadversio. *p. 41

58. Propterea haec etiam dico et decerno Deo volente : nullum 30 alium volo dominari in eos vel eis imperitare neque disciplinam oboedientiae volo quondam dissolvi, quoniam monachum non decet hegumeno aliud quidquam dicere nisi hoc solum : quia peccavi, condona mihi. Qui enim taliter monachalem vivunt vitam atque hanc disciplinam in unitate observant, pax et misericordia a Deo sit 35 super eos.

59. Si quis vero fratrum posthac reprehensus sub canone definito esse nolit sed exsurgens magis magisque tumultuetur * atque senio- *p. 42

ris reprehensionem immeritatem ducat eamque non potius lucrum et sibi salutarem consideret ac pastori medicoque adversetur eiusque animadversionem non suscipiat atque hac de causa cum eo publice vel occulte inimicitias gerat, quod ego nolim, morbo diabolico laborat iste homo dans proximo suo aquam lutulentam bibere, cuius gratia scissio in corpus Ecclesiae saepe irrumpit. Talis homo, si post primam ac secundam vel tertiam quoque exhortationem et castigationem insanabilis haereat in sua temeritate, prout membrum putridum excidatur et amoveatur a grege illo divino.

Praeterea sciat post haec servus ille spiritalis qui est hegumenus quod opportune et importune urgere [1] debet ac omni longanimitate cuncta probare et bonum eligere et ab omni opere malo se abstinere [2] neque parva quamvis vitia praetermittere, ne modicum fermentum totam massam fermentet ad malitiam [3].

60. At si quis exinde in magnas res, propria cum optione, manus admoveat ac regulam hanc a patribus statutam despiciat quam ab initio illi probaverunt et elegerunt nobisque dederunt depositum divinum tanquam vere infallibilem atque mediam viam regiam, quod est : a proprio iudicio se abstinere. Omnis enim suum indicium sequens errat semper et inexpertus est et inconstans. Ex hoc vero cognosci potest : quia sicut oboediens per dictum * p. 43 * ac factum in omnibus est expertus et inconcussus, ita non sunt admittenda opera eorum qui extra legem aliquid tractant.

61. De iis qui cum simulatione orant, sicut illi hypocritae.

Si quilibet adsint qui alieni a vita communitatis atque sine instructione hegumeni ascetas simulent in oratione, ut videntibus persuadeant se inter fratres primos esse et ascetas, hoc modo errantes a spiritibus malignis rapiuntur adversus quos nobis colluctatio est iuxta verbum Apostoli : « Qui tenebrae est, et lumen sibi arrogat » [4]. Et haec verba sufficiant nobis ad dandum documentum ut prudentes simus.

62. Et post haec quoniam sancti ac omnino venerandi monasterii Panagii disciplina edocti sumus manifeste, et ex eis exemplum est nobis sumendum qui perfecti esse volumus. Et ut iterum dicam, in omnibus opus est exquirere omnibusque modis exhortari et ad bonum

[1] 2 *Tim.*, IV, 2. [2] Cfr 1 *Thess.*, V, 21-22. [3] 1 *Cor.*, V, 6. [4] Cfr *Eph.*, VI, 12.

dirigere ac mentem terrenis sollicitudinibus sublevare, ut omnia iuxta peculiarem disquisitionem et praeceptum hegumeni perficiantur. Nam eius ordinatio et electio aliquid divini est, sicut separatio ab eo mala et vana est. Et haec dico ea de causa quod mens est semper 5 custodienda a cogitationibus immundis quia per eam ducitur ad malum et bonum. Ideo necesse est se subtrahere malo et ad bonum * tendere ex quo tantus sanctitatis ac iustitiae fructus emergit, * p. 44 sicut clamat vox illa magna tubae Tarsensis Pauli et nobis indicat quid sit fructus spiritus : quae sunt caritas, gaudium, pax, patientia, 10 benignitas et alia [1].

63. Sed opus cum proprio iudicio et ad finem simulationis operatum, quod sibi fingent ut ab omnibus videantur, omni tempore sequuntur error et germinatio falsitatis, quia extraneis se praebet (talis homo) vanam ambiens gloriam, quorum finis est in iudicio [2], 15 qui pro se ipsis magna desiderant, quod gravius est omnibus rebus. Spectatores enim solos sibi gratos facit falsa fallacique illa opera quam ponit extra patrum praeceptum. Sicut dicit propheta : si enim contorqueas cervices tuas quasi circulum et induaris sacco vel cinerem sternas sub te, ne sic quidem exaudiam te, eo quod non 20 istud ieiunium elegi, dicit Dominus; sed frange esurientibus panem tuum, et egenos induc sub tectum tuum, operi nudos, et a domesticis tuis oculos tuos noli avertere [3], et sic complacebit in te, quia quanto quis [se] humiliabit, tanto maiore quiete quam multitudo aquarum maris voraginis antecellet opera iustitiae; propterea quod 25 quantum quis se praestabit operando tantum exaltabitur in caelum et veluti aquila in altum se extollens altitudinem caeli ascendet, quia humilitas omni tempore sua opera investigatur, * se ipsam * p. 45 solam considerat eamque castigat.

64. Talis enim est similiter lex sanctorum patrum nostrorum ratio- 30 que ingrediendi regnum caelorum quod introducet nos in loca parata requiei, quibus non solum septem huius vitae labentis temporibus sed pro illo octavo aeternitatis dabitur pars, ad dictum Salomonis [4]. Et dein una cum hac re dominicum illud Salvatoris mandatum : quomodo ipse nos docet et dicit : « Discite a me, quia mitis sum et 35 humilis corde. Tollite iugum meum super vos, quia suave est et onus meum leve, et invenietis requiem animabus vestris » [5]. Nam

[1] *Gal.*, v, 22. [2] Cfr *Phil.*, III, 19. [3] Cfr *Is.*, LVIII, 5-7. [4] *Eccl.*, XI, 2.
[5] *Matth.*, XI, 29.

non solum bona futura concedet nobis Deus, sed etiam hanc vitam nobis largietur eique profectum dabit, si voluntatem eius faciamus. Nos autem omne donum bonum et felicem eventum nostrum Deo tribuere eique nos commendare ac eum omni tempore memoria tenere debemus, et erit locus noster in pace et habitatio nostra in Sion. Ibi enim confringet Dominus potentias arcuum, scutum, gladium et bellum [1]. Ibi est fides, spes et caritas, ibi divinae illae caritatis desiderium et illuminatio, quia illuminat ille mirifice de collibus aeternis [2].

65. Nunc autem de mensae alimentis et de statu bono servorum et generice omnium fratrum bono ordine et firmitate atque de omni alia moderatione ad huc usque scriptum ac praescriptum est a nobis. De disciplina vero ecclesiastica, quia manifesta est * in omnibus, breviter loquar. Servitium enim psalmodiae semper attento animo, in vigilia et caritate, sine ulla remissione, die ac nocte offerre (Deo) oportet secundum gratiam a Deo redemptore datam cuique linguae ad canendum cantum per ipsum Iesum Christum dominum nostrum, cuius est gloria in saecula saeculorum.

(16) CAPUT

DE OFFICIALIBUS AC CURATORIBUS MONASTERII QUI SUNT OECONOMI ET PROCURATORES.

66. Post haec dicta denuo hoc mando et damnationis periculo inculco ac praefinio fratribus, qui in nostra eremo commorantur, ne venerandum nostrum monasterium sine procuratoribus ac oeconomis unquam relinquant, qui sunt praefecti et dispensatores, sed selectos ac peritos constituant tamquam custodes et praefectos foris et intus, ac post eorum obitum alios seligant eodem modo Deum timentes et disciplinatos licet sint ex ecclesiasticis vel laicis Deum diligentes et in loco primorum gubernatores ac curatores monasterii et sui ipsorum creent, eos (nempe) qui honore praestantiores ac ad gubernandum idonei sint. Et nunquam monasterium sine hegumeno et dispensatoribus esse volo. Nam non tantum disciplina est observanda, prout a nobis statuta est, sed etiam de corporalibus est cura habenda, ut firmiter ea custodiant pro ministris in eo degentibus, ne in una quadam re egeant necessariis.

[1] *Ps*. LXXV, 3 (4). [2] Cfr *Gen*., XLIX, 26.

* (17) CAPUT * p. 47

PRAECEPTUM DE VITANDIS EUNUCHIS ET IUVENIBUS.

67. At quae ad eunuchos, qui sunt spadones, et iuvenes non maturos attinent, non tantum a nobis sed etiam a pristinis patribus 5 sanctis iam ab initio vetitum est ne illi in monasterio maneant, tanquam res scandali obnoxia. Nos quoque eorum definitionem secuti sumus : ut res ita sit in perpetuum, neque servitii quidem causa suffragamus ut quidam eorum recipiatur inter monachos neque alia quadam de causa; nam inordinatum et turpe est hoc, et, ut melius 10 dicam, exemplum sequens sanctorum Sciti patrum, quoniam ne huc iuvenes introduxeritis, eo quod quattuor ecclesiae ab eis eversae sunt [1]. Propterea exemplum scandali relinquere nolumus iis qui nos secuturi sunt hegumeni. Nullo modo nec quavis de causa permittimus eis ut tales recipiant homines per quos suspicio detestabilis excitari 15 possit, ne aditum demus perversitati.

68. Propterea quod, quamvis iam praevie in nostris dispositionibus particulariter de his rebus tractavimus, non a nobis tamen haec lex statuta est, ut iam dixi, sed legibus etiam civilibus laicorum visum est hanc legem conservare tamquam rem magnam utilemque. 20 Scire enim debemus res contra leges et a legibus reiectas non esse a nobis recipiendas, quod signum esset perversitatis. * Quam ob rem * p. 48 praecipimus sub censurae poena eis qui post nos hegumeni et officiales erunt, totique fraternitati atque adiuramus eos per ipsum dominum nostrum Iesum Christum eiusque matrem immaculatam, ne 25 unquam patiantur, praeter hanc nostram definitam regulam et a patribus positum praeceptum, ut quacumque ratione et specie aliquid fiat quod non solum animarum suarum damnationis sed monasterii eversionis absolutae et ruinae causa sit, contemptui habitis his dominicis verbis et hac nostra dispositione perfractaque tremen- 30 da censura ecclesiastica.

(18) CAPUT

DE IMMUNITATE MONASTERII A POTESTATE CONSANGUINEORUM ATQUE AFFINIUM NOSTRORUM ET AB OMNIBUS VECTIGALIBUS.

69. Volo enim definire ut venerabile monasterium nostrum 35 liberum ac exemptum sit ab omnibus longinquis et propinquis

[1] *Apophthegmata Patrum*, Isaac Celliorum, 5 (PG, t. LXV, col. 225).

consanguineis ac cognatis meis, vel genere nomen meum ferentibus, praesentibus ac futuris, etiamque curatoribus animae meae, necnon ab omnibus in hoc mundo degentibus hominibus. Nemo (eorum) partem vel participationem quadam ratione magnam sive parvam sive singularem cum supra dicto monasterio meo et ecclesia habet, 5 aut cum eius pignoribus et emolumentis. Nemini cognatorum meorum vel servorum legatum percipientium permitto neque quadam ratione mando ut, simulato a me sibi legato relicto, incipiat ac nitatur heredem se praebere vel facere monasterii mei.

* p. 49 **70.** * Si quis vero compareat ac dicat, quoniam : « Non habeo 10 legatum », duodecim folles ut legatum sibi accipiat, nullum aliud habens ius. Nam ego meum heredem habeo meam ecclesiam ac monasterium (meum), quod cum omnibus possessionibus suis quas ei dedi et confirmavi, ex indignitate mea Deo obtuli dono et in salutem animae peccatricis meae, neque fiat ut quivis potestatem habeat ei manus 15 admovendi.

71. Ne cuidam eorum submittatur monasterium meum. Nam hoc atque tale habitaculum monachis solis ad mansionem perpetuam constituimus omni tempore liberam atque sui ipsius compotem una cum iis qui in decursu temporum hegumeni ac officiales erunt 20 in eo atque gubernationem habebunt ad normam nostrae institutionis. Quia non sicut alii quidam faciunt, qui monasteria condunt vel alia quaedam honorabilia sibi comparant eaque in consanguineorum suorum potestatem redigunt, post mortem suam sibi vicarios dantes iuxta temporum mutabilitatem, ita nos etiam facimus 25 vel instituimus. Absit ut et nos eodem modo agamus. Multum enim damnum et contra unumquemque pugnandi obnitendique causa inter eos irrepunt et inimicitiae et scissiones cum unusquisque eorum dominum omnium se ipsum proclamet, prout et ipse saepenumero in iudiciis his oculis perspexi. Et hoc vero omnino indecens 30 est et inutile, eo quod frequenter indignus maiorem successum habet in contentionibus quam dignus, et iniustus iustum superat. Proptera nolo locus Deo [dicatus detur] familiaribus meis aut alteri cuidam.

* p. 50 **72.** * Nunc autem, si quis ex certis ac veris cognatis meis sive meum nomen habens sive ex servis ac pueris meis compareat adver- 35 sarius ecclesiae vel monasterii mei vel vicorum aut villarum eius aut castrorum, ut in eis domum sibi aedificet, vel coloniam constituat, vel in eo domicilium collocare velit aut in id dominari, aut

ad cuiusdam generis reditus eorum respiciat eosque arripiat, aut sibi acquirere desideret magnam quandam vel parvam rem utilem aut uno vel quodam verbo occupare intendat, primum maledictus ac anathema sit a trecentis duodeviginti sanctis patribus Niceae 5 congregatis atque eiectus ex omni ordine et fide christianorum; pars eius sit cum Iuda Iscariota.

73. Et si quis praepositorum monasterii aut fratrum quidam compareat qui praesentem hunc typicum transgredi velit, et fallacia sensa excogitans festinet sequi cognatum quemdam meum vel alium 10 quemdam extraneum ut aliquid subtrahat vel det cuilibet ex his singulis quae dedimus ac confirmavimus sanctae ecclesiae et monasterio nostro, aut in id dominari vel in eo pedem ponere velit, ille supra scriptam maledictionem recipiat et e monasterio expellatur atque uti traditor et subdolus castigetur veluti transgressor huius 15 nostri typici.

74. Et postea, quoad ea quae ei (*sc.* ecclesiae) legata dabuntur erecta mobilia vel in terra [serpentia] [sive] se ipsa moventia, ecclesia mea facultatem habet * comparandi haec omnia atque de eis disponendi. De quo non credo tantum ingratum ac boni imme- 20 morem aliquem meorum esse ut praeceptum meum transgrediatur. Omnibus enim benefeci, eos educavi et ad maturitatem perduxi non eo quod aliquis (eorum) quodlibet ius habuisset vi hereditatis bonorum patriorum sed propter Dei mandatum meamque erga eos benevolentiam.

* p. 51

25 **75.** Beatus enim pater noster cum cito mortuus nos parvulos ac immaturos reliquerat, propterea omnes acquisitiones et penora patris nostri mater nostra, muliebri morositate ducta, aliis filiabus suis — sororibus nostris — in dotem dedit, nos autem ab omnibus patriis ac maternis nudos reliquit et sorores nostrae cum [bonis] suis abie- 30 runt ad maritos [......] iacturam fecerunt in diversis [......] perdiderunt omnia etiam.

Ego [labore] ac sollicitudine mea in [Armenia] et Iberia [......] et postea Graeciam petens necessaria mea quaerebam mihique comparabam multis temporibus sic agens. Et haec omnia — sive quaes- 35 tus sive pignora sive dignitas principatus — cuncta a Deo auxiliante data sunt mihi et oratione parentum meorum atque mea ipsius multa molestia et angustiis ac sanguinis effusione, nullo vero modo aliis adiuvantibus vel beneficio mihi collato. Immo potius omnes

cognati et consanguinei et pueri mei sollicitudine mea ac opera
* p. 52 atque mea ipsius * reprehensione honorem et beneficia a sanctis imperatoribus obtinuerunt. Quae autem eis contuli vel legatum dedi (?) quae ipse habeo et quae ecclesiae meae dedi et alia dare intendo, mea sunt et [mei?] sanguinis pretium et ex meis dedi, 5 cuique ea dedi ac pro anima mea dedi una cum iis omnibus quae defunctis meis et vivis bona feci, nec vero ex alterius cuiusdam parte aut proprio obtinui vel dedi.

Ob haec omnia ut monasterium meum liberum sit ab omnibus cognatis meis et extraneis et a parte regia et patriarchali ab omni re 10 publica et principatu, quemadmodum veridicis ac venerandis bullis aureis id confirmatum est, de quibus mihi non erat opus aliam bullam impetrare auream pro possessionibus meis praeter primas illas bullas aureas quas possidebam. Sed eo exquisivi ac consecutus sum a sanctis regibus nostris peculiariter aliam novam bullam auream ut omnia 15 a me ordinata dispositaque monasterio meo inconcussa et omni sollicitudine liberata usque ad consummationem saeculi conserventur.

(19) CAPUT

DE EO QUOD SI HEGUMENUS ERRET VOTOQUE MENTIATUR, AUT QUILIBET ALIUS OFFICIALIUM, ET PROFUNDAT PIGNORA MONASTERII, ISTI HOMINES DEPONANTUR. 20

76. Si autem accidat, de quo dubito et quod non exspecto, ut
* p. 53 hegumeni hanc a me * latam legem contemnant [et] qui deberent esse utilitati fratribus, eis perniciosi evadant, praeceptum licite datur subiectis fratribus, qui primarii sunt et seniores inter patres, 25 curatores ac periti, consultis id temporis officialibus et ministris, quorum est cum omni diligentia eos ad profectum ducere, ne sinant destrui ac everti hoc tam pulchrum coenobiale habitaculum aut inutile reddi.

77. Si quis autem istis perniciosis hominibus indulserit eosque 30 siverit, non parvam ille a Deo et sancta Dei genitrice luet poenam. Sicut iam diximus, quodsi (superior) vel minimum monasterii detrimentum neglegat, idque sibi curae non habeat, et quocumque modo errans animo ferventi non studeat penus ecclesiae conservare negligentia ductus, et penora ecclesiae male ac incaute profundat, atque 35 ornamenta resque pretiosas ecclesiae omitti sinat et facinus bestiae committat, primum igitur cum lenitate et timore Dei edoceatur iste

ab eis, ac post hanc congruam instructionem, si corrigi nolit, e loco illo sancto amoveatur testimonio unanimi et iudicio omnium generali; et postea, his peractis, vice eius alius dignus in loco eius ponatur ab omnibus cum deliberatione seligentibus.

5 **78.** Hoc pro viribus satis sit nunc dicere hac vice quam secundum prudentiam humanam instituimus ac confirmavimus. Quisnam hominum potest omnia infallibiliter proferre et moderari? * Nam ante nos iacentia futura cuncta ignota sunt hominibus. Sed ipsos sane ministros ac officiales loci adiuro pariter per Deum vivum ne ulla 10 quadam forma et causa neglectui habeant haec a nobis praescripta. Et si quadam ratione manifeste erret hegumenus neque melius eligens conversetur, sed loco pastoris lupus in greges evadat et penora monasterii imminuat, atque eius acquisitiones profundat, facinus lupi faciens, ne sinant eum monasterii incolae, sed primum vero 15 cum pace et lenitate in Dei caritate eum doceant fraterneque exhortentur, et si corrigi nolit atque formae non temperet (?), reiciatur et a potestate amoveatur communi omnium approbatione officialiumque assentione. Et postea, his peractis, omnium communi deliberatione et cum officialium et curatorum atque peritorum fratrum 20 testimonio introducant et loco eius constituant quem dignum invenerint.

* p. 54

(20) CAPUT

DE IIS QUI PENORA DABUNT OB MISSAM PRO DEFUNCTIS CELEBRANDAM, ET INSTRUCTIO A QUIBUS LICEAT EA ACCIPERE.

25 **79.** Id tantum penus licet sumere et accipere missam celebrantibus quod non sit causa nocendi monasterio neque cuiusdam innovationis, sed (momentum) ad confirmandas has praesentes res et ad perfectionem * Dei servitii, praecipue tamen non ad gravandam sed ad diligentius absolvendam operam praesentem atque ad utilita-30 tem animabus offerentium et pro quibus offertur. Haec enim est Deo acceptabilis (oblatio) fructuum quae omnium rerum maximam habet retributionem et non negotiatio detrimenti spiritalis huius modi operis, sed oblatio grata perfectionibus divinis quae conscriptae et definitae sunt pro his rebus. De quo decens et iustum est 35 planius loqui in fine huius libri et conscribere in hac firma regula ut clara et securior sit vobis dies commemorationis coenobitice viventium tempore diei obitus.

* p. 55

(21) CAPUT

INSTRUCTIO ITERUM AD FRATRES (FACIENDA) DE DIE COMMEMORATIONIS MEAE ET COGNATORUM MEORUM AC DE CARITATE FRATRIBUS FACIENDA ET DE REBUS NUMMARIIS QUAE DIE NOSTRAE MEMORIAE PAUPERIBUS DISTRIBUENDAE SINT. 5

80. Statuimus ergo ut memoria beati ac bene memorati fratris mei Abasi magistri fiat die qua mortuus est, vigesimo die mensis septembris, festo sancti martyris Eustathii. Eo die mensa apponatur magnifica, lauta et plena omnibus bonis quae Deus dederit. Ad vesperam fratres bibant singuli duos cyathos, ad prandium quat- 10 tuor. Et quot sacerdotes mystae sunt in monasterio et foris in * p. 56 hesychasteriis * et vicis ea die omnes pro eo missam celebrent. Et eo die sepuaginta duae drachmae dentur distribuendae pauperibus, atque vigiliis peractis et liturgia absoluta denuo distribuantur viginti quattuor drachmae fratribus die memoriae eius advenienti- 15 bus.

81. Desidero etiam de me loqui, quia sicut scriptum est : « Unusquisque secundum suum laborem mercedem accipiet »[1]. Sed quamquam gloriari licet, pro nihilo tamen habetur : Si quis vero gloriatur in Domino glorietur[2]. Nam vobis ipsis, qui me ab initio novistis, nota 20 sunt bene omnis labor et properantia et defatigatio multo cum sudore, atque dona Dei quae « non ego, sed gratia Dei mecum »[3] operata est. Et novi caritatem vestram etiamsi vobis non praescribam et dicam, vos non oblituros neque neglecturos esse memoriam meam, quae a vobis facienda est, sed eam sine dubio facturos. Nihilominus 25 tamen cupio ut eam venerabilius faciatis et cum diligentia ac fide de me recordemini omni tempore et qui post nos venient, rogo eos omnes veluti patres et fratres ne unquam nos obliviscantur.

82. Verumtamen oportet die nostrae memoriae intelligere fratres videntes tantam hanc pulchritudinem domus Dei, quae est sancta 30 ecclesia, annuosque eius reditus aliaque penora quorum post Deum nos facti sumus causa acquisitionis omnium horum bonorum, neque * p. 57 nos oblivisci. Sed qua die Deus voluerit ut suo dictu * ego Gregorius mortem obeam, ea die meam faciatis memoriam et dent ad distribuendum pauperibus septuaginta duas drachmas atque fratres con- 35

[1] 1 *Cor.*, III, 8. [2] 1 *Cor.*, I, 31. [3] 1 *Cor.*, XV, 10.

solentur largiter mensa apposita cum cibo et potu pariterque eos qui venerint ut festum meum celebrent consolentur. Atque vigiliis peractis absolutaque liturgia fratribus die nostrae commemorationis advenientibus denuo viginti quattuor drachmae dividantur. Sin 5 vero ex praescriptis pro eo die drachmis vel paratis cibariis, propter penuriam advenientis populi, aliquid supersit id quoque die subsequenti pauperibus distribuatur, nec ad alium usum adhibeatur.

83. Et similiter quaequae ex omnibus anni proventibus superfuerint cum omnia penora ecclesiae fratrumque ad normam nostrae 10 dispositionis expensa et cuncta alia debita necessariaque impendia facta fuerint, ex his omnibus superfluis, quae remanserint, dimidia (pars) iterum ecclesiae reliquatur usui pro imminentibus inexspectatis angustiis et impensis, altera vero dimidia (pars) ex his omnibus supervacaneis eodem modo pariter tempore meae commemo- 15 rationis dividatur bene merentibus fratribus Christi pauperibus et derelictis et servis et operariis monasterii atque agricolis eius. Et omnia hegumenus ac moderatores distribuant cum assensione ac scientia dispensatorum oeconomorumque.

Attamen cum timore Dei et pura mente inculpabilique voluntate 20 faciant distributionem illam atque sciant qua poena dignus inventus sit iste qui * loculos dominicos habens fur et sacrilega et proditor domini sui factus est [1], et dein quomodo Giezi lepra castigatus sit avaritiae causa [2]. Studeant ergo ne ulla huiusmodi res dividentibus illis contingat. * p. 58

25 **84.** Nunc ergo haec omnia volo indelebilia atque inconcussa ab omnibus serventur neve ulla quadam ratione aliquid eorum tollatur. Si autem e fratrum oblationibus vel ex aliorum donationibus colligantur drachmae, non licet ex his supervacaneis pro anima nostra impensas facere, sed ea conservanda sunt pro fratrum necessitati- 30 bus. Necessaria autem ad nostram commemorationem sumenda sunt ex proventibus monasterii. Pariter instituimus ut omnibus anni diebus, una cum mysterio liturgiae divino, offeratur pro salute animarum nostrarum tres hostiae maiores quae anaphorae vocantur et excidatur una pro anima mea, altera pro fratre meo et altera pro patre 35 meo Bacuriano. Atque duae illae excisae distribuantur pauperibus et debilibus ad portas monasterii adstantibus, altera vero fratribus

[1] *Joh.*, XII, 6; XIII, 28. [2] 4 *Reg.*, V, 27.

detur ut eulogia; itemque in omnibus ecclesiis hesychasteriorum una hostia excidatur pro salute animarum nostrarum sine omni contentione. Et haec sub censura ecclesiastica et poena cunctae *fraternitati* praecipimus observanda pro memoria nostra et ad utilitatem animarum nostrarum ut hac ratione Dei miserationem inveniant. 5

* p. 59 **85.** Praeterea oportet die festo sanctae * ecclesiae nostrae omnes sacerdotes liturgiam celebrent pro nobis : pro me et fratre meo et pro defunctis nostris. Eodemque modo sancto ac glorioso solemni die Christi resurrectionis Paschae sanctoque die Ascensionis et in 10 Spiritus sancti Adventu et in Annuntiatione ac Christi Nativitate necnon Epiphania. His sanctis diebus festis omnis liturgia pro nobis fiat. Pariterque omnes anni sabbati pro nobis offerantur : unum Sabbatum pro me et alterum pro fratre meo.

Omnibusque diebus in magna *ecclesia dum primus* celebrans 15 mysterium conficit et populo communionem dat sanctaque reportat, hoc momento sacerdos nos commemoret nominatim me ipsum fratremque meum et condonationem peccatorum nostrorum imploret et omnes fratres ei assentiantur. Itemque, precibus matutinis ac vespertinis absolutis, sacerdotes et fratres omnes mei fratrisque mei 20 memoriam faciant Deoque supplicantes dicant quia : « Condonet Deus peccata fundatorum nostrorum ».

Die vero magno Feriae Quintae memoria fiat patris nostri ducis ducum Bacuriani cum oratione ac liturgia. Fratribusque lauta et conveniens mensa sternatur et eo die viginti duae drachmae pau- 25 peribus distribuantur.

Fratres, mementote angustias et aerumnas et labores meos qui pro vobis defatigatus sum, cuius mercedem bonam inveniamus vos memorantes et nos memorati in Christo Iesu domino nostro!

* p. 60 * (22) CAPUT 30

QUOMODO COMMEMORANDI SINT DEFUNCTI HEGUMENI MONASTERII ALIIQUE FRATRES CUM LITURGIA ET ORATIONE.

86. Cum hegumenus monasterii obierit, omnes sacerdotes ac fratres oportet digne et magnifice eum honorent cum cereis et ture, psalmo ac cantico, totumque officium defunctorum super eo absol- 35 vant. Si unus ex sacerdotibus est ille, eum ad normam ordinis sacerdotalis sepeliant; sin vero simplex monachus, ad normam ordi-

nis coenobitici. Atque expendant ad eius sepulturam distribuendas duodecim drachmas, augeantque esculenta et potulenta. Tertio vero die faciunt pro eo officium defunctorum et excubias, sacerdotesque omnes liturgiam peragunt pro eo, pariterque die nono et quadra- 5 gesimo necnon anno absoluto iuxta ordinem ecclesiasticum.

Si quis vero fratrum obierit, eodem modo cum oratione et cantu eum rite sepeliant atque pro eo fiat officium defunctorum cum vigiliis nocturnis die tertio, nono, quadragesimo et anno absoluto.

(23) CAPUT

10 NE MULIER ECCLESIAM NOSTRAM INGREDIATUR, NEVE MONASTERIUM SANCTIMONIALIUM UNQUAM AEDIFICETUR INTRA FINES MONASTERII.

87. Penitus ergo nolo mulier ingrediatur ecclesiam meam vel monasterium quacumque ratione, neque vir uxorem habens habitet 15 intra terminos eius, aut adolescens imberbis, ne usquam scandalum fiat, sed foris solum in vicis ac villis sint.

* Recuso etiam ne monasterium monacharum intra fines monas- * p. 61 terii aedificetur, neve hoc usquam fiat ob matrem Ioannis et sororis Ephremi. Potius et eos decet alio migrare quia a mulieribus 20 omnino non conculcandum creavimus hunc locum, sicut et nos vivi huic rei iam providimus : quod die tantum festo ecclesiae nostrae veniant ad orandum, ibique maneant usque ad horam liturgiae, (qua hora) vero cito exeant festinantes. Hac in re adiuro (omnes) sub poena censurae ne ullo quodam alio tempore hoc accidat.

25 (24) CAPUT

NE USQUAM IN MONASTERIO COLLOCETUR SACERDOS GRAECUS VEL MONACHUS, ET QUID SIT HUIUS CAUSA.

88. Praeterea praecipio hoc et lege confirmo ne unquam in monasterio meo domicilium habeat graecus sacerdos vel monachus praeter 30 unum solum monachum qui litteras sciens chartas conscribere et ab hegumeno ad principem mitti possit de rebusque monasterii curam habere. Haec autem ea ratione statuo tanta cum firmitate quod, cum Graeci natura sint violenti et avidi et astuti, timeo ne quid detrimenti et incommodi offerant monasterio aut adversarii 35 loci evadant idque in ditionem suam redigere conentur, hegumenatu occupato, vel cum alterius cuiusdam rationis forma et suum facere

* p. 62 monasterium cupiant quod semel et saepius vidimus ab eis * factum propter gentis nostrae innocentiam et cordis simplicitatem. Alioquin Deo favente verae orthodoxiae eorum sequaces sumus ac confessores, eorumque discipuli.

(25) CAPUT 5

DE FAMILIARIBUS ET COGNATIS NOSTRIS ATQUE PUERIS NOSTRIS IBERIS ORDINEM MONACHICUM PETENTIBUS, QUOMODO EOS RECIPERE OPORTEAT.

89. Si quocumque loco propinquorum familiarium nostrorum quidam in vita sint — loquor de iis qui secundum computationem 10 propinqui nostri dicuntur familiaritatis ratione — et disciplina coenobitica instructi ac edocti, prudentes et periti capacesque sint monasterium moderandi, licitum ac iustum existimo ut illi instituantur hegumeni potius quam alii, et extranei quidam.

Sin autem illi ab ordine sacerdotali et a curatione alieni sint atque 15 non solum in rebus gubernandis imbecilles sed impotentes ac inutiles ad laicam moderationem, perfecteque servire nesciant, absit ut in manus eorum tradatur talis locus. Habitaculum enim hoc ad incolatum coenobitarum ac monachorum praedefinivi ut in aeternum maneat liberum ab omnibus propinquis ac longinquis familia- 20 ribus et cognatis meis, neque ulli cuidam eorum obtemperet, sed semper sui ipsius compos et dominus sit omni ex parte.

* p. 63 Sin autem ex supra dictis his cognatis et * pueris meis solum rudes ac simplices quidam Iberi fuerint, ac tonsurari voluerint, atque praestituto numero fratrum aliquis defuerit, tunc magis eos 25 honorare ac suscipere et in loco vacuo collocare licet, ut numerus fratrum quantitatis impleatur. Sed illi iuxta regulam monasterii et unitatis fratrum sub oboedientia hegumeni sint. Numeroque fratrum ne (ullus) unquam desit.

(26) CAPUT 30

DE RATIONE PONENDA CUM OECONOMO ALIISQUE OFFICIALIBUS AB HEGUMENO ET CUM HEGUMENO A CURATORIBUS ET A FRATRIBUS.

90. Decens et iustum est ut bis in anno magnus (oeconomus) cum oeconomis et ministris rationem ponat semel mense septembri et 35 denuo die Paschae cum timore Dei et iustitia, et ab eis accipiat quid

proventus fuerit, et eis apocham faciat eamque coenobiarchae det, ac ei rationem reddat ab eoque apocham accipiat magnus oeconomus. Pariterque coenobiarcha cum timore Dei, curatoribus scientibus, sumptus faciat ad usum ecclesiae et monasterii, reliqua vero quae 5 non fuerint expensa ad utilitatem et usum monasterii cimeliarchae et arcario det, ab eoque apocham accipiat.

Quaque Pascha coenobiarcha rationem reddat oeconomo et arcario aliisque fratribus. Itemque arcarius, qui est dochiarius, * ad calculos vocetur bis anno a coenobiarcha aliisque fratribus. Si quis 10 vero eorum aliquid ex penoribus ecclesiae suum fecerit aut male disperdiderit, oportet deficientia illa et consumpta ecclesiae restituat, ipseque e servitio suo expellatur. * p. 64

Et quae supervacanea sint ex proventibus ecclesiae, praeter ea, quae a nobis statuta sunt expendenda, exceptoque sumptu ad usum 15 et utilitatem ecclesiae licite facto, ea omnia conserventur ut alio quodam tempore in usum et utilitatem ecclesiae impendantur.

Hoc etiam statuo ne usque ad decem libras aera thesauri usquam desint monasterio, eo quod ut res seposita ad usum monasterii haberi debet pro tempore subsequenti. Alia vero quae ex his superflua 20 sint in loca ecclesiae comparanda impendantur.

(27) CAPUT

UT OMNI TEMPORE MEMORIAM AGANT DEFUNCTORUM CUM LITURGIA ET IN SACRIS MYSTERIIS COMMEMORENT ANIMAS DEFUNCTORUM CUM ORATIONE PERPETUA.

25 **91**. Haec etiam peragenda mando vobis patres et fratres, cum omni testificatione et firmitate atque sub poena censurae, certoque scribo ut omnino et semper sine praetermissione peragatis mysterium divini sacrificii semperque rite commemorentur animae defunctorum omnium christianorum in Christo fratrum nostrorum, 30 sicut id * iam ab initio tamquam regulam desuper accepimus idque usque adhuc gratia Dei in omnibus ecclesiis observatur. Eadem ratione id et vos custodite quia haec est res pulchra et Domino grata. At, ab omnibus fidelibus servandum est tale mandatum magisque a monachis quoniam per id omnis vis adversarii nostri diaboli [1] dis- 35 solvitur. * p. 65

[1] Cfr 1 *Petr.*, v, 8.

92. Similiterque in sacello sancti Ioannis Baptistae unus sacerdos collocetur ut omni tempore sine intermissione memoriam faciat defunctorum. Praeterea omnium fratrum memoria cum vigiliis, officio defunctorum et liturgia peragatur, sicut supra scriptum est. Et non solum hoc, sed si quis fidelium ab extra dona offerat et beneficio penorum monasterio serviat atque id faciat ut sive in oratione memoria sui agatur sive quotannis commemoretur, oportet omnes expansis manibus pro eo orent iuxtaque hoc nostrum praeceptum eius memoriam faciant, in sacris liturgiis. Atque praecipio ut haec omnia indeficientia et immutabilia ab omnibus teneantur qui post nos venturi sunt usque ad consummationem huius vitae temporalis.

(28) CAPUT

DE INFIRMIS AC LONGAEVIS FRATRIBUS QUOMODO ILLI REFOVENDI BLANDEQUE TRACTANDI SINT.

93. Fratres vero indebilitati infirmitate vel senectute vel alia * quadam ratione morborum oppressi, sollicite et blande tractandi ac recreandi sunt cibo potuque. Illi quoque debent esse patientes nec fracto animo conqueri ut ipsi eisque ministrantes communem mercedem accipiant ab iusto iudice Christo Deo nostro, quoniam haec est vere voluntas Dei : proximis benefacere, eosque diligere necnon cum amore tractare.

* p. 66

94. Hegumenus vero non solum de corpore curam habere debet, sed animas quoque eorum enutrire verbo doctrinae, et non tantum verbo sed et opere, ut ad instar medici experti animabus eorum mederi possit. Hoc est enim quaesitum nostrum quo omne verbum et opus laboris perfectum evadit et quo nihil est Deo acceptabilius, videlicet incompositos ac vitiosos ad ordinem revocare, vinosos ieiunio exsiccare, iracundos lenitatem ac longanimitatem docere, superbos humilitate exornare. Haec enim est prima sapientia, haec est divina illa philosophia, haec est imago et similitudo Dei, secundum humanam possibilitatem, atque imitatio eius qui langores nostros tulit atque infirmitates nostras sanavit [1] .Quid enim aliud esse potest talis homo nisi vultus Dei, sicut dicit Propheta, quia : « Qui probum eduxerit ex improbitate eius, os meum erit » [2] et imago propter indolem imaginis in similitudinem formae illius primogenitae.

[1] Cfr *Is.*, LIII, 4-5. [2] Cfr *Ier.*, XV, 19.

* (29) CAPUT * p. 67

DE TRIBUS XENODOCHIIS A ME AEDIFICATIS, QUAE SUNT DOMUS HOSPITALES.

95. De hospitio vero quod subter vico Stenimachi ad ambas vias
5 aedificavimus, statuo et definio ut ex sumptibus eiusdem vici Stenimachi pro peregrinantibus ac pauperibus ei dentur omnibus anni diebus duo modii frumenti, duo metra vini necessariaque ad iusculum, quae Deus dederit ex faseolis et holeribus. Ei assignavi unum quoque pistrinum ex molis regiis quae sunt in Stenimachi ut
10 ei molenda molat, agricolamque unum iugi dominum exemptum ab omni alia servitute et molestia in eodem vico ut hospitio tantum serviat ligna afferendo et aquam aliaque ad servitium necessaria, unumque hominem fidelem xenodochum ex monachis cuius manu haec cibaria praescripta distribuantur pauperibus ac peregrinanti-
15 bus. Ipseque sit mente pura et timens Deum, ut cum timore Dei distributionem illam sine simulatione faciat. Et accipiat cum monasterii fratribus ordinis sui rogam suam ut unus ex tertio ordine.

Sintque in eodem hospitio cubilia multa, fornaculum et furnus calefacta diebus hiemis ut hospites calere et exsiccari et refici pos-
20 sint. Si quis advenientium viatorum vel hospitum in morbum ceciderit, oportet eos refici per tres dies posteaque dimitti. Sin autem omnino aegrotaverint iterque facere non potuerint, oportet eos usque eo * teneri et refoveri donec perfecte convalescant. * p. 68

Prope hospitium in colle aedificetur turris ut in ea omnia penora
25 custodiantur ne quis violentorum peregrinantium contra voluntatem ea rapiat.

96. Quoad hospitium vero Marmarii quod iacet ad pontem alterumque hospitium sancti Nicolai ad lacum quod pro salute animae beati fratris nostri erexi, statui pariter ut in eis servitium habeant
30 duo monachi, unus hic alter illic, accipiant illi quoque rogam sicut eam accipit ille Stenimachensis. Atque detur hospitio Marmarii ex vici Zravaki reditibus cotidie unus modius frumenti unumque metrum vini, unusque agricola liberetur qui ei sit molitor et lignarius et aquarius et alia hospitio necessaria conficiat.
35 Similiterque hospitio sancti Nicolai detur ex vici Prilonghi proventibus omnibus diebus modius unus frumenti, metrumque unum vini aliaque ad iusculum necessaria, quae Deus dederit, sive faseolus

sive holus. Agricolamque unum ei liberent ibi quoque qui ei molenda molat ac ligna afferat aliudque servitium hospitio praestet.

De quo omnes per Deum vivum, per immaculatamque matrem eius adiuro ne unquam haec statuta hospitiorum abrogentur neve quid parvi vel magni ex a nobis praescriptis rebus elargiendis minuatur. 5
* p. 69 Confidoque in Deo et * sanctis eius, si propter nullam aliam rem, huius tamen rei causa, si quis hanc regulam observaverit, Deus causa boni incolumem ac intactum ab omnibus malis hunc locum conservabit. Sin autem proventus monasterii nostri magis magisque creverit, hospitalitatis quoque haec disciplina crescat cum eo, si vero id non 10 fiat, tunc quae hic nos mandavimus, nunquam imminuantur, sed potius inconcusse omnino ac firmiter teneantur. Si quis vero post nos hanc tantae hospitalitatis legem violaverit, ei magno crimini detur, nostraque peccata ferat coram Deo.

(30) CAPUT 15

DE PRIMI A NOBIS POSITI HEGUMENI GREGORII VANENSIS COMMEMORATIONE.

97. Iam primum a pristinis temporibus nobis dilectus fuit monachus hic beatus Gregorius, ipseque cum fidelitate et ferventi animo apud nos servierat, ac pro nobis orabat, magisque in hoc a nobis 20 ei imposito officio et in ecclesia custodienda monasterioque aedificando bono successu crescens et in alacritate operae ei creditae inserviens ampliorem suavitatem ac amorem apud nos adeptus est. Hac de causa et nos benignitate et amore eum prosequentes, diem memoriae eius statuendo edicimus, ut die festo sancti Gregorii 25
* p. 70 Theologi memoria eius agatur. Omnesque sacerdotes * et fratres splendide eum celebrare debent cum omni ritu et pro eo liturgiam peragendo, necnon fratres consolari maiore cibo et potu. Atque eo die dentur impendia distribuenda pauperibus sex drachmae, ac tempore exitus eius tertio die et nono et quadragesimo annoque 30 absoluto, sicut de aliis hegumenis supra scriptum est, eodem modo et super eo omnia peragantur.

Si tamen supra nominatus pater omnia quae in hoc praesenti typico scripta sunt plane immutabiliter custodit, neque vastator monasterii nostri evadit in magna vel parva re, benedictus sit ille; 35 sin autem vivus vel post mortem in quodam peccato inventus fue-

rit, loco commemorationis maledictionem recipiat alienusque fiat ab hoc sancto monasterio ac fraternitate eius.

(31) CAPUT
DE ADOLESCENTIBUS DIACONIS, IN QUO LOCO COMMORARI VEL 5 INSTITUI DEBEANT.

98. Statuimus ergo ut adulescentes discipuli in hesychasterio sancti Nicolai commorentur, quod est prope castrum. Ibi constituatur sacerdos unus sanctus et asceticus ex senioribus digne missam celebrans. Et sumat rogam ac nutrimenta aliaque omnia necessaria 10 ad instar aliorum sacerdotum qui erunt in magno monasterio. Serviatque sancto illo templo cantu et benedictione ac in hebdomade ter pro principatu missam celebret : uno die pro patre meo Bacuriano et altero die pro patruo meo Chvasrovan, alteroque die pro filio patrui * mei Bacuriano. Et praecipiatur ut a magna ecclesia * p. 71 15 et ab hegumeno ei dentur tus, oleum et cereus ac farina triticea necnon vinum merum prout decuerit supra dictam ecclesiam et templum sancti Nicolai. Maneantque in sancta illa ecclesia sancti Nicolai una cum sacerdote sex adulescentes ut educentur. Et a monasterio accipiant alimenta sua ac indumenta, sicut decuerit, 20 dum omnem disciplinam sacerdotalem discant. Ubi vero ad aetatem pervenerint bonaque educatione adornati erint, tum solum, qui digni invenientur sacerdotio, sacerdotes creentur et in margnum monasterium admittantur atque una cum aliis sacerdotibus liturgiam celebrent, si quis deest primum constitutorum sacerdotum 25 numero. Ipsique omnia danda accipiant ad instar aliorum missam celebrantium. Qui tamen eorum non fuerint digni sacerdotio, dimittantur. At numerus adulescentium in sancto Nicolao instruendorum nunquam minuatur.

(32) CAPUT
30 DE STIPENDIO NULLI DANDO NEQUE EX VENUMDATIS.

99. Etiam hoc recuso nulloque modo permitto ut iuxta regulam Orientis vel Occidentis monasteriorum hegumenus stipendium det cuidam fratrum ex emolumentis monasterii : sive agrestem sive terram sive vineam sive hortum vel aliud his simile, ne unitas fratrum 35 solvatur.

Neque cuique assentimur ut ille (aliquid) vendat aut dono det.
* p. 72 Ideoque omni cum firmitate praecipimus * ne talia unquam fiant. Agricolis tantum qui ecclesiae serviunt ac debita sua persolvunt, stipendium detur.

(33) CAPUT 5

DE CHARTA HAC DISCIPLINAE PERATTENTE CUSTODIENDA, QUAE EST TYPICUS, AC UT IN DIE ECCLESIAE NOSTRAE FESTO, INITIOQUE TRIUM SANCTARUM QUADRAGESIMARUM, HIC TYPICUS PUBLICE TOTUS PERLEGATUR.

100. Adiuro per Deum, iuramentumque postulo ab omnibus, ne 10 quis unquam aliquid his a nobis edictis constitutionibus subtrahat, neve hos canones transgrediatur. Si quis vero legem hanc violare voluerit vel praeceptum huius dispositionis mutaverit sive prorsus aliquid ei subtraxerit sive iota tantum (vel) unum apicem ab eo ademerit sive ut totum quidem (typicum) subrepat vel disperdat et huic 15 monasterio adimere cogitaverit hegumenus aut aliquis fratrum vel alius cuiusvis speciei homo, ille poenam luat a Deo et ab omnibus sanctis eius, atque culpis et peccatis meis obnoxius sit coram Christo.

Qui vero perattente et cum timore observaverint hunc a sanctis patribus statutum typicum et hanc a nobis sancitam definitionem, 20 ille liber sit a culpa nostra ac benedictus a domino nostro Iesu Christo cum quo Patrem una cum Spiritu sancto decet gloria, dominatio et honor, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

*
**

* p. 73 **101.** * De sacris supellectilibus et iconibus et crucibus, omnibusque sanctis ornamentis quae dedimus et confirmavimus et posui- 25 mus in primum dicta ecclesia et monasterio nostro, pariterque de quadrupedibus et variis omnis generis rebus quas dedimus huic sancto monasterio, quae sunt :

Icones aureae chimia aurea instructae duae in quibus habebantur reliqua ligni vivificantis, et alia icon una magna cum chimia 30 aurea Transfigurationis Domini, et altera icon una magna cum chimia octangula, et alia icon parva sanctae Dei genitricis cum foribus in chimia aurea.

Crux una venerabilis magna chimia aurea et margaritis perfusa sancti altaris, atque alia crux una argentea vexilli militaris cum gemmis coccineis; et alia crux lignea auro excusa supraque cum quinque cinereis hyacinthaeis; et alia icon una magna lapidea
5 crucifixionis cum sex foribus; alia icon una magna lignea bracteis argenteis circumscripta sancti Georgii; alia icon una sancti Georgii et Theodori mussivo et argento excusa; aliaeque icones ligneae aurea lamina instructae numero viginti septem. Et cancelli magnae conchae qui habent duodecim mysteria oeconomiae Christi depicta.
10 Calix-patena argentea auro perfusa, cum gemmis ex quibus desunt oculi undecim; calix unus ex iaspide auro ac chimia instructus; alia calix-patena argentea cum imaginibus trina. Cochlear ex argento unum. Turibula * ex argento tria. Navicula turis argentea una. * p. 74
« Durği » unum ex argento. Paropsis sanctissimi (sacramenti) una.
15 Lychni ex argento cum suis catenis, unus eorum auro perfusus est.

102. Evangelium unum graecum auro ac chimia exornatus, in quo habentur gemmae magni pretii. Aliud evangelium unum iberice conscriptum; tetraevangelium argento vestitum auro perfusum; aliud parvum tetraevangelium argento tectum; aliud magnum tetra-
20 evangelium uncialibus rotundis scriptum, pariter argento intinctum; aliud evangelium unum excerptum argento exornatum, auroque perfusum; aliud evangelium unum, simpliciter vestitum, excerptum.

Liber unus commentarius evangelii Ioannis capitis. Liber unus Theologus; liber unus sancti Basilii, ethica; alius liber magnus « Mra-
25 valtavi »; alius liber unus : vita sancti Symeonis; alii duo libri sancti Maximi, alii libri duo Climaci; alii duo libri : vita sanctae Dei genitricis; alius liber unus Studitarum.

Alii libri tres menaea; alius liber unus, cantici Octoechos; alius liber unus, Synaxarium; alius liber unus, euchologion. Alii libri
30 duo excerpti Pauli. Alius liber unus, viginti quattuor horarum; alius liber unus, benedictio ecclesiae, argento vestitus; alius liber, Paraclitoni quattuor tonorum. Alius liber unus sancti Isaak. Alius liber unus excerptus « Iadgari ». Liber psalmorum unus.

103. Pallia regia purpurea e villo castoris quattuor, unum eorum
35 auro contextum est; lintea quattuor cum vexillo auro * intincto; * p. 75
vestes attalicae inconsutiles purpureae e villo castoris duae; vestes deauratae ponderosae quinque; vestis attalica alia « trivlati »; alia lodix altaris suta deaurata « durangiti » cum omnibus sanctis acces-

soriis; alia lodix altaris integra (pro unoquoque) amborum sacellorum; alia lodix altaris una candida-examitum, quae habet imaginem sanctae Dei Genitricis cum margaritis; vestis sacerdotalis.

104. Et quae alia dedimus venerandae ac sanctae ecclesiae nostrae:

A rege Michaele crucem in collo ferendam ex venerabili ligno 5 vivifico, similiterque a Chotatore legatum datam mihi in collo ferendam crucem e venerabili ligno vivifico, aliamque ab eodem mihi relictam parvam iconem in qua habebatur aliquid e vivifico sanguine Christi Dei nostri. Et hae in thecis argenteis deauratis positae sunt sicut et aliae illae venerandae cruces, ne cuiusdam manus eas tan- 10 gens perverse tractet.

* p. 76 Dedi crucem « sazolavroi » unam aliam argenteam auro intinctam; dedi canistrum argenteum unum magnum album, aliumque dedi parvum canistrum argenteum auro tectum et « canini » eius.

Dedi argenteas habenas (?) tres ut pro supra dictis sacris thecas 15 faciant atque ripidia aliaque utensilia ecclesiae necessaria.

* Dedi trullea ex argento bina; dedi et vasa vitrea honorabilia, urceum unum e crystallo sculptum, poculum crystallinum simplex magnum cum pede, alia pocula crystallina cum pede excisa duo, aliud poculum ex crystallo parvum unum, alium e crystallo parvum 20 sextarium unum exsculptum, aliam crystallinam amphoram unam ad aquam bibendam cum ore in forma cribri, sextarium « muchami » unum cum naso, lagonas cum collis angustis duas [amphoras], muchrution magnum unum poculum, poculum « muchami » magnum unum, muchrution poculum cum duobus labris in forma naviculae 25 unum, muchrution sextarium alium unum, sextarium vitreum viridem unum.

105. [*De bullis aureis quae asservantur in magna ecclesia Constantinopoleos*].

Aliae bullae aureae pro meis praediis quae in Armeniacis habe- 30 bam; una est pro Lavacaia et altera pro Arnisaki et Martispai; alia bulla aurea pro monasterio Domnae Euphosianae, quod est in Chruso-Lvadi; aliae bullae aureae tres regis Michaelis pro Misynopoleos praediis; aliae bullae aureae quattuor pro Philippopoleos praediis; alia bulla aurea una pro incriminatione potestatis meae 35 in Karse; aliae bullae aureae duae pro mea vindicata potestate in civitate Karse; alia bulla aurea una pro exemptione meorum praediorum quae habentur Philippopoli et Misynopoli; alia bulla aurea

una pro vico Xantii; alia bulla aurea in Margoni papyro scripta quam pignori habeo. Libelli duo, unus eorum est pro Eudokimo et alter pro vico Cotria.

Semeiosis una regis Michaelis pro incursione (?) Petzinagi; pariter 5 semeiosis alia una ab eodem rege * pro rebus metropolitae Philippo- poleos. Alia bulla aurea una Vataniati in qua habetur semeiosis pro Philippopoleos praediis. * p. 77

Libri regii qui in officii secratario consignati sunt; aliique libri pro varii generis personis sexaginta sex, et tribus aureis bullis pares 10 (libri) pro Orientis praediis.

106. De bullis aureis quae asservantur in nostro monasterio, et sunt hae.

Bullae aureae duae pro incriminatione potestatis meae in magnum domesticatum; bulla aurea altera pro castro Vancai et vico Črvenai; 15 alia bulla aurea una ad comprobanda praedia mea in eisque ad castrum et vicum et monasterium aedificandum; alia bulla aurea pro eadem re ut, auctis praediorum meorum reditibus, sine sollicitudine simus ego omnesque mei homines post me; aureae bullae monasterii nostri Petrizoni quattuor pro dominio et sui ipsius domi- 20 natione et pro plena exemptione eiusdem monasterii et praediorum meorum quae ego huic monasterio confirmavi; alia bulla aurea una pro Spazmai et Pancalizi; aliae bullae aureae duae pro incriminatione nostra et exemptione a ratione reddenda de aerario regio quod impendimus in Cumanis educendis; alia bulla aurea pro incrimina- 25 tione regionis Zmolinae; aliae bullae aureae duae a secretis pro praediis meis Sciconii et Chartphrtikiae; alia bulla aurea uno pro sacris ornamentis monasterii Chachuli; alia bulla aurea * una pro eo, ut facultatem habeam, sicut mihi placuerit, praedia mea tradendi cognatis meis et servis, licet sint fide Armeni. * p. 78

30 Aureae bullae aequalis (bulla) una pro praediis Voleroni et Misynopoleos; alia bullae aureae aequalis una pro Philippopoleos praediis meis; aliae tres bullae aureae pares (bullae) pro Philippo- poleos praediis meis; alia (bulla) bullae aureae aequalis una pro meo principatu civitatis Karnu.

35 **107**. Regium pittacium unum pro exemptione a tributis omnium praediorum meorum; aliud pittacium regium unum pro regione Zmolinai; apocha a rege Michaele trium centenariorum ac viginti septem librarum quos accepimus iussu regis a Crissi Ciliciensi et a

filio Paraphšaphi; alia apocha exactionis regionis Zmolinai; apocha aerarii trium centenariorum quae Frangi ut dona acceperunt; pro eadem re pittacium unum et alia varii generis pittacia, semeioses chartophylacis et liber eius pro illius regionis iudice.

Pittacium Votaniati quod transcriptum est in secretario, scriptum ad oeconomum Misynopoleos pro praediis meis quae, etsi ex censu erant praedia, atque decretum ab eodem rege exiit ut, quae cuidam ex censu data essent ad censum reddi deberent, nostra tamen immutabiliter permanserunt; et hoc pittacium in Sancta Sophia asservatur una cum aliis scriptis iuridicis.

108. Liber memorialis et apocha nostrarum bullarum aurearum aliorumque scriptorum iuridicorum quae asservantur in Sancta Sophia. * p. 79 * Isocodicon Zravakii, chirographaque eiusdem vici. Isocodicon vici Prilonghi. Scripta emptionis pro aula Vardani quae est Misynopoli et pro sancto Georgio qui est in Papiki. Practicon et descriptio limitum praediorum meorum Misynopoleos, itemque apochae pro oeconomo aerarii libelli (?). Liber exemptionis a tributis pro meis Misynopoleos praediis. Practicon et traditionis liber Lovacai. Chirographa et apocha panegyrium Stenimachi. Hypomnema quod fecit Mesopotamiensis (?) iussu regio inter Phrenacam et vicum Zachariae.

Practicon quod factum est pro eadem re peractum iussu sancti regis nostri Alexii cum adhuc magnus esset domesticus.

Practicon et limitum descriptio Petrizoni omnium locorum redacta ab « Ophodophai » iussu sancti imperatoris regis nostri.

Et haec omnia : bullae aureae, et libri iuridici quae in Sancta Sophia asservantur et quae in monasterio habentur, omnia sint in nostro monasterio et ecclesia sub manu coenobiarchae, ut, tempore venturo, quandocumque necessarium fuerit, ea exhibeant et ostendant [1].

109. Scripta est ergo et confirmata regula haec gubernationis huius venerabilis monasterii nostri Matris Dei Petrizonissae iubente me Gregorio sebasto magnoque domestico totius Occidentis regionis, filio Bacuriani, aedificatore supra dicti monasterii et ecclesiae, * p. 80 * scriptura graeca et iberica, nono [2] Decembris die, septima indictione, ab initio annorum sexies millesimo quingentesimo nonagesimo secundo [3].

[1] Quae post haec sequuntur sive non habentur in graeco sive e toto distant ab eo. [2] Forsan « mense » sicut videtur ex graeco. [3] Id est A.D. 1084.

Atque subscripta sunt manu mea supra dicti Gregorii omnes hi typici.

Graeci vero ambo subscripti sunt, post meam subscriptionem, a sancto patriarcha Hierosolymitano beato Euthymio ad confirmanda
5 rataque facienda ea omnia quae in hoc typico scripta sunt, eo praesente apud nos : iussu enim regio Thessalonicam venerat pacem ac amorem inter Francos factum, revertensque in praedia nostra Philippopoleos nobiscum abiit.

Ea vero ratione scriptus est (typicus) graece et iberice, quod cum
10 Iberi sunt et graecum legere nequeunt, scriptum tamen ibericum legere et intelligere debent quae in hoc definitio typico scripta sunt.

Sed praecipimus ut ratum et firmum habeatur scriptum graecum, quia in fine actus ipsum habet obsignationem, atque huic aequale factum et eodem modo redactum est et positum est in venerabili
15 monasterio Panagii quod invenitur in civitate regia a Deo custodita, eo consilio ut denique ibi conservetur in eodem monasterio.

110. Attamen, quod ego nolim, si quis hegumenorum nostri monasterii vel alius quidam fratrum vastator huius supra dicti monasterii Christi Dei nostri sive praediorum eius sive penorum inventus sit at-
20 que despicere * ausus fuerit quaecumque in hoc typico conscripta sunt, aut solvere quidem vel disperdere eum maturaverit, typicus, qui in Panagio asservatur, proferatur et iste homo reprehendatur qui talem iniustitiam patrare ausurus ac facturus sit! atque debite instruatur, et quae abstulerit restituat ipseque e monasterio eiciatur, typicus
25 vero ille in monasterio Panagii reponatur. Et nullo modo volo is extra monasterium vel civitatem regiam exportetur aut abscondatur; propter quod adiuro coenobiarchas qui erunt in nostro monasterio huiusque fratres omnes per ipsam sanctam Dei Genitricem ut voluntas nostra et haec lex ab eis observetur. In hoc ipso monasterio conser-
30 vetur hic typicus monasterii nostri, et si cui opus fuerit hunc typicum foras efferre, cuiusdam rei contentiosae gratia, ex hoc, qui est in monasterio nostro, aequalis ei transcribatur atque ab hegumeno et fratribus comprobetur et hic tanquam ipse typicus exhibeatur. Sicut ergo diximus, ne unquam e monasterio nostro exportari liceat ipse typicus.
35 Rata et firma sunt supra scripta haec Deo volente. Quaterniones omnes ex octonis foliis constant ac nihil ex eis excisum est, neque quis excidere audeat.

* p. 81

111. Statuimus [1] ergo et praecipimus omnibus post nos venturis hegumenis ac animae nostrae curatoribus monasterium nostrum
* p. 82 habitantibus * ut haec sancta duodecim oeconomiae dominica festa magnificentius agant vigiliis nocturnis, cantu, ecclesiam exornando splendide cereis ac lucernis, atque incenso aromaticisque iucundam 5 faciendo, munifice mensam apponendo, fratresque coenobii benigne consolando, ac pauperibus consulendo beneficiaque largiendo in salutem animarum nostrarum omniumque defunctorum nostrorum. Sic faciant :

Annuntiationis die omnes liturgiam pro me agant. Hoc die mensa 10 sternatur largiter pauperibusque inopibus distribuantur drachmae decem. Atque sex sacerdotibus sacra peragentibus, prout supra scripsimus et instituimus, trinis una drachma (detur).

Christi die Natali omnes sacerdotes missam pro me celebrent. Eo die mensa apponatur splendide et pauperibus egenis distribuantur drach- 15 mae decem atque sex liturgiam peragentibus dentur drachmae duae.

Purificationis die omnes sacerdotes missam pro me offerant, mensa sternatur largiter eo die, pauperibusque distribuantur drachmae decem et sex presbyteris dentur drachmae duae.

Epiphaniae die omnes sacerdotes sacra pro me persolvant. Eo die 20 mensa sternatur lauta, pauperibus distribuantur drachmae decem et sex presbyteris dentur drachmae [duae].

Transfigurationis die omnes sacerdotes missam pro me celebrent. Eo die mensa apponatur liberaliter ac pauperibus distribuantur drachmae decem, presbyterisque sex dentur drachmae duae. 25

Palmarum die omnes sacerdotes liturgiam pro me offerant. Eo
* p. 83 * die mensa sternatur liberaliter, pauperibus distribuantur drachmae decem et sex presbyteris dentur drachmae duae. Hos sex dies festos dominicos pro me Gregorio supra memorati huius monasterii conditore institui, ut pro me agapen hoc modo faciant. 30

112. Et ita eodemque ritu praecipio et confirmo pro beato fratre meo Abasio magistro :

Magnae Parasceves die mensa apponatur convenienter, pauperibusque distribuantur drachmae decem. Et quamvis eo die missae oblatio non perficiatur sed incruenti illius sacrificii renovatio fiat, 35 oportet tamen sex liturgiam peragentibus duae dentur drachmae.

[1] Omnia sequentia usque ad finem desiderantur in graeco.

Magno Sabbato sacerdotes missam peragant pro fratre meo Abasio. Eo die mensa apponatur liberaliter, pauperibus distribuantur drachmae decem, sex presbyteris dentur drachmae duae.

Paschae die omnes missam pro fratre meo celebrent, mensa apponatur lautissima, pauperibus distribuantur drachmae decem, sex presbyteris dentur drachmae duae.

Ascensionis die omnes pro fratre meo sacrificent, mensa apponatur liberaliter, pauperibus dentur drachmae decem, missam offerentibus drachmae duae.

10 *Spiritus sancti Adventus die* omnes pro fratre meo missam offerant, mensa apponatur splendida, pauperibus distribuantur drachmae decem, sex presbyteris drachmae duae.

Magna Feria Quinta supra scripta est pro beato patre meo Bacuriano decemque [drachmas] pauperibus * dandas scripsimus. Prae- * p. 84
15 terea eo die quoque missam celebrantibus dentur drachmae duae.

113. Obitusque die sanctae Deiparae qui est dies festus ecclesiae nostrae sanctae, et in decollatione sancti Iohannis Baptistae, dieque sancti Georgii fratribus monasterii distribuantur duodenae drachmae.

His tribus diebus triginta sex drachmae monasterii nostri mona-
20 zontibus distribuantur, liturgiam agentibus atque omnibus fratribus iunctim pari modo : duodecim (drachmae) Deiparae die obitus, duodecim die decollationis, duodecim die sancti Georgii.

114. Porro animadvertendum est : si Annuntiatio in die Magnae Feriae Quintae inciderit, e sex sacerdotibus missam celebrantibus
25 tres pro patre meo offerant et tres pro me, eis vero statuta ne desint neve ea quae pro pauperibus praescripsimus singulis diebus festis, sed omnia impendienda distribuantur.

Ita et Magna Parasceve, Magnoque Sabbato atque die Paschae, si Annutiatio inciderit (in hos dies), itidem faciant.

30 **115**. Gloria Deo omnia perficienti, gloriaque sanctissimae Dei Genitrici.

INDEX HUIUS TOMI